

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΚΟΥΡΤΑΚΗΣ Ε. Κωνσταντῖνος

Επιβλέπων Καθηγητής:Χ.Παπασωτηρίου

Αθήνα,2017

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγικές Σπουδές»

Διπλωματική Εργασία

Η ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΚΟΥΡΤΑΚΗΣ Ε. Κωνσταντῖνος

Επιβλέπων Καθηγητής : Χ. Παπασωτηρίου

Αθήνα, 2017

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ, τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου.»

ΚΟΥΡΤΑΚΗΣ Ε. Κωνσταντῖνος

Θα ήθελα να ευχαριστήσω και να αφιερώσω την συγκεκριμένη εργασία, στον καθηγητή μου κ.Παπασωτηρίου Χαράλαμπο, ο οποίος μου έδωσε την ευκαιρία και τη δυνατότητα να ασχοληθώ με το συγκεκριμένο θέμα, εμπλουτίζοντας τις γνώσεις μου σχετικά με τον Μέγα αυτόν Στρατηλάτη, όπως και στην οικογένειά μου Καίτη, Ηλιάνα, και Μανώλη καθώς και στους φίλους μου Αλεξάνδρα Παρσαλίδου και Παναγιώτη Παστό, για την σημαντική υποστήριξη αλλά και τις χρήσιμες συμβουλές που μου προσέφεραν καθ' όλη τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους.

«Οὐδέντοῖςθαρροῦσινἀνάλωτον»

Μ. Ἀλέξανδρος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	- 9 -
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	- 10 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ.....	- 14 -
1.1 Γενικές έννοιες	- 14 -
1.2 Διαστάσεις Υψηλής Στρατηγικής.....	- 17 -
1.3 Μακροσκοπικές Υψηλές Στρατηγικές.....	- 20 -
1.4 Κριτήρια Αξιολόγησης Υψηλής Στρατηγικής.....	- 21 -
Κεφάλαιο 2 ^ο Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ ΠΡΙΝ ΤΟΝ Μ.ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ -	24 -
2.1 Θέατρο Πολέμου	- 24 -
2.2 Περσικοί Πόλεμοι.....	- 24 -
2.3 Πελοποννησιακός Πόλεμος (431 – 404 π.Χ)	- 30 -
2.4 Κορινθιακός / Βοιωτικός πόλεμος (395 - 386 π.Χ).....	- 31 -
2.5 Μακεδονική Δυναστεία	- 33 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ	- 35 -
3.1 Αλέξανδρος ο Μέγας.....	- 35 -
3.2 Η εδραίωση της Κυριαρχίας του Αλεξάνδρου στην τότε Ελλαδική επικράτεια	- 36 -
3.3 Ανάλυση των διαστάσεων της υψηλής στρατηγικής του Αλεξάνδρου	- 41 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΣΑΤΡΑΠΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΣΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ -	44
-	
4.1 Η εκστρατεία στην Μ.Ασία.....	- 44 -
4.2 Η μάχη του Γρανικού (334 π.Χ)	- 45 -
4.3 Κάθοδος προς το Νότο	- 48 -
4.4 Η Μάχη της Ισσού(333 π.Χ).....	- 50 -
4.5 Πορεία προς την Αίγυπτο.....	- 52 -
4.6 Η Μάχη στα Γαυγάμηλα (331π.Χ)	- 55 -
4.7 Πορεία προς τα Εκβάτανα.....	- 58 -
4.8 Ανάλυση των διαστάσεων της υψηλής στρατηγικής του Αλεξάνδρου	- 59 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΣΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ-	63
-	
5.1 Εκστρατεία στη Βακτρία και στη Σογδιανή	- 63 -
5.2 Εκστρατεία στην Ινδία.....	- 67 -
5.3 Η Μάχη του Υδάσπη(326 π.Χ)	- 68 -

5.4 Πορεία προς τον Ανατολικό ωκεανό.....	- 69 -
5.5 Πορεία προς τον Νότιο ωκεανό	- 71 -
5.6 Επιστροφή προς Σούσα και Βαβυλώνα.....	- 72 -
5.7 Ανάλυση των διαστάσεων της υψηλής στρατηγικής του Αλεξάνδρου	- 74 -
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	- 76 -
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	- 78 -

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Θέμα αυτής της μελέτης είναι η Υψηλή Στρατηγική που χρησιμοποιήθηκε κατά την διάρκεια της εκστρατείας του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Κατόπιν μελέτης και έρευνας, παρατίθενται βασικές εισαγωγικές έννοιες που είναι απαραίτητες για την κατανόηση της θεωρίας της Υψηλής Στρατηγικής, μέσα από κατάλληλες επιστημονικές πηγές. Χρησιμοποιώντας επιπλέον και αξιόπιστες ιστορικές πηγές, γίνεται η ανάλυσή της, εξειδικεύοντας πάνω στην εκστρατεία του Μεγάλου Μακεδόνα Βασιλιά.

Συλλέγοντας το απαραίτητο υλικό, γίνεται προσπάθεια να αναπτυχθεί το θέμα όσο καλύτερα είναι δυνατόν και να αποδοθεί από κάθε πλευρά. Δίδονται τα κατάλληλα εργαλεία που χρειάζονται, ξεκινώντας από πολύ βασικές σημαντικές έννοιες, αποτυπώνοντας τις πέντε βασικές διαστάσεις της Υψηλής Στρατηγικής και στη συνέχεια παραθέτοντας εν συντομία το βασικό ιστορικό υπόβαθρο που απαιτείτε στο να κατανοήσει ο αναγνώστης τον λόγο που ο Έλληνας Στρατηγός ξεκίνησε μία τέτοια εκστρατεία. Γίνεται διήγηση και ανάλυση της πορείας του στην Ασία, και πιο συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στην προέλασή του στις Δυτικές Σατραπείες της Περσικής Αυτοκρατορίας και έπειτα στις Ανατολικές.

Σκοπός είναι η ανάδειξη της Υψηλής Στρατηγικής του Μεγάλου Αλεξάνδρου και η απόδειξη ότι επιλέγοντας την κατάλληλη, ανά περίπτωση στρατηγική, μπορούν να επιτευχθούν οι στόχοι μίας διεκδίκησης ακόμη και αν φαίνεται ότι ο αντίπαλος υπερτερεί. Έτσι λοιπόν, μελετώντας την Υ.Σ. του Μεγάλου Αλεξάνδρου και εξετάζοντας την εκστρατεία του υπό το πρίσμα αυτής και των πέντε κριτηρίων αξιολόγησης θα αποδειχθεί αν ήταν πετυχημένη ή όχι.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα κυρίαρχα κράτη έχουν την τάση να συγκρούονται μεταξύ τους, να συνεργάζονται, να δημιουργούν συστήματα αξιών με πανανθρώπινες σημασίες και γενικώς να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Από την αρχαιότητα συνυπάρχουν μεταξύ τους σε ένα άναρχο διεθνές σύστημα, ιδιαίτερα ανταγωνιστικό. Συγκεκριμένα στον ελλαδικό χώρο η κοινωνία αποτελείτο από τις ελληνικές πόλεις- κράτη οι οποίες ήταν ιδιαίτερα πολεμοχαρείς. Το διεθνές σύστημα απαρτιζόταν και από την Περσική Αυτοκρατορία, η οποία ήταν υποδιαιρεμένη σε είκοσι Σατραπείες, υπό την διοίκηση του Μεγάλου Βασιλέα. Περίπου στα μέσα του 6ου αι.π.Χ επεκτάθηκε έως τη θάλασσα του Αιγαίου κατακτώντας τις παράκτιες ελληνικές πόλεις της Ιωνίας.

Λόγω της μεγάλης δυσαρέσκειας που δημιουργείτο από την περσική πολιτική, προκλήθηκε η Ιωνική επανάσταση, 500-493 π.Χ. η οποία κατεπνίγη βίαια. Αυτή με τη σειρά της προκάλεσε την πρώτη περσική εισβολή στην Ελλάδα, στα χρόνια του Δαρείου, το 492π.Χ, με την προέλαση του Μαρδόνιου στη Θράκη και στην Μακεδονία, καταλήγοντας στην περίφημη Μάχη του Μαραθώνα το 490 π.Χ και στον θρίαμβο του Μιλτιάδη.

Ακολούθησε δεύτερη εισβολή των Περσών υπό τον Ξέρξη (480 – 479 π.Χ), με την επική μάχη των Θερμοπυλών, την καταστροφή της Αθήνας, τη ναυμαχία της Σαλαμίνας, τη μάχη των Πλαταιών. Τελικά οι Έλληνες κατάφεραν και ελευθέρωσαν την Ιωνία αφού έδωσαν αποφασιστική μάχη στη Μυκάλη. Τα επόμενα τριάντα χρόνια οι Έλληνες πολέμησαν τους Πέρσες στη Θράκη, στην Αίγυπτο, στη Μικρά Ασία και στην Κύπρο. Μετά τις συγκρούσεις αυτές υπεγράφη η Ειρήνη του Καλλία που σήμανε τη λήξη των πολέμων με νίκη των Ελλήνων.

Όμως οι “εμφύλιες” συγκρούσεις που προϋπήρχαν των πολέμων κατά των βαρβάρων επανεμφανίστηκαν αμέσως, με αποτέλεσμα τον πελοποννησιακό πόλεμο μεταξύ των Αθηναίων και των Λακεδαιμονίων, ο οποίος κράτησε είκοσι επτά χρόνια, και βρήκε νικητές τους Σπαρτιάτες. Τα επόμενα χρόνια δημιουργήθηκε μία νέα συμμαχία από Θηβαίους, Αργείους, Κορίνθιους και Αθηναίους, οι οποίοι είχαν τη στήριξη των Περσών, ακολούθησαν νέες συγκρούσεις εναντίον των πόλεων της σπαρτιατικής συμμαχίας, η σύναψη της

ταπεινωτικής Ανταλκειδίου ειρήνης και η ανάδειξη σε Ηγεμονία της Θήβας. Οι Πέρσες, οι οποίοι έσπερναν την διχόνοια όλων αυτών τον καιρό στου Έλληνες είχαν πετύχει το σχέδιό τους: οι ελληνικές πόλεις – κράτη είχαν αρκετά αποδυναμωθεί εξαιτίας των ελληνικών εμφυλίων πολέμων, τα τελευταία εξήντα χρόνια, τους οποίους ενίσχυαν, χρηματοδοτώντας επιλεκτικά, κατά περίπτωση.

Ο Ελληνισμός θα σωθεί από την περσική κυριαρχία χάριν του βασιλιά των Μακεδόνων Φίλιππου Β'. Έπειτα από την μάχη της Χαϊρώνειας, θα ακολουθήσει η Μακεδονική Δυναστεία, η οποία θα κλονιστεί με το θάνατο του Φιλίππου, αλλά για πολύ λίγο αφού με τη διαδοχή του Αλεξάνδρου στο θρόνο η κατάσταση γρήγορα ξεκαθάρισε. Ο ίδιος θα αναλάβει να φέρει εις πέρας την κοινή πανελλήνια εκστρατεία εναντίον των Περσών, απόφαση του συνεδρίου της Κορίνθου. Ο Αλέξανδρος χρησιμοποιώντας τακτικές έμμεσης προσέγγισης, και πράττοντας κινήσεις αιφνιδιασμού κατάφερε να υποτάξει τους περισσότερους αντιπάλους του, χωρίς να δώσει καν μάχη. Η στρατηγική που ακολούθησε ήταν αυτή της επέκτασης, απειλώντας τους “απείθαρχους” με ολοκληρωτική καταστροφή, όπως έπραξε στη Θήβα όταν αυτή επαναστάτησε ή με τους Τριβαλλούς και τους Ιλλυριούς, ή αυτή των συμμαχιών με όσους συμμορφώνονταν στη θέλησή του.

Δεν επέτρεψε σε κανένα στην Μακεδονία να του πάρει το θρόνο, εξοντώνοντας όλους τους επίδοξους διεκδικητές, φρόντισε να διατηρήσει την μακεδονική κυριαρχία προελαύνοντας στον Νότο, διασφάλισε τα βόρεια σύνορά του, νικώντας τους Ιλλυριούς και τους άλλους βόρειους βάρβαρους επιδρομείς. Με την καταστροφή της Θήβας δεν άφηνε περιθώριο επανάστασης σε άλλη ελληνική πόλη, και τέλος επέλεξε να αφήσει πίσω, για να καλύπτει τα νώτα του τον Αντίπατρο, ενισχύοντάς τον στρατιωτικά. Ξεκίνησε την εκστρατεία στην Ασία πλέοντας στο Ίλιον. Ακολούθησε στρατηγική επέκτασης, εξασφαλίζοντας με τις κινήσεις του τα νώτα του κάθε φορά, τοποθετώντας κατάλληλους ανθρώπους σε σημαντικά γεωγραφικά σημεία. Η φιλοσοφία του ήταν η ίδια, όσες περιοχές δεν του αντιστέκονταν, υποτάσσονταν, είχαν προνομιακή μεταχείριση, αντιθέτως αν έπρεπε να διεξαχθεί μάχη, αυτήν θα ήταν αποφασιστική.

Κέρδισε την μάχη του Γρανικού, έγινε κύριος της Δ.Μ.Ασίας και εδραίωσε τη θέση του στην ηγεμονία της ελληνικής επικράτειας. Ακολούθησε η μεγάλη νίκη

του στην Ισσό , η κυριαρχία του στην Αίγυπτο χωρίς να δώσει μάχη και η τεράστια νίκη του στη μάχη των Γαυγαμήλων με την οποία έγινε κυρίαρχος της Ασίας. Διατήρησε το περσικό σύστημα των σατραπειών, το αναδιοργάνωσε και το εκσυγχρόνισε αναλόγως των συμφερόντων του, και μάλιστα σε κάποιες περιοχές άφησε τους Πέρσες Σατράπες χωρίς να τους αντικαταστήσει.

Συνέχισε την ίδια στρατηγική και πολιτική και κατά την προέλασή του, στις ανατολικές Σατραπείες, αλλά και στην εκστρατεία του στην Ινδία. Στην περιοχή της Βακτριανής και της Σογδιανής συνάντησε πολύ μεγάλες δυσκολίες, και όχι συνηθισμένες για την μέχρι τότε εκστρατεία του. Οι περιοχές ήταν αρκετά δύσβατες, αντιμετωπίζοντας έφιππους αντάρτες οι οποίοι τον πολεμούσαν, προβαίνοντας σε αιφνιδιαστικές επιθέσεις, συνήθως στα νώτα του και ύστερα εξαφανίζονταν. Είχε προηγηθεί ο θάνατος του Δαρείου και πλέον αντίπαλός του ήταν ο Βήσος.

Ίδρυσε αρκετές πόλεις για αμυντικό σκοπό και στρατιωτικούς σταθμούς περιορίζοντας την κινητικότητα του εχθρού, αυξάνοντας ταυτόχρονα την δικιά του. Επιπρόσθετα τοποθετούσε φρουρές και έχτιζε οχυρά. Στην Ινδία συν τοις άλλοις προσπάθησε να χρησιμοποιεί αναλόγως των εκάστοτε συμφερόντων του, τους τοπικούς ηγεμόνες, εφαρμόζοντας πολιτική «διαίρει και βασίλευε» στα τοπικά βασίλεια. Μετά τον θάνατο του Βήσσου, βασικός του αντίπαλος ήταν ο Σπιταμένης, ο οποίος αποδείχτηκε ο πιο επικίνδυνος από όλους. Σπουδαία μάχη στην Ινδία ήταν του Υδάσπη, στην οποία εκτίμησε τον άξιο αντίπαλό του Πώρο και του άφησε τη διοίκηση του βασιλείου. Σημαντική κίνηση ήταν η κατασκευή λιμανιού και ναυπηγείου στο Βασίλειο των Πετταλών δημιουργώντας ουσιαστικά μία ναυτική βάση που ένωνε ακτοπλοϊκά την Ινδία με την Περσίδα.

Ο Αλέξανδρος αποφάσισε για τον δρόμο της επιστροφής να ακολουθήσει την κοιλάδα του Υδάσπη και του Ινδού ποταμού ώστε να φθάσει στον νότιο ωκεανό. Από εκεί συνέχισε με κατεύθυνση τα Σούσα. Προς τα τέλη του 325 π.Χ , αρχές του 324 π.Χ, ξέσπασε βαριά κρίση στην Αυτοκρατορία με άμεση συνέπεια κάποιοι να ανακηρύξουν ανεξαρτησία. Ο Αλέξανδρος αντιδρώντας ταχύτατα, τους αντικατέστησε. Και τελικά κατά τις αρχές φθινοπώρου του 324 π.Χ έφθασε στα Σούσα, όπου ακολούθησαν γάμοι Μακεδόνων με ευγενείς Περσίδες νύμφες. Αρχές της άνοιξης του 323 π.Χ έφθασε στη Βαβυλώνα, όπου και συγκέντρωνε

πληροφορίες σχετικά με τα μελλοντικά του σχέδια. Δεν πρόλαβε όμως να τα υλοποιήσει καθώς τον Ιούνιο του 323 π.Χ αρρώστησε πολύ σοβαρά από πυρετό και λίγες μέρες αργότερα πέθανε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1 Γενικές έννοιες

Μελετώντας τη διεθνή κοινωνία¹, το διεθνές σύστημα², τη διεθνή πολιτική γίνονται αντιληπτές οι τάσεις των κυρίαρχων³ κρατών να συγκρούονται μεταξύ τους, να συνεργάζονται, να δημιουργούν συστήματα αξιών με πανανθρώπινες σημασίες, ή να δημιουργούν ένα συνδυασμό από μερικές ή και όλες τις παραπάνω καταστάσεις. (Παπασωτηρίου Χ., 2007:13, Jackson R. & Sorensen G., 2006:18-21, Martin Wight, 1998:37-55, Bull H.,(2001):44-53)

Οι ελληνικές πόλεις – κράτη συμπεριφέρονταν με παρόμοιο τρόπο σαν και αυτόν που δρουν στο διεθνές σύστημα τα σύγχρονα έθνη – κράτη. Με το πέρασ των αιώνων έχουν αλλάξει οι κουλτούρες, οι νοοτροπίες, τα ήθη και τα έθιμα των ανθρώπων και των κοινωνιών. Όμως οι ανάγκες παραμένουν ίδιες, και οι σκοποί παρόμοιοι, αν όχι ίδιοι.

Οι διεθνείς σχέσεις⁴ μελετούν την συμπεριφορά των κρατών ή ανεξάρτητων πολιτικών κοινοτήτων⁵, τα οποία ασκούν επιρροή εξαιτίας της κυριαρχίας τους σε ένα συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο, σε συγκεκριμένο πληθυσμό, έχοντας συγκεκριμένο σύστημα διακυβέρνησης. Όταν το κράτος ζητάει υπεροχή μέσα στην επικράτειά του και στον πληθυσμό του, έναντι κάθε άλλης αρχής, γίνεται αναφορά στην εσωτερική κυριαρχία, ενώ όταν διεκδικεί ανεξαρτησία έναντι οποιασδήποτε άλλης αρχής εκτός της επικράτειάς του, γίνεται αναφορά στην εξωτερική κυριαρχία.(BullH.,2001:45)

---

¹ Ομάδα κρατών, τα οποία έχουν κοινά συμφέροντα και τα συνδέουν κοινοί κανόνες στις μεταξύ τους σχέσεις. Επίσης συμμετέχουν στην λειτουργία κοινών θεσμών.

² Είναι ένα σύστημα αποτελούμενο από κυρίαρχα κράτη τα οποία αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, συνεργάζονται μεταξύ τους ή συγκρούονται. Ένα σύστημα κατά το οποίο ένα κράτος διατηρεί και επιβάλλει την κυριαρχία του σε άλλα, ονομάζεται σύστημα επικυρίαρχου κράτους. Οι αρχαίες ελληνικές πόλεις- κράτη προσπαθούσαν να γίνουν ηγεμόνες επιβάλλοντας την δική τους κυριαρχία. Με τον όρο ηγεμονία εννοούμε την άσκηση επιρροής από μία ηγέτιδα δύναμη σε άλλο κράτος.

³ Από νομικής απόψεως τα κράτη είναι ανεξάρτητα το ένα από το άλλο. Δεν είναι σε καμία περίπτωση απομονωμένα, αντιθέτως αλληλεπιδρούν.

⁴ Είναι η επιστήμη που μελετάει τις σχέσεις που δημιουργούνται ανάμεσα στα κράτη.

⁵ Δεν είναι καθαυτό κράτος. Μπορεί να διακηρύσσει το δικαίωμα στην κυριαρχία αλλά στην πραγματικότητα δεν μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματα αυτής.

Τα κυρίαρχα κράτη συνυπάρχουν μεταξύ τους, σε ένα σύστημα. Το διεθνές σύστημα, είναι άναρχο, καθότι δεν υπάρχει μια παγκόσμια διακυβέρνηση, για αυτό το λόγο, οι Μεγάλες δυνάμεις δρουν επιθετικά έχοντας ως στόχο την επιβίωσή τους. Το άναρχο σύστημα προκαλεί μια ανασφάλεια στους δρώντες, οι οποίοι έχουν ως βασικό σκοπό τη μεγιστοποίηση της ασφάλειάς τους.

Έτσι, εμφανίζεται το security dilemma, δηλαδή όσο ένα κράτος αυξάνει τα μέτρα για την αύξηση της ισχύος του, άρα και της ασφάλειάς του, ταυτόχρονα μειώνει την ασφάλεια και την ισχύ των άλλων κρατών, με άμεσο αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός συνεχούς ανταγωνισμού για αύξηση ισχύος μεταξύ των κρατών. (Πλατιάς Α.,1999:25-31,BullH.,(2001):81-83)

Ο συνεχής ανταγωνισμός, επηρεάζει σημαντικά τις σχέσεις των κρατών, όπως και η διεθνής κατανομή της ισχύος τους, αλλά και οι σχέσεις που έχουν μεταξύ τρίτων χωρών. Οι κρατικές ανάγκες και η κατάλληλη στρατηγική που θα επιλέξει ένα κράτος (καθορίζει τις σχέσεις του στο σύστημα) εξαρτώνται από τη δομή του διεθνούς συστήματος και κατ' επέκταση, αυτή η διαδικασία καθορίζει την απόφαση για την κατάλληλη στρατηγική που θα επιλεγεί. (Jervis R., 1991-1992:44 – 55, JervisR. ,1997:209 – 220 και 290-294)

Η πολιτική, η στρατηγική, η τακτική⁶, είναι έννοιες οι οποίες εφαρμόζονται μοιραία παράλληλα, επικαλύπτοντας η μία την άλλη. Η στρατηγική διακρίνεται σε διαφορετικούς τύπους, όπως στρατιωτική στρατηγική, υψηλή στρατηγική. Εξετάζοντας τη στρατιωτική στρατηγική, ερμηνεύεται η μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων ενόπλων δυνάμεων σύγκρουση, και αναλύονται οι αιτίες, οι αφορμές και οι λόγοι που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη και στα αποτελέσματα των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Εστιάζεται η προσοχή καθαρά στα στρατιωτικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν. (Παπασωτηρίου Χ., 2007: 13-16, Κολιόπουλος Κ., 1998:28-29)

Η διαφορά της στρατιωτικής στρατηγικής με την υψηλή στρατηγική ανάλυση, είναι ότι η δεύτερη επιπλέον ασχολείται και με τους μη στρατιωτικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις στρατιωτικές επιχειρήσεις, όπως είναι η

---

⁶Τακτική είναι η χρήση των ενόπλων δυνάμεων με σκοπό την νίκη στη μάχη (Clausewitz), ενώ η στρατηγική είναι η εκμετάλλευση των επιτυχιών στις μάχες με στόχο την προώθηση των πολιτικών σκοπών διά μέσω του πολέμου. (αμφίδρομη σχέση - τακτική εξυπηρετεί τη στρατηγική). (Παπασωτηρίου Χ.,2000:18)

οικονομική διάσταση ενός πολέμου, η άσκηση εσωτερικής πολιτικής, οι ενέργειες της διπλωματίας και κατά πόσον μπορεί να υπάρξει διεθνής νομιμοποίηση. Στην υψηλή στρατηγική εξετάζονται όλα τα διαθέσιμα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν από το κράτος. (Παπασωτηρίου Χ., 2007: 17, Κολιόπουλος Κ., 1998:28-29)

“Στρατηγική είναι η έννοια που αφορά στη σύγκρουση δύο ή περισσότερων αντίπαλων θελήσεων, χρησιμοποιώντας ένοπλη βία ή απειλώντας ότι θα γίνει χρήση στρατιωτικών μέσων με σκοπό την επίλυση της διένεξής τους ή των διαφορών τους.”(Παπασωτηρίου Χ., 1996:15-16)

Ουσιαστικά η υψηλή στρατηγική είναι η θεωρία ενός κράτους, για τον τρόπο με τον οποίο θα αποκτήσει μεγαλύτερη ασφάλεια. Μπορεί να παρατηρεί εγκαίρως τις ενδεχόμενες απειλές και να λαμβάνει άμεσα κατάλληλα μέτρα προς αντιμετώπισή τους. Στην πραγματικότητα προσπαθεί να εκμεταλλευτεί όσο καλύτερα μπορεί τα πλεονεκτήματα ενός κράτους και να περιορίσει την ισχύ του αντιπάλου. (Πλατιάς Α., 1999:82)

Ο Delbruck περιγράφει δύο είδη στρατηγικής. Την στρατηγική της εξουθένωσης, δηλαδή τη χρησιμοποίηση της “μάχης” ως ένα από τα διάφορα διαθέσιμα μέτρα πίεσης, όπως για παράδειγμα οικονομικός πόλεμος, ή ένας ναυτικός αποκλεισμός και την στρατηγική της εκμηδένισης, δηλαδή της αποφασιστικής μάχης κατά τον Clausewitz. (Πλατιάς Α., 1999:80)

Ακόμη εξετάζει τους ιδεατούς τύπους των μακροσκοπικών υψηλών στρατηγικών οι οποίοι είναι η στρατηγική : ανάσχεσης – επέκτασης, συμμαχιών, εξισορροπήσεων, κατευνασμού, καθώς και συνδυασμοί αυτών. (Παπασωτηρίου Χ., 2007:29-35)

Τέλος γίνεται αναφορά στον πόλεμο, ο οποίος είναι μια πράξη βίας, χωρίς όρια, η οποία χρησιμοποιείται ως μέσο, για την επίτευξη ενός σκοπού, δηλαδή επιβολή της θέλησης του δρώντος στον αντίπαλό του. Διακρίνεται στον ιδεατό και στον πραγματικό πόλεμο. Ο Clausewitz αναφερόμενος στον ιδεατό πόλεμο, κάνει λόγο για τον απόλυτο πόλεμο, κατά τον οποίο ο αντίπαλος θα αφοπλιστεί και θα υποταχτεί στην θέληση του δρώντος με την απειλή και το ρίσκο να συμβεί ακριβώς το αντίθετο. Η βία σε αυτόν τον τύπο του πολέμου θα κορυφωθεί έως ότου επέλθει ο πλήρης αφοπλισμός του αντιπάλου. Η διαφορά με τον πραγματικό πόλεμο, είναι ότι στον δεύτερο διακρίνονται περιορισμοί εξαιτίας του παράγοντα

της τριβής, δηλαδή απρόοπτων γεγονότων που μπορούν να επηρεάσουν το αποτέλεσμα (πολιτικές διαδικασίες, στάδια διαδραμάτισης πολεμικών επιχειρήσεων, ενδεχόμενη ρεβάνς) . (Klausowitz K.V., 1999:31-56)

1.2 Διαστάσεις Υψηλής Στρατηγικής

Ο SunTzu στο έργο του art of war δίνει έμφαση στην ορθολογική χρήση του πόλεμου ως μέσου πολιτικής, αναφερόμενος στις διαστάσεις της Υψηλής στρατηγικής. Γράφει για αρμονία μεταξύ κυβερνήσεως και λαού, δηλαδή αναφέρεται στη διάσταση της εσωτερικής νομιμοποίησης, αναγράφει τις πιθανές οικονομικές επιπτώσεις που μπορεί να υποστεί ένα κράτος λόγω μίας πολεμικής σύρραξης (οικονομική διάσταση), αναφέρει δε και τον σημαντικό ρόλο της διπλωματίας σε ένα πόλεμο. (Κολιόπουλος Κ., 2008:77-78)

Ο Θουκιδίδης αναφέρεται στα διάφορα επίπεδα στρατηγικής τα οποία τα βλέπει ως την κάθετη διάσταση της Υψηλής στρατηγικής, αλλά διακρίνει την ύπαρξη της συνεχούς διάδρασης που συμβαίνει με τον αντίπαλο σε κάθε επίπεδο και την καλεί οριζόντια διάσταση Υψηλής Στρατηγικής. (Πλατιάς Α., 1999: 82-83)

Πίσω από κάθε στρατηγική, υπάρχει ένας πολιτικός σκοπός ο οποίος καθορίζεται από τη θεμελιώδη πολιτική. Η υψηλή στρατηγική έχει το ρόλο του συντονιστή, είναι υπεύθυνη δηλαδή, να διευθύνει, να οργανώνει και να διαχειρίζεται όλα τα διαθέσιμα μέσα ενός κράτους ή και μιας συμμαχίας κρατών προς την επίτευξη του πολιτικού σκοπού. Μέσω της Υ.Σ. πολύ σημαντικό είναι να γίνεται αναλογισμός, σχετικά με το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό καθώς και τους απαιτούμενους οικονομικούς πόρους. Ακόμη πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν, ο παράγοντας της ηθικής, δηλαδή η θέληση του λαού για τη διεξαγωγή ή όχι μίας πολεμικής επιχείρησης. (Liddellhart , 1995:501-502)

Η Υψηλή Στρατηγική ανάλυση, αναφέρεται σε αντίθεση με την παραδοσιακή στρατηγική ανάλυση και σε ειρηνικές περιόδους. Το κράτος πρέπει να διαχειρίζεται με τέτοιο τρόπο τις στρατηγικές του, παίρνοντας τις κατάλληλες

πολιτικές αποφάσεις, συντονίζοντας τα διάφορα μέσα που κατέχει προς εξασφάλιση της επιβιώσής του, διατηρώντας την ευημερία του, αποφεύγοντας μελλοντικές πιθανές ζημιές που μπορεί να προκληθούν λόγω διαφορετικών πιθανών απειλών. (Liddellhart , 1995:502)

Στρατιωτική στρατηγική

Η στρατιωτική στρατηγική αφορά τη χρήση ένοπλης βίας στην ξηρά, σε αέρα και θάλασσα. Η ένοπλη βία δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά χρησιμοποιείται ή απειλείται ότι θα χρησιμοποιηθεί, με σκοπό την προώθηση των πολιτικών σκοπών. Στόχος της κάθε πλευράς, είναι να αναγκάσει την αντίπαλη να δεχτεί τους όρους της. Τρεις είναι οι βασικοί στόχοι: η καταστροφή των αντίπαλων ενόπλων δυνάμεων, η κατάκτηση και προσαρτία του εδάφους, η καταστροφή των συντελεστών ισχύος του αντιπάλου (οικονομία, πληθυσμός, ηθικό, πολιτική και διοικητική συνοχή). (Παπασωτηρίου, 1996:14-20, Παπασωτηρίου, 2007:16-19)

Οικονομική διάσταση

Σημαντικός παράγοντας σε μία πολεμική επιχείρηση είναι ο συντονισμός και η διαχείριση της υλικής υποστήριξής της. Η οικονομική διάσταση της υψηλής στρατηγικής δεικνύει την μέθοδο χρηματοδότησης των ενόπλων δυνάμεων. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστούν πόροι για αγορά ή κατασκευή οπλισμού, αλλά και για τη στέγαση και τη σίτιση των στρατιωτών. Πάντα η μία πλευρά θα προσπαθεί στην οικονομική υπονόμευση του αντιπάλου (σχετικά με ως άνω) και απώτερος σκοπός θα είναι η οικονομική υπονόμευση και καταστροφή του αντιπάλου. Μπορεί να το επιτύχει διαλύοντας τα οικονομικά μέσα που στηρίζουν τις πολεμικές επιχειρήσεις (αποδοτικότερη). Η ευρύτερη οικονομική αποδυνάμωση του πληθυσμού έχει αποδειχθεί ότι δεν αποδίδει σε καιρούς πολέμου διότι ο κόσμος είναι διατεθειμένος να ανταπεξέλθει στις κακουχίες. (Παπασωτηρίου, 1996:20-21, Παπασωτηρίου, 2007:19-20)

Εσωτερική πολιτική

Είναι η ικανότητα του πολιτικού συστήματος να αντλεί πόρους για την ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεων ώστε να δύναται να οργανώσει την αμυντική ή την επιθετική πολιτική του. Είναι πολύ σημαντική η ύπαρξη εσωτερικής νομιμοποίησης μιας πολεμικής επιχείρησης για την πραγματοποίησή της .

Συνήθως η υπεράσπιση του εδάφους έχει ευκολότερη νομιμοποίηση από ότι άλλοι σκοποί και αναλόγως του πολιτικού συστήματος η εσωτερική νομιμοποίηση λαμβάνει διαφορετικές μορφές (δημοκρατικό - πλειοψηφία, δικτατορία - στρατηγού κλπ). Βασικά όπλα αυτής της διάστασης είναι η προπαγάνδα και ο ψυχολογικός πόλεμος. (Παπασωτηρίου, 1996:21-22, Παπασωτηρίου, 2007:20-21)

Διεθνής νομιμοποίηση

Οι επικρατούσες διεθνείς συνθήκες και το πνεύμα της εποχής πρέπει να συμβαδίζουν με τους πολεμικούς σκοπούς. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να υπάρχει διεθνής αποδοχή, σχετικά με την πολεμική επιχείρηση που ετοιμάζεται να πραγματοποιηθεί. Είναι εξίσου πολύ σημαντικό οι τρίτες δυνάμεις να πεισθούν ότι οι δρώντες συμβαδίζουν με τα παραπάνω. (Παπασωτηρίου, 1996:22 -23, Παπασωτηρίου, 2007:21)

Διπλωματία

Η εξασφάλιση της σύμπραξης ή της έμμεσης υποστήριξης τρίτων δυνάμεων είναι ένας από τους παράγοντες που μπορεί να καθορίσει το αποτέλεσμα ενός πολέμου. Η διπλωματία έχει ως μέσο την πειθώ που χρησιμοποιείται έναντι τρίτων δυνάμεων με σκοπό να αποδείξει ότι η συμμετοχή τους, έμμεση ή άμεση, είναι αναγκαία για το εθνικό τους συμφέρον, ή τη μεροληπτική τους στάση ή ακόμη και την είσοδό τους στον πόλεμο .

Φυσικά, είναι πολύ αυξημένες οι πιθανότητες διπλωματικής υποστήριξης , αν υπάρχει ταυτόχρονα διεθνής νομιμοποίηση. Η διπλωματία βεβαίως είναι πολύ

χρήσιμη και για τη σύναψη ευνοϊκότερων συνθηκών τερματισμού μίας ενόπλου συρράξεως. (Παπασωτηρίου, 1996:23-24, Παπασωτηρίου, 2007:21-22)

1.3 Μακροσκοπικές Υψηλές Στρατηγικές⁷

Στρατηγική επέκτασης - ανάσχεσης

Ο δρών κάνει χρήση ή απειλεί ότι θα κάνει χρήση ένοπλης βίας. Αναπτύσσει τις δυνάμεις του για να επιβληθεί κατά της απειλής είτε για αμυνθεί. Κράτη τα οποία βασίζουν την ασφάλειά τους στην ένοπλη ισχύ προκαλούν την ίδια ώρα ανασφάλεια σε άλλα, αναγκάζοντάς τα να αποκτήσουν και αυτά με τη σειρά τους ισάξιες σε ισχύ ένοπλες δυνάμεις (δίλλημα ασφάλειας). Επικεντρώνεται στη στρατιωτική στρατηγική και στην εσωτερική νομιμοποίηση (το κράτος βασίζεται στις δικές του δυνάμεις). (Παπασωτηρίου, 2007:22-25)

Στρατηγική συμμαχίας

Αφορά συμμαχίες με τρίτες δυνάμεις για επίτευξη κοινών συμφερόντων ή την αντιμετώπιση κοινών απειλών. Μειονέκτημα της στρατηγικής αυτής είναι ο περιορισμός στην ελευθερία δράσης των συμμετεχόντων κρατών. Η συμμαχία όσο πιο ολοκληρωμένη είναι σε όλα τα επίπεδα, τόσο πιο αποδοτική γίνεται (τεχνολογία - οργανωτική δομή). Πλεονέκτημά της είναι η συγκέντρωση πόρων και ισχύος για την προώθηση κοινών σκοπών με τους συμμάχους. Επικεντρώνεται στη διπλωματία και στην εσωτερική νομιμοποίηση από τα μέλη των συμμαχιών και των κοινωνιών της. (Παπασωτηρίου Χ., 2007:25-27)

Στρατηγική των εξισορροπήσεων

Παρουσιάζεται σε ρευστά πολυπολικά συστήματα⁸ ισορροπίας των δυνάμεων. Η εξουδετέρωση των απειλών ή των πιθανών κινδύνων γίνεται μέσω

---

⁷ Στην πραγματικότητα οι δρώντες διαμορφώνουν Υψηλές στρατηγικές συνδυάζοντας δύο ή περισσότερες μακροσκοπικές Υψηλές Στρατηγικές.

δημιουργίας ισορροπιών μεταξύ άλλων μονάδων . Διακατέχεται από ευελιξία στους συσχετισμούς μεταξύ των δυνάμεων και η εξουδετέρωση απειλών γίνεται με χαμηλότερο κόστος. Επικεντρώνεται στη διπλωματία. (Παπασωτηρίου Χ., 2007:27-28, Κουσκουβέλης Η.Ι., 2010:225-243)

Στρατηγική κατευνασμού

Με αυτήν τη στρατηγική προτιμάται η άμβλυση της απειλής μέσω υποχωρήσεων και παραχωρήσεων, μονομερών ή αμοιβαίων, με απώτερο σκοπό στην κατάληξη της συνολικής υπέρβασης της αντιπαλότητας. Ένας βραχυπρόθεσμος κατευνασμός δίνει την δυνατότητα στον δράστη να συγκεντρώσει τις δυνάμεις του κατά των μειζόνων απειλών που αντιμετωπίζει. Ένας μακροπρόθεσμος κατευνασμός έχει ιδανικό στόχο την πλήρη εξάλειψη της αντιπαράθεσης. Σε γενικές γραμμές αν η στρατηγική αυτή είναι επιτυχής μπορεί να υπάρξει σημαντική μείωση του συγκρουσιακού στοιχείου και να αποφευχθούν υλικές αλλά και ανθρώπινες απώλειες. Μπορεί να θεωρηθεί ως ένδειξη αδυναμίας, και να φέρει εντελώς αντίθετα από τα επιθυμητά αποτελέσματα. Επικεντρώνεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην διπλωματία και στην νομιμοποίηση. (Παπασωτηρίου, 2000:28-29)

1.4 Κριτήρια Αξιολόγησης Υψηλής Στρατηγικής

Καταλληλότητα

Το κριτήριο της καταλληλότητας υποδεικνύει κατά πόσο η υψηλή στρατηγική είναι προσαρμοσμένη στις εξελίξεις του διεθνούς περιβάλλοντος. Πρέπει να είναι ευέλικτη ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει τις πιθανές απειλές που θα εμφανισθούν αλλά και να χρησιμοποιήσει όσο το δυνατόν πιο κατάλληλα τις

---

⁸ Ένα διεθνές σύστημα το οποίο έχει πολυπολική δομή σημαίνει ότι διευθύνεται από τρεις και άνω δυνάμεις. Σύμφωνα με τους φιλελεύθερους εξασφαλίζεται η σταθερότητα του συστήματος, ενώ οι ρεαλιστές διαφωνούν λόγω πιθανότερων συγκρούσεων, δυσκολία στη διατήρηση της ισορροπίας των δυνάμεων και των μηχανισμών αποτροπής, Οι δεύτεροι προτιμούν το διπολικό σύστημα.

ευκαιρίες που θα παρουσιαστούν. Επίσης αναγκαία και πολύ σημαντική κρίνεται η προσαρμογή της στις εσωτερικές πολιτικές συνθήκες. (Παπασωτηρίου, 2007:33)

Εσωτερική Συνοχή

Κρίνεται εις το κατά πόσον, υπάρχει αλληλοϋποστήριξη ή αντιστοίχως αλληλουπονόμευση σε πολεμική επιχείρηση, απόρροια της στρατηγικής, που ακολουθεί ο δρών. Είναι δε καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχία ή την αποτυχία της στρατηγικής.(Παπασωτηρίου, 2007:33-34)

Αποδοτικότητα

Το κριτήριο αυτό εξετάζει κατά πόσο προωθούνται οι πολιτικοί σκοποί με την κατά το δυνατόν, οικονομικότερη χρήση των διαθεσίμων πόρων. Η στρατηγική των Εξισορροπήσεων φαίνεται να είναι, στο συγκεκριμένο κριτήριο, η αποδοτικότερη στρατηγική. (Παπασωτηρίου, 2007:34)

Συσχετισμός Ικανοτήτων και Στόχων

Αξιολογείται κατά πόσο συμβαδίζουν οι στόχοι του κράτους με τις ικανότητές του. Μετράται δηλαδή κατά πόσον εφικτό είναι να φέρει εις πέρας τους στόχους που έχει θέσει. Στο συγκεκριμένο κριτήριο αρκετά ευάλωτη είναι η στρατηγική της υπερέκτασης. (Παπασωτηρίου, 2007:34)

Αντοχή σε Σφάλματα

Κρίνεται κατά πόσο μια στρατηγική μπορεί να απορροφήσει αρνητικές συνέπειες συγκυριακών σφαλμάτων και κακοτυχιών χωρίς να υπάρξει απαγόρευση για την πολεμική επιχείρηση, "ζημία". Ελέγχεται η αντοχή της στρατηγικής η οποία θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν ευρύτερη. (Παπασωτηρίου, 2007:34-35)

Κεφάλαιο 2^ο Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ ΠΡΙΝ ΤΟΝ Μ.ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ

2.1 Θέατρο Πολέμου

Στην αρχαιότητα, οι άνθρωποι είχαν διαφορετική αντίληψη περί γης. Υπάρχουν πολύ σημαντικές θεωρίες του Αναξίμανδρου του Μιλήσιου (7^{ος}–6^{ος}αιω.π.Χ), του Μιλήσιου του Εκαταίου (6^{ος} – 5^{ος}αιω.π.Χ), του Ηροδότου (5^{ος}αιω.π.Χ). Την εποχή του Μ.Αλεξάνδρου, η θεωρία του Αριστοτέλη, ο οποίος ήταν και δάσκαλός του, υποστήριζε ότι η γη είναι μία πολύ μικρή σφαίρα εβρισκόμενη στο κέντρο του σύμπαντος (γεωκεντρική θεωρία). (Fuller J.F.C,2004:125 – 129)

Κατά τον μεγάλο αυτόν Έλληνα φιλόσοφο, ο τότε γνωστός κόσμος προς δυσμάς είχε όριο, τις στήλες του Ηρακλέους (σημερινό Γιβραλτάρ) και προς ανατολάς πέρα των Ινδιών, το άλλο όριο. Υποστήριζε ότι περιεβάλετο από θάλασσα και ακόμα έκανε αναφορά στην ερυθρά θάλασσα και στον «στενό πορθμό»(σημερινή διώρυγα του Σουέζ). Οι γνώσεις τους σχετικά με την γεωγραφία ήταν περιορισμένες, και την δυτική Ευρώπη την είχαν σε μη υπολογίσιμη θέση.(Fuller J.F.C ,2004:129– 131).

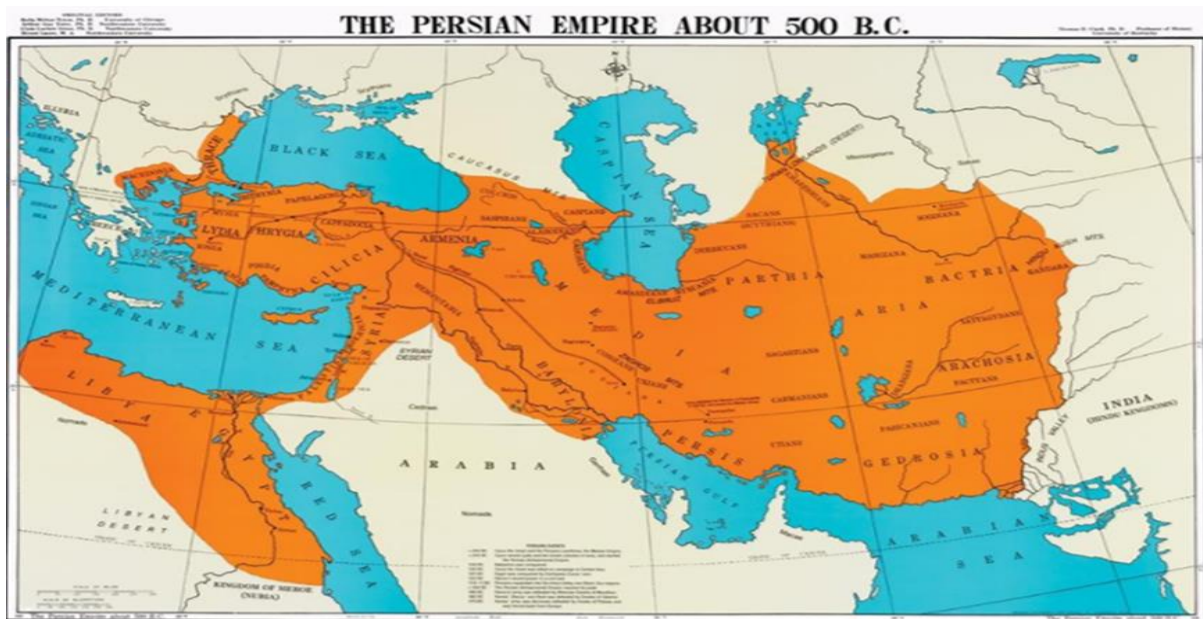
2.2 Περσικοί Πόλεμοι

Η αυτοκρατορία των Περσών η οποία για περισσότερο από 200 χρόνια διαδραμάτισε βασικό ρόλο στην παγκόσμια ιστορία, υπό τον Κύρο τον Μέγα, και τον υιό του Καμβύση, περί τα μέσα του 6ου αι.π.Χ επεκτάθηκε έως τη θάλασσα του Αιγαίου κατακτώντας τις παράκτιες

Εικόνα 1. Κύρος ο Μέγας
(<http://www.mixanitouxronou.gr/kiros-o-megas>)

Εικόνα 2. Η Περσική Αυτοκρατορία περί το 500 π.Χ(http://users.sch.gr/aiasgr/Image/Xartes/Persia_01.jpg)

ελληνικές πόλεις της Ιωνίας. Αποτελείτο από τα βασίλεια της Μηδίας, της Λυδίας, της Βαβυλωνίας και της Αιγύπτου. Είχε χαρακτηριστικά μονολιθικής διοικήσεως, θεοκρατικής απολυταρχίας, χωρίς αντιπολίτευση, και διοίκηση από Σατράπες⁹. (TomHolland,2005:20-67,Fuller J.F.C ,2004:134– 138)

Εικόνα 3.Δαρείος ο Α΄(Ι. & Πλάκα VI. Η απεικόνιση δείχνει τον Darius στο λεγόμενο ελληνικό αγγείο Darius στη Νάπολη)

Οι Πέρσες με την πολιτική του «διαίρει και βασίλευε», την βαριά φορολογία που προκαλούσε δυσαρέσκεια στις περιοχές όπου τα προηγούμενα χρόνια άνθιζε το εμπόριο, προκάλεσαν την Ιωνική επανάσταση, 500-493 π.Χ. (HollandT.,2005:244-305)

Στην εξέγερση αυτή οι Σπαρτιάτες κράτησαν ουδέτερη στάση, ενώ οι Αθηναίοι την υποστήριξαν. Η επανάσταση κατεπνίγη από τον Δαρείο ο οποίος ορκίστηκε να καταστρέψει τους Αθηναίους και τους Ερετριείς λόγω της αρωγής τους. Βέβαια τα σχέδιά του ήταν να κυριαρχήσει ολόκληρο τον Ελλαδικό χώρο και κατ'επέκταση και τον ευρωπαϊκό .(PeterGreen ,1996:49 -82,J.B.Bury&RusswellMeiggs,1998:228-240)

⁹ Ο Κύρος διαίρεσε την αυτοκρατορία του σε είκοσι περίπου επαρχίες. Όρισε για τη διοίκηση, πολιτική και στρατιωτική, κάθε μίας ξεχωριστά, έναν αντιβασιλέα όπου στα περσικά λεγόταν «kshathrapavan» δηλαδή προστάτης του Βασιλείου. Οι Έλληνες τον αποκαλούσαν Σατράπη σε άλλες γλώσσες συναντάμε τον όρο ως «satrap». Δύο σατραπείες είχαν Έλληνες υπηκόους, η Λυδία (παράκτια ζώνη της Ιωνίας) και η Φρυγία (Δαρδανέλια, θάλασσα Μαρμαρά, και νότια ακτή Μαύρης θάλασσας). Οι σατράπες αποτελούσαν ένα από τα τρωτά σημεία της Αυτοκρατορίας, ήταν αναξιόπιστοι καθότι κάποιοι από αυτούς συχνά ήθελαν να γίνουν ανεξάρτητοι.

Το 492 π.Χ. συνέβη η **πρώτη περσική εισβολή** στην Ελλάδα· ουσιαστικά ήταν η επόμενη φάση των Περσικών Πολέμων, το άμεσο αποτέλεσμα της Ιωνικής Επανάστασης. Ο Μαρδόνιος (Πέρσης Στρατηγός 6^{ος} αι. Π.Χ – 479 Π.Χ, γαμπρός του Δαρείου) παίρνοντας εκδίκηση για την πυρπόληση των Σάρδεων από τους Αθηναίους κατά την Ιωνική επανάσταση κατέλαβε την Θράκη και τη Μακεδονία, αλλά ο στόλος του εξαιτίας μεγάλης τρικυμίας στη χερσόνησο του Άθω, υπέστη σημαντική καταστροφή και μεγάλες απώλειες σε άνδρες. (Βλαχογιάννης Γ. – Κυριακού Κ., 1966:25-27)

Το 491 π.Χ ο μεγάλος Βασιλέας θέλοντας να δοκιμάσει το ηθικό των Ελλήνων, απέστειλε διπλωμάτες εκπροσώπους της περσικής αυτοκρατορίας στην κυρίως Ελλάδα και σε νησιά του Αιγαίου απαιτώντας γη και ύδωρ ως αποδοχή υποτέλειας. Πολλά από τα ελληνικά νησιά, η Βόρειος Ελλάδα και η Ήπειρος ενέδωσαν, ενώ η Σπάρτη και η Αθήνα αρνήθηκαν. (Βλαχογιάννης Γ. – Κυριακού Κ., 1966:25-27)

Το 490 π.Χ ο Δάτης (Μήδιος ευγενής, Στρατηγός 6ος αι. – 490 π.Χ) και ο Αρταφέρνης (Πέρσης Στρατηγός και Σατράπης στις Σάρδεις της Μ. Ασίας, ανηψιός του Δαρείου που αντικατέστησε τον Μαρδόνιο) (6ος αι.– 493 π.Χ) κατάφεραν να κατακτήσουν τις Κυκλάδες, τη Νάξο, την Κάρυστο, την Ερέτρια. (Βλαχογιάννης Γ. – Κυριακού Κ., 1966:25-27)

Οι Πέρσες κατευθυνόμενοι στην Αθήνα, και ύστερα από υπόδειξη του Ιππία προσπάθησαν να κάνουν στον Μαραθώνα περσικό προγεφύρωμα ώστε ο Δάτης να προελάσει από εκεί στην Αθήνα. Όμως υπέστησαν βαριά ήττα στις 12/08/490 π.Χ. Δέκα χιλιάδες πεζικάριοι Αθηναίοι και περίπου εξακόσιοι έως χίλιοι Πλαταιείς υπό τον Στρατηγό Μιλτιάδη αντιμετώπισαν περίπου πενήντα πέντε χιλιάδες Πέρσες του Δάτη και του Αρταφέρνη. (PeterGreen, 1996:83 -10, Ευρετήριο πολεμικών γεγονότων του ελληνικού έθνους, 1989:3, J.B.Bury&Russwell Meiggs, 1998:240-248, Tom Holland, 2005:306-321)

Μετά τον θάνατο του Δαρείου, την ηγεσία των Περσών ανέλαβε ο υιός του, ο Ξέρξης, ο οποίος επιτέθηκε στους Έλληνες το 480 π.Χ, με σκοπό να τους κατακτήσει. Αυτή είναι η **δεύτερη περσική εισβολή** στην Ελλάδα (480-479 π.Χ). Ο περσικός στρατός είχε επιτυχία στις Θερμοπύλες, βέβαια, έπειτα από αρκετές και πολύ δύσκολες μάχες, στις οποίες δεν είχε ουσιαστικό αποτέλεσμα, και μόνο

ύστερα από την προδοσία του Εφιάλτη, ο οποίος υπέδειξε στον μεγάλο Βασιλέα το μονοπάτι της “ανοπαίας ατραπού¹⁰”. Η ένδοξη **μάχη των Θερμοπυλών** δόθηκε στις 20/08/480 π.Χ , όπου τριακόσιοι ηρωικοί Σπαρτιάτες με επτακόσιους Θεσπιείς υπό την ηγεσία του Βασιλέως Λεωνίδα αντιμετώπισαν τις ορδές των Περσών του Ξέρξη. (Ευρετήριο πολεμικών γεγονότων του ελληνικού έθνους, 1989:4, PeterGreen, 1996:209–274, J.B.Bury&Russwell Meiggs, 1998:263-268, Tom Holland, 2005:445-456)

Σχεδόν ταυτόχρονα με τη μάχη των Θερμοπυλών διεξήχθη και η **ναυμαχία του Αρτεμισίου**, υπό τον Ευρυβιάδη. Οι Έλληνες επιζητούσαν την άμυνα του Ευρίπου από την θάλασσα και την φρούρηση των στενών στην ξηρά, ενώ οι Πέρσες ήθελαν να κάμψουν αυτόν τον αμυντικό άξονα των Ελλήνων ώστε να συνεχίσουν την προέλασή τους νότια. Για τους Έλληνες η άμυνα των δύο σημείων είχε σημασία και στρατηγικό σκοπό μόνο αν κρατούσαν και το ένα και το άλλο ταυτόχρονα. Αν και κατά την διάρκεια της ναυμαχίας οι Έλληνες ήταν αυτοί που φαίνεται να κέρδιζαν, μετά την ήττα και το θάνατο του Λεωνίδα, μόλις έφθασε στο Αρτεμίσιο η πληροφορία για την έκβαση της μάχης των Θερμοπυλών, ο Θεμιστοκλής ο οποίος είχε αναλάβει προσωρινά την διοίκηση της επιχείρησης, στο συμβούλιο των επιτελικών αξιωματικών που συγκάλεσε, αποφάσισε την απόσυρση του στόλου την ίδια νύχτα και ουσιαστικά την λήξη της ναυμαχίας. (Ευρετήριο πολεμικών γεγονότων του ελληνικού έθνους, 1989:4, PeterGreen, 1996:209 -280, TomHolland, 2005:445-456)

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφέρουμε την σπουδαία **μάχη της Ιμέρας** το ίδιο έτος. Για τον Αριστοτέλη και τον Ηρόδοτο συνέπεσε την ημέρα της ναυμαχίας της Σαλαμίνας ενώ κατά τον Διόδωρο τον Σικελιώτη την ημέρα της μάχης των Θερμοπυλών. Οι Πέρσες είχαν συμφωνήσει με τους Καρχηδονίους ώστε οι δεύτεροι να επιτεθούν στην Σικελία εναντίον των Ελλήνων. Οι Πέρσες ήθελαν να εμποδίσουν τον ηγεμόνα των Συρακουσών να στείλει βοήθεια από άνδρες και πλοία στην ανατολική μεσόγειο προς βοήθεια των άλλων Ελλήνων. Οι Έλληνες όμως, υπό τον Γέλωνα πέτυχαν πολύ σημαντική νίκη εξαλείφοντας την απειλή των Καρχηδόνιων στη Σικελία και γενικά από τον δυτικό ελλαδικό χώρο για αρκετά

---

¹⁰ Μονοπάτι που ξεκινάει από τον Ασωπό ποταμό και φθάνει ως στην περιοχή της πόλης Αλπήνη (πόλη των Λοκρών στην Μαλίδα).(PeterGreen ,1996:218 -219)

χρόνια. (Ευρετήριο πολεμικών γεγονότων του ελληνικού έθνους, 1989:4, PeterGreen, 1996:267 -271, J.B.Bury&Russwell Meiggs, 1998:291-293)

Εικόνα 4.Ελλαδικός χώρος 500 -479 π.Χ(<http://greekworldhistory.blogspot.gr/2013/08/492-490-480-479.html>)

Ο ευφυής Θεμιστοκλής αποφάσισε ότι η τελική μάχη με τον περσικό στόλο θα πρέπει να γίνει στη στενή θάλασσα της Σαλαμίνας, αδιαφορώντας για την οποιαδήποτε άλλη απόφαση της συμμαχίας. Έπεισε τον Ευρυβιάδη να πάει στη Σαλαμίνα και όχι στον Ισθμό που ήθελαν οι Πελοποννήσιοι. Ο ίδιος με τον κατά πολύ μικρότερο σε αριθμό αλλά και σε μέγεθος πλοίων, αθηναϊκό στόλο κατέπλευσε προς το Φάληρο . Προσπάθησε και σε πολύ λίγο χρόνο συνέλεξε χρήματα απαραίτητα για τον στόλο του και ζήτησε από τους κάτοικους της Αθήνας να την εκκενώσουν, προτρέποντάς τους να πάνε στη Σαλαμίνα ή στην Αίγινα. (PeterGreen ,1996:271 -279, TomHolland,2005:456 - 465)

Την 21/ 9/ 480π.Χ ο Μαρδόνιος προέλασε στην εκκενωμένη Αθήνα όπου βέβαια δεν την είχαν εγκαταλείψει όλοι οι κάτοικοί της. Ακολούθησε μία οδυνηρή σφαγήκατά των Ελλήνων, πυρπολήθηκε η Ακρόπολη, προκλήθηκαν ανυπολόγιστες ζημιές σε ναούς, κτήρια κ.λ.π., ουσιαστικά οι **Πέρσες κατέστρεψαν την Αθήνα**. (Ευρετήριο πολεμικών γεγονότων του ελληνικού έθνους,1989:4 , PeterGreen ,1996:280- 290 ,Tom Holland,2005:466-472)

Στις 29 – 9 - 480 π.Χ διεξήχθη η **ναυμαχία στη Σαλαμίνα**, ύστερα από τη μεγάλη επιμονή του Θεμιστοκλή, ξεγέλασε και παρέσυρε τελικά τον στόλο του Ξέρξηστα στενά.Οι Πέρσες έχασαν περί τα διακόσια πλοία, ενώ οι Έλληνες περίπου σαράντα. Η τεράστια σε μέγεθος και απρόσμενη νίκη των Ελλήνων, χάρη στην εξαιρετική στρατηγική του Θεμιστοκλή, έσωσε την μετέπειτα Ιστορία της Ελλάδος αλλά και της Ευρώπης. (Ευρετήριο πολεμικών γεγονότων του ελληνικού έθνους,1989:4 , PeterGreen ,1996:290- 348, J.B.Bury&Russwell Meiggs, 1998:268-275, TomHolland,2005:473-498)

Ο Ξέρξης μετά την ήττα του, επέστρεψε στην Περσία, άφησε στην Θεσσαλία τον Μαρδόνιο με πολύ ισχυρές δυνάμεις. Αυτός, με τη διπλωματία του και τον στρατό του προσπάθησε να διχάσει τους Έλληνες για να πετύχει τους σκοπούς του. Περί την 27 – 8 – 479π.Χ διεξήχθη η **μάχη στις Πλαταιές**. Στο πιο κρίσιμο σημείο της, ο Μαρδόνιος σκοτώθηκε και έτσι οι Έλληνες με τον Σπαρτιάτη Πausανία πέτυχαν μία κοσμοϊστορική νίκη, απομακρύνοντας τον περσικό κίνδυνο. Τώρα πλέον οι Έλληνες είχαν καταφέρει πρώτα στη Σαλαμίνα να εξολοθρεύσουν το στόλο τους και έπειτα στις Πλαταιές τον στρατό ξηράς. Δηλαδή πέτυχαν την απόλυτη ήττα των Περσών. (Ευρετήριο πολεμικών γεγονότων του ελληνικού έθνους, 1989:4, Peter Green, 1996:349 - 460, J.B.Bury &RusswellMeiggs, 1998:279-284, TomHolland, 2005:516-536)

Ακολούθησε η **νίκη στη Μυκάλη** του Λεωτυχίδη, ο οποίος προσέβαλλε τον περσικό στόλο. Οι Πέρσες προσπάθησαν να αποφύγουν τη ναυμαχία, αποβιβάστηκαν στη ξηρά όπου και έγινε η τελειωτική μάχη. Σκοτώθηκαν όλοι οι στρατηγοί τους και πυρπολήθηκε ο στόλος τους. Έτσι οι Έλληνες ελευθέρωσαν την Ιωνία. (Ευρετήριο πολεμικών γεγονότων του ελληνικού έθνους, 1989:4, PeterGreen, 1996:461-485, J.B.Bury&Russwell Meiggs, 1998:284-287, Tom Holland, 2005:536-558)

Στην συνέχεια οι Έλληνες επιτέθηκαν στη Μικρά Ασία, την απελευθέρωσαν, και ιδρύθηκε η Δηλιακή Συμμαχία¹¹ (478 π.Χ), η οποία συνέχισε τον πόλεμο εναντίον των Περσών για τριάντα έτη ακόμη. Οι Έλληνες πολέμησαν τους Πέρσες στη Θράκη, στην Αίγυπτο, στη Μικρά Ασία και στην Κύπρο. Μετά τις συγκρούσεις αυτές υπεγράφη η Ειρήνη του Καλλία¹², που σήμανε τη λήξη των πολέμων με νίκη των Ελλήνων. (J.B.Bury&RusswellMeiggs,1998:308 – 342)

---

¹¹ Οι Ίωνες και οι λοιποί Έλληνες της Μ.Ασίας συμάχησαν υπό την αρχηγία της Αθήνας, έπειτα από την αδιαφορία της Σπάρτης σχετικά με τη ναυμαχία στη Μυκάλη. Ήταν εθελοντική συμμαχία η οποία εδραίωσε την Αθηναϊκή ηγεμονία. Είχε σκοπό στην προστασία των απειλούμενων ελληνικών πόλεων από τους Πέρσες και την εκδίκηση κατά των Περσών για όλα τα δεινά που είχαν προκαλέσει τους Έλληνες. Το ταμείο, στο οποίο όλοι οι σύμμαχοι έπρεπε να συνεισφέρουν – όρος που ορίστηκε από τον Αριστείδη, εγκαταστάθηκε στο ιερό νησί τη Δήλο και από εκεί πήρε το όνομά της (συμμαχία της Δήλου).

¹² Έχει μείνει γνωστή ως ειρήνη του Καλλία λόγω του ότι, έτσι ονομάζοταν ο κύριος διαπραγματευτής από την Αθήνα, ήταν ο αδερφός του Κίμωνα. Σύμφωνα με την ειρήνη αυτή, οι ελληνικές πόλεις της Μ.Ασίας γίνονταν αυτόνομες, οι Αθηναίοι αποχώρησαν από την Κύπρο, και σταματούσαν τις πολεμικές επιχειρήσεις κατά των Περσών. Αντίστοιχα ο στρατός των Περσών δεν

2.3 Πελοποννησιακός Πόλεμος (431 – 404 π.Χ)

Με το τέλος των Ελληνοπερσικών πολέμων η Αθήνα και η Σπάρτη είχαν εξελιχθεί σε ηγεμονίες στον Ελλαδικό χώρο. Οι “εμφύλιες” συγκρούσεις που προϋπήρχαν των πολέμων κατά των βαρβάρων επανεμφανίστηκαν. Στην Αθήνα, η οποία είχε Δημοκρατικό πολίτευμα, είχε ξεκινήσει ο Χρυσός αιώνας του Περικλέους (5^{ος}αιω.π.Χ), στη διάρκεια του οποίου σημειώθηκε μεγάλη άνθιση των τεχνών και των επιστημών. Η Αθήνα ξεχώριζε για τον στόλο της, ήταν η μεγαλύτερη δύναμη της Μεσογείου. Σημαντικό ρόλο σε αυτό, έπαιξε η άνθιση του εμπορίου από το οποίο αποκόμιζε σημαντικά πλούτη. Οι Αθηναίοι ηγούντο της Δηλιακής συμμαχίας. (J.B.Bury&Russwell Meiggs, 1998:345 – 373)

Η Σπάρτη ήταν το μοναδικό ισοδύναμο κράτος της Αθήνας. Είχε ολιγαρχικό πολίτευμα, κυριαρχούσε στο νότιο κομμάτι του ελλαδικού χώρου, και ξεχώριζε για τον στρατό της. Οι πολίτες της από την νεαρή τους ηλικία εκπαιδεύονταν στον πόλεμο. Οι Σπαρτιάτες ηγούντο της Πελοποννησιακής συμμαχίας. (Θουκιδίδης,1910:4-9)

Εξαιτίας διάφορων ερίδων μεταξύ της Κέρκυρας και της Κορίνθου, οι Αθηναίοι επειδή προσέφεραν βοήθεια στους πρώτους, κατηγορήθηκαν ότι παραβίασαν την Τριακονταετή ειρήνη¹³, έτσι ξεκίνησε μία στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ Αθηναίων και Λακεδαιμόνιων η οποία κράτησε περίπου εικοσι-εφτά χρόνια. Ο πελοποννησιακός πόλεμος είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα διλλήματος ασφαλείας, όπως εξιστορεί ο Θουκιδίδης. (431 – 404 π.Χ). (J.B.Bury&RusswellMeiggs,1998:374 – 382)

Ο πόλεμος χωρίστηκε από διάφορους ιστορικούς σε τρεις φάσεις: στον δεκαετή ή Αρχιδάμειο (431-421 π.Χ.) ο οποίος τελείωσε με την Νίκηια ειρήνη(421 π.Χ), την σικελική εκστρατεία των Αθηναίων η οποία κατέληξε σε μεγάλη ήττα τους

θα πλησίαζε τα μικρασιατικά παράλια και ο στόλος τους δεν θα ξεπερνούσε τη νοητή γραμμή Φάσιλης έως τις Κυανές στην έξοδο του Βοσπόρου.

¹³ Η τρικονταετής ειρήνη ή τρικονταετής σπονδές 446-5 π.Χ ήταν ουσιαστικά μια ταπεινωτική ειρήνη για τους Αθηναίους, οι οποίοι αναγκάστηκαν να συνάψουν ώστε να εξασφαλίσουν μία πιο σταθερή συνθήκη από τις πενταετές σπονδές που έληγαν σύντομα (πέντε χρόνια ανακωχής μεταξύ Αθηναίων και Πελοποννήσιων, 451 π.Χ). Με αυτή, συμφώνησαν σε τριάντα χρόνια ειρήνης Αθηναίων και Πελοποννήσιων, ούτε η Αθήνα ούτε η Σπάρτη θα μπορούσαν να εισάγουν στην συμμαχία τους, πρώην συμμάχους της αντίπαλης συμμαχίας.

(415-413 π.Χ), και τον Δεκελεικό ή Ιωνικό πόλεμο (413-404 π.Χ.) όπου τελικοί νικητές ανεδείχθησαν οι Σπαρτιάτες. (J.B.Bury&Russwell Meiggs,1998:383 – 485)

Σημαντικό ρόλο στην έκβαση του πολέμου έπαιξε η συμμαχία των Σπαρτιατών με τους Πέρσες, από τους οποίους ζήτησαν και πήραν οικονομική βοήθεια για τη δημιουργία ανταγωνιστικού στόλου παρόμοιου των Αθηναίων. Στη μάχη παρά τους Αιγός ποταμούς, οι Αθηναίοι υπέστησαν μεγάλη καταστροφή. Τελικώς οι Λακεδαιμόνιοι νίκησαν τον πόλεμο, υπεγράφη ειρήνη με πολύ αυστηρούς και δυσμενείς για την Αθήνα όρους το 404 π.Χ, η Σπάρτη έγινε για λίγο η κυρίαρχη δύναμη στον Ελλαδικό χώρο. (J.B.Bury&Russwell Meiggs,1998:383 – 485)

2.4Κορινθιακός / Βοιωτικός πόλεμος (395 - 386 π.Χ)

Μετά την πτώση της Αθήνας, οι Σπαρτιάτες στήριξαν τα ολιγαρχικά κόμματα στις πόλεις, τοποθετώντας φρουρά σε αυτές, ορίστηκε επικεφαλής Σπαρτιάτης αρμοστής¹⁴. Απαιτώντας οι Πέρσες την υποταγή των ελληνικών πόλεων στην Ιωνία, η Σπάρτη απέστειλε τον Βασιλιά Αγησίλαο στην Ασία για βοήθεια. Είχε προηγηθεί η εκστρατεία του Κύρου εναντίον του αδερφού του Αρταξέρξη, τότε έχουμε και την κάθοδο των Μυρίων. Οι Πέρσες χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του αντιπερισπασμού έδωσαν άφθονη οικονομική βοήθεια στους Έλληνες στον Ελλαδικό χώρο ώστε να εξεγερθούν κατά της Σπάρτης, και αυτή να αναγκαστεί να καλέσει πίσω τον Αγησίλαο. (J.B.Bury&Russwell Meiggs,1998:506 – 507)

Ο Αγησίλαος, ο οποίος είχε πανελλήνια ιδεώδη, πέτυχε σημαντικές νίκες στην Μ.Ασία, και μάλιστα απείλησε την κυριαρχία του Αρταξέρξη. Όμως, η πολύ έξυπνη κίνηση των Περσών να υποκινήσουν τους Έλληνες κατά της Σπάρτης, σταμάτησε την πορεία του, αναγκάζοντας τους συμπατριώτες του, να τον καλέσουν πίσω. (J.B.Bury&Russwell Meiggs,1998:508 – 515)

Η νέα συμμαχία πλέον αποτελείτο από Θηβαίους, Αργείους, Κορίνθιους και Αθηναίους οι οποίοι είχαν τη στήριξη των Περσών. Κατά την περίοδο αυτή σημαντικά γεγονότα ήταν η μάχη της Κορώνειας, όπου νίκησαν οι Σπαρτιάτες με

---

¹⁴ Ο Στρατηγός Λύσανδρος για να εδραιώσει την Σπαρτιατική ηγεμονία, πρότεινε να σταλούν στις υποτελείς, της Σπάρτης, πόλεις στρατιωτικοί κυβερνήτες ώστε να ανατρέψουν τα δημοκρατικά πολιτεύματα, και να επαναφέρουν τα ολιγαρχικά. Σε πολλές περιπτώσεις κατηγορήθηκαν ότι κυβερνούσαν σαν Τύρρανοι.

τους συμμάχους τους (394 π.Χ) και έτσι διατήρησαν την κυριαρχία τους στον ηπειρωτικό ελλαδικό χώρο. Με την καταστροφή του σπαρτιατικού στόλου από τον ναυπηγημένο με περσικά χρήματα στόλο του Αθηναίου Κόνωνα, στην Κνίδα(394 π.Χ), οι Σπαρτιάτες χάνουν την κυριαρχία τους στο Αιγαίο και στις μικρασιατικές ακτές. (J.B.Bury&Russwell Meiggs,1998:515 – 521)

Η Αθήνα , όπου είχε αναγκαστεί να γκρεμίσει τα τείχη μετά την ήττα της στον Πελοποννησιακό πόλεμο, τα ξαναανεγείρη, πάλι με περσικά χρήματα. Οι συγκρούσεις των δύο αντίπαλων συμμαχιών θα συνεχιστούν μέχρι το 386 π.Χ. Οι ελληνικές πόλεις- κράτη μετά από τόσους πολέμους είχαν αποδυναμωθεί και κοινό αίσθημα υπήρχε για το τέλος των πολέμων και για σύναψη ειρήνης. Οι Σπαρτιάτες με τον Βασιλιά Ανταλκίδα εκμεταλλεύτηκαν αυτό και για να έχουν και την εύνοια των Περσών, και ζήτησαν ένα σχέδιο ειρήνης. Τελικώς υπεγράφη το 386 π.Χ η Ανταλκίδειος ειρήνη ή ειρήνη του Βασιλέως, η οποία ήταν πολύ ταπεινωτική για τους Έλληνες. (J.B.Bury&Russwell Meiggs,1998:521– 528)

Με αυτήν, οι πόλεις της Μ.Ασίας , η Κύπρος και οι Κλαζομενές περνούσαν στους Πέρσες, η Λήμνος, η Ίμβρος και η Σκύρος περνούσαν στην Αθήνα και οι άλλες ελληνικές πόλεις γίνονταν αυτόνομες. Ακόμη όποιος δεν δέχονταν την νέα συνθήκη θα ήταν αντιμέτωπος πολέμου με την Περσία. (Fine J.V.A ,1985 : 554-559)

Τα επόμενα χρόνια, μετά τη σύναψη της ειρήνης επικράτησε ηρεμία στον ελληνικό κόσμο, όμως για λίγο χρονικό διάστημα μέχρι να ξεκινήσουν νέες συγκρούσεις μεταξύ Βοιωτών και Σπαρτιατών. Αποτέλεσμα αυτών, ήταν η κατάρρευση της Σπαρτιατικής ηγεμονίας, φέρνοντας στο προσκήνιο τους Θηβαίους και τη Θηβαϊκή ηγεμονία (371-362 π.Χ). (BuryJ.B&MeiggsR,1998: 562-564)

Ο Κλεόμβροτος¹⁵ γνώρισε ολέθρια ήττα στην μάχη των Λεύκτρων το 371π.Χ, η οποία βρίσκεται στην Βοιωτία, από τις δυνάμεις του Ιερού λόχου του Πελοπίδα¹⁶ και του Επαμεινώνδα¹⁷. Βέβαια, για ακόμη μία φορά είχαν παρέμβει οι Πέρσες, οι οποίοι ενίσχυσαν οικονομικά τη Θήβα. Έτσι έπαυσε η σπαρτιατική ηγεμονία και εμφανίστηκε η θηβαϊκή. Ακολούθησαν τέσσερις εισβολές της Θήβας στην Πελοπόννησο και στη μάχη της Μαντινείας το 362 π.Χ. σκοτώθηκε ο

¹⁵ Διατέλεσε Βασιλιάς της Σπάρτης , της δυναστείας των Αγιάδων, από το 380 - 371 π.Χ.

¹⁶ (410 - 364 π.Χ), Θηβαίος Στρατηγός - Πολιτικός - Διοικητής του Ιερού Λόχου.

¹⁷ (418 -362 π.Χ.) Θηβαίος Στρατηγός - Πολιτικός .

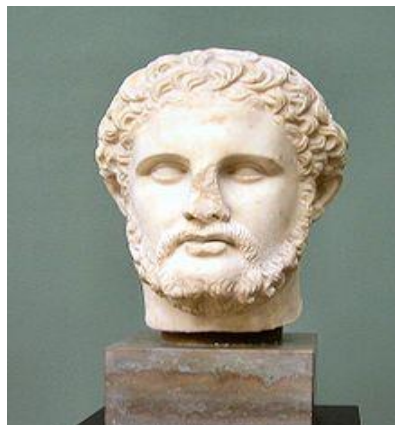

Επαμεινώνδας, έτσι τελειώνει η θηβαϊκή ηγεμονία. Ο Πελοπίδας είχε χάσει τη ζωή του νωρίτερα το 364 π.Χ. στην εκστρατεία εναντίον του Τυράννου των Φερών της Θεσσαλίας Αλεξάνδρου. (Bury J.B&Meiggs R,1998: 564-567)

2.5 Μακεδονική Δυναστεία

Η πολιτική των Περσών ήταν επιτυχημένη, αφού οι ελληνικές πόλεις – κράτη είχαν αρκετά αποδυναμωθεί εξαιτίας των ελληνικών εμφυλίων πολέμων, τα τελευταία εξήντα χρόνια, τους οποίους ενίσχυαν, χρηματοδοτώντας επιλεκτικά, κατά περίπτωση. (Hammond N.G.L, 2007 :32-38)

Ο Ελληνισμός θα σωθεί από την περσική κυριαρχία χάριν του βασιλιά των Μακεδόνων Φίλιππου Β'. Η Μακεδονία ουσιαστικά ήταν η Βόρεια Ελλάδα. Φυσικά της σύνορα ήταν ο Όλυμπος όπου την χώριζε από τον Νότια Ελλαδική επικράτεια, εκτεινόταν μεταξύ Στρυμόνα ποταμού και Ιλλυρίας. Πρώτη πρωτεύουσα ήταν οι Αιγές δηλαδή η Βεργίνα και αργότερα έγινε η Πέλλα. Καταλυτική μάχη θα διεξαχθεί στη Χαιρώνεια το 338 π.Χ, έχοντας μαζί του τον υιό του Αλέξανδρο. (Ζαφείρης Η., 1992:24, Hammond N.G.L, 2007 :38-42)

Εικόνα 5. Φίλιππος Β' (Γλυπτική προτομή Ν.Υ.)

Οι Μακεδόνες θα νικήσουν στη μάχη, έτσι αρχίζει η μακεδονική κυριαρχία στα πολιτικά πράγματα της Ελλάδας για σχεδόν έναν αιώνα. Από στρατιωτικής απόψεως ανεδείχθη η υπεροχή της μακεδονικής φάλαγγας έναντι των προγενέστερων αντίστοιχων τύπων που παρέτασαν οι πόλεις-κράτη. (J.B.Bury&Russwell Meiggs, 1998:645 -682)

Μετά την μάχη της Χαιρώνειας στο συνέδριο της Κορίνθου¹⁸ όπου συγκάλεσε ο Φίλιππος απεφασίσθη κοινή πανελλήνια εκστρατεία εναντίον των

¹⁸Το συνέδριο της Κορίνθου ήταν ουσιαστικά η πρώτη ελληνική ομοσπονδιακή σύνοδος. Επικεφαλής ήταν η Μακεδονία, έδρα η Κόρινθος και πραγματοποιήθηκε το 338 π.Χ για πρώτη φορά. Έλαβαν μέρος όλες οι ελληνικές πόλεις πλην Σπάρτης. Η πρώτη απόφαση του συνεδρίου ήταν η ειρήνη και η συμμαχία όλων των ελληνικών πόλεων, και πρόβλεπε την διατήρηση των πολιτευμάτων τους μη επιτρέποντας την βίαιη ανατροπή τους. Το 337 π.Χ συνήλθε ξανά στην Κόρινθο το συνέδριο των

Περσών. Ο ίδιος δεν πρόλαβε να πραγματοποιήσει τα σχέδια του καθώς δολοφονήθηκε στο θέατρο της Βεργίνας από τον Πausανία¹⁹. (J.B.Bury&Russwell Meiggs,1998:682 – 695, Παπαρηγόπουλος , 1968:146 - 147)

Εικόνα 6. Αναπαράσταση Ελληνοπερσικής μάχης(<http://greekworldhistory.blogspot.gr/2013/08/492-490-480-479.html>)

Ελλήνων. Οι σκοποί του όπως ανακοίνωσε ο ίδιος ο Φίλιππος ήταν οι εξής : (α)πόλεμος στο όνομα της Ελλάδος και των Θεών της, εναντίον της Περσικής Αυτοκρατορίας (β) απελευθέρωση των ελληνικών πόλεων της Ασίας (γ) εκδίκηση και τιμωρία των Περσών για τα εγκλήματα που είχαν διαπράξει στους Έλληνες , υπό τον Ξέρξη. Το συνέδριο ψήφισε υπέρ του πολέμου, δίνοντας την απόλυτη εξουσία στον Φίλιππο. Αποφασίστηκε, ακόμη, ποσοστιαία συνεισφορά κάθε πόλης σε στρατό , στόλο και άνδρες. Η απόφαση του συνεδρίου της Κορίνθου δικαίωσε τις προσδοκίες των Πανελληνιστών. Αυτοί επιδίωκαν ένα ενωμένο ελληνικό έθνος που θα πολεμούσε εναντίον των βαρβάρων, και θεωρούσαν κατάλληλο να ηγηθεί μιας τέτοιας εκστρατείας το πρόσωπο του Φιλίππου.

¹⁹ Ήταν μέλος της βασιλικής σωματοφυλακής του Φιλίππου Β, είχε καταγωγή από την Ορεστίδα. Δολοφόνησε τον Φίλιππο το 336 π. Χ. , ίσως γιατί είχε χρηματοδοτηθεί από τους Πέρσες, ή μετά από συνομωσία της Ολυμπιάδας ή ακόμη και του Αλέξανδρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ

3.1 Αλέξανδρος ο Μέγας

Γεννήθηκε στις 6 του μηνός
Εκατομβαιώνα, την ημέρα που
κάηκε ο ναός της Αρτέμιδος
(σημάδι ότι γεννιέται μεγάλο κακό
και συμφορά για την Ασία κάπου
αλλού στη γη, σύμφωνα με τους
χρησολόγους της εποχής) το 356
π.Χ, στην Πέλλα. Γονείς του ήταν η
Ολυμπιάδα, κόρη του Βασιλιά των
Μολοσσών της Ηπείρου

Εικόνα 7. Μέγας Αλέξανδρος (ancient mosaic in Pompeii)

Νεοπτόλεμου, και ο Βασιλιάς των Μακεδόνων Φίλιππος. Καταγόταν από το γένος των Ηρακλειδών από την πλευρά του πατέρα του, και από τους Αιακίδες της Αίγινας, από τους οποίους προέρχονταν οι Μυρμιδόνες του Αχιλλέα, όπως ο ίδιος υποστήριζε (Πλούταρχος, 2005:43-50, Δομή, 1971 :323, Fuller, 2004:97-103 Παπαρηγόπουλος, 1968:149)

Από πολύ μικρός έδειξε την έντονη προσωπικότητά του, με το δαμασμό του μετέπειτα αλόγου του, Βουκεφάλα, καθώς και την έντονη συμπεριφορά του σε μια περσική πρεσβεία. Χαρακτηρίζεται ως ευφυής, ατρόμητος, γενναίος, βίαιος και ιδιαίτερα αποφασιστικός. Του άρεσε πολύ η ποίηση και η Ιστορία. Αγαπημένος του ποιητής ήταν ο Όμηρος, αλλά και ιδιαίτερα συμπαθείς ήταν οι τρεις τραγικοί, Αισχύλος, Σοφοκλής, Ευριπίδης. Αγαπημένο του έργο ήταν, η Ιλιάδα, όπου μέσα σ' αυτήν είχε ανακαλύψει και είχε σαν πρότυπό του, τον Αχιλλέα. Σπουδαία μάχη που έλαβε μέρος σε ηλικία μόλις δεκαοκτώ χρονών, ήταν της Χαιρώνειας, που πολέμησε στο πλευρό του πατέρα του. Σε αυτήν έσωσε και τον Φίλιππο με την τόλμη του και την ανδρεία του. (MosseC, 2010:20-35, Δομή, 1971:323)

Μεγάλωσε με την ιδέα του διαδόχου του μακεδονικού θρόνου. Είχε δάσκαλό του, τον μέγα φιλόσοφο Αριστοτέλη. Σε ηλικία μόλις είκοσι ετών, μετά το θάνατο του Φιλίππου 336 π.Χ , ανέλαβε την εξουσία και γρήγορα διέψευσε όλους όσους δεν τον υπολόγιζαν. Μία εκ των αρετών του, ήταν να αιφνιδιάζει τους εχθρούς του με τις ενέργειές του, εξουδετερώνοντας μάλιστα και τα πλεονεκτήματά τους. (Fuller ,2004:111, 149)

Λαμβάνοντας υπόψιν την ηθική της εποχής, τις συμπεριφορές άλλων μεγάλων κατακτητών, το νεαρό της ηλικίας του αλλά και τους άθλους που πέτυχε, οι κακές του «στιγμές» ήταν ελάχιστες. Αξιοσημείωτες είναι η δολοφονία του Παρμενίωνα, του Κλείτου και η εκτέλεση του Καλλισθένη. Ο αγώνας του στέφθηκε με ιδιαίτερες εξέχουσες επιτυχίες, πολλούς άθλους που δεν είχε κατορθώσει κανείς ως τότε, αλλά ούτε ακόμη μέχρι σήμερα, γι αυτό και αποκαλείται Μέγας. (Fuller , 2004:111-114)

3.2 Η εδραίωση της Κυριαρχίας του Αλεξάνδρου στην τότε Ελλαδική επικράτεια

Ο Φίλιππος είχε φροντίσει κατά τη διάρκεια της βασιλείας του να οχυρώσει τα σύνορα της Μακεδονίας. Είχε απαλλάξει το κράτος του από επίδοξους επιδρομείς ώστε να εξαλείψει πιθανές εστίες κινδύνου και αντιπερισπασμών, είχε οργανώσει τον στρατό του, και είχε καταφέρει να εδραιωθεί στο Μακεδονικό θρόνο. Καταλαμβάνοντας την Αμφίπολη και το Παγγαίο είχε εξασφαλίσει την οικονομική πλευρά του βασιλείου του, εκμεταλλευόμενος πλέον και τον πλούτο των εκεί χρυσορυχείων. (Ζαφείρης Η., 1992:25)

Ενώ έκανε τις προετοιμασίες για τον πόλεμο κατά των Περσών, για την τιμωρία τους και την εξάλειψη εξ'ανατολών απειλής δολοφονήθηκε και το όραμά του το συνέχισε ο Αλέξανδρος. Ο Φίλιππος είχε αποκτήσει και νέα σύζυγο την Κλεοπάτρα, ανιψιά του Στρατηγού Αττάλου. Η Ολυμπιάδα προσβεβλημένη από το γεγονός, είχε προσφύγει στην οικία του αδελφού της, την οποία ακολούθησε μετά

από μικρό χρονικό διάστημα και ο Αλέξανδρος. (Παπαρηγόπουλος Κ., 1968 :148-149)

Η οικογένειά χωρίστηκε, υπήρξαν αρκετές φιλονικίες μεταξύ τους. Ο Φίλιππος θέλοντας να κατευνάσει τα “πνεύματα” έδωσε στον αδερφό της Ολυμπιάδας, για σύζυγό του, την κόρη του και οργάνωσε στις Αιγές γιορτές. Σε μία από αυτές τις εκδηλώσεις μέσα σε ένα θέατρο όπου παίζονταν μία τραγική παράσταση, δολοφονήθηκε από ένα σωματοφύλακά του, πιθανόν έργο της πρώην γυναικάς του, Ολυμπιάδος το 336 π.Χ (Παπαρηγόπουλος Κ., 1968 :149)

Με τον θάνατο του Φιλίππου η θέση του Αλεξάνδρου για το θρόνο ήταν πάρα πολύ δύσκολη, ήταν μόλις είκοσι χρονών. Υπήρχαν όμως και άλλοι γόννοι οι οποίοι διεκδικούσαν τον θρόνο, ενώ στην υπόλοιπη Ελλάδα ήταν πολλοί αυτοί που ήθελαν να απομακρύνουν την μακεδονική ηγεμονία, έτοιμοι για επανάσταση. Στην Αθήνα ο Δημοσθένης προπαγάνδιζε εναντίον των Μακεδόνων και με μυστικές συμφωνίες με τον Άτταλο προσπάθησε να παρακινήσει άλλες πόλεις να εξεγερθούν για την ελευθερία τους . (ΠαπαρηγόπουλοςΚ.,1968 :151 , Σικελιώτης ,2014:31)

Οι Αιτωλοί έκαναν προσπάθεια να επαναφέρουν τους εξόριστους συμπατριώτες τους, οι Αμβρακιοί, με την προτροπή του Αρίσταρχου, έδιωξαν την μακεδονική φρουρά και εγκαθίδρυσαν δημοκρατικό πολίτευμα. Οι Θηβαίοι απομάκρυναν τη φρουρά του Φιλίππου από την Καδμεία, άλλοι Πελοποννήσιοι, πλην των Αρκάδων, οι οποίοι υπάκουσαν στον Αλέξανδρο, εκινήθησαν προς την ανεξαρτησία τους, καθώς και οι Σπαρτιάτες, οι Ηλείοι, οι Αργείοι και άλλες πόλεις-κράτη βόρεια της Μακεδονίας καθώς και άλλοι υποταγμένοι λαοί προετοιμάστηκαν για να ξεσηκωθούν. (Σικελιώτης Δ. ,2014:32-33, Παπαρηγόπουλος Κ.,1968:151)

Ο Αλέξανδρος κινήθηκε αστραπιαία. Έχοντας στο πλευρό του, τους πλέον ικανούς στρατηγούς, τον Αντίπατρο και τον Παρμενίωνα, και παράλληλα, χρησιμοποιώντας την ευφυΐα του, την διπλωματία του και με μία στρατιωτική μακεδονική δύναμη η οποία προκαλούσε τον τρόμο στους απείθαρχους, κατευθύνθηκε προς τους Θεσσαλούς και τους έπεισε να του παραχωρήσουν την ηγεμονία, το ίδιο έκανε εν συνεχεία με τα γειτονικά έθνη, στις Θερμοπύλες συνεκάλεσε το Αμφικτυονικό συνέδριο (όπου και του απονεμήθη ο τίτλος του ηγεμόνα της Ελλάδος), προχώρησε στην Βοιωτία και τελικά στρατοπέδευσε στην

Καδμεία προκαλώντας μεγάλη ανησυχία στην Θήβα. Την ίδια ώρα προκάλεσε τρόμο και την ανησυχία στην Αθήνα, καθότι απείχε μόλις εξήντα πέντε χιλιόμετρα, και οι Αθηναίοι δεν ήταν προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουν μια πολιορκία. Αμέσως έστειλαν αντιπροσωπεία, όπου παρευρίσκονταν και ο Δημοσθένης, αιτώντας, να τους συγχωρήσει. Ο Αλέξανδρος, που χρειαζόταν την Αθήνα αποδέχτηκε το αίτημα. (Σικελιώτης Δ., 2014:31-37, Fuller J.F.C., 2004:,149-153)

Ο Αλέξανδρος συγκάλεσε νέο συμβούλιο στην Κόρινθο, με αντιπροσωπείες των ελληνικών πόλεων, και εκεί βγάζοντας ένα σπουδαίο λόγο και χρησιμοποιώντας φιλικά λόγια, πήρε το αξίωμα του Στρατηγού των Ελλήνων, δηλαδή του ανετέθη η αρχηγία της εκστρατείας στον πόλεμο κατά των Περσών. Όλα τα παραπάνω επιτεύγματα τα κατάφερε χωρίς να δοθεί καμία μάχη, δρώντας ταχύτατα. (Fuller J.F.C., 2004:153, Σικελιώτης Δ., 2014:37)

Στην Περσία Βασιλιάς εκείνη την περίοδο, ήταν ο Δαρείος, ο οποίος έκανε προετοιμασίες για να πραγματοποιήσει πόλεμο εναντίον του Φιλίππου· είχε ανησυχήσει με τις τελευταίες εξελίξεις στον ελλαδικό χώρο. Όταν όμως πληροφορήθηκε, τον θάνατό του, εφησύχασε και μάλιστα περιφρόνησε τον Αλέξανδρο στον οποίο δεν είχε εκτίμηση. Γρήγορα, όμως, μετά τις επιτυχείς δράσεις του, ο Δαρείος άλλαξε γνώμη, και ξεκίνησε την ανάπτυξη μεγάλων στρατιωτικών δυνάμεων τόσο στη ξηρά όσο και στη θάλασσα. (Σικελιώτης Δ., 2014: 43)

Ο Αλέξανδρος φεύγοντας από την Κόρινθο, όπως επέστρεφε στο βασίλειό του, πέρασε από το μαντείο των Δελφών. Εκεί όπως αναφέρεται στις αρχαίες πηγές, πίεσε την ιέρια να του δώσει χρησμό, μάλιστα “τραβώντας την”, και αυτή νιώθοντας άβολα του απάντησε, «είσαι ανίκητος παιδί μου». Αρκέστηκε ο Αλέξανδρος σε αυτό και το κράτησε ως τον επίσημο χρησμό που έλαβε από το μαντείο. (Τσιμπουκίδη Δ. – Γκαφούροφ Β.1992 :130- 133, Fuller J.F.C.,2004:153)

Ουσιαστικά είχε εξασφαλίσει την πανελλαδική αποδοχή του, η Θήβα και η Αθήνα ήταν εξαναγκασμένες να υπακούσουν, άρα ήταν ελεγχόμενες· παρέμενε η Σπαρτή μόνο εχθρική, η οποία δεν ήταν μέλος της συμμαχίας. Με αυτόν τον τρόπο διατηρούσε το κύρος της συμμαχίας και της εξουσίας του στον ελλαδικό χώρο. Άφησε πίσω τον Αντίπατρο με μεγάλη στρατιωτική δύναμη, σε περίπτωση που επιτεθούν οι Σπαρτιάτες, ώστε να τους αντιμετωπίσει. Στρατηγικά θα τον

ωφελούσε να έχει υποτάξει την Σπάρτη πριν ξεκινήσει την εκστρατεία του στην Ασία, αλλά δεν το έκανε όπως αναφέρει σε επιστολή του, διότι έτσι απέφευγε να μετατρέψει την ηγεμονία σε δεσποτισμό. (Τσιμπουκίδη Δ. – Γκαφούροφ Β.1992 :132- 135, Fuller J.F.C ,2004:153-156)

Την άνοιξη του 335 π.Χ προελαύνει προς τον Δούναβη, υποτάσσει τους επαναστατημένους του Βορρά, έτσι ο Αντίπατρος έχει να ασχοληθεί μόνο με την ενδεχόμενη απειλή των Σπαρτιατών. Παράλληλα διατάζει τον στόλο του να πλεύσει από το Βυζάντιο στον Δούναβη, μέχρι να συναντηθεί αυτός με το στρατό. Ο ίδιος πάει στο όρος Αίμος, φθάνει στους Τριβαλλούς, δίνοντας μάχη όπου και σκότωσε γύρω στους 3.000 από αυτούς, εν συνεχεία στέλνει το στόλο του διά μέσω του ποταμού στη νήσο Πεύκη, όπου ο βασιλιάς των Τριβαλλών είχε συγκεντρώσει τα γυναικόπαιδα, με σκοπό να την καταλάβει. Την ίδια στιγμή, μια θρακική φυλή, οι Γέτες, είχαν εμφανισθεί ώστε να τον αντιμετωπίσουν. Ο Αλέξανδρος, λόγω των ορμητικών νερών του ποταμο, συνάντησε δυσκολίες κατά την αποβίβασή του στο νησί, όμως δεδομένου ότι ο Δαρείος στο παρελθόν είχε διασχίσει το ποτάμι, δεν μπορούσε να μην το κάνει και ο ίδιος. Με ένα τέχνασμά του, συγκεντρώνοντας βάρκες και δημιουργώντας σχεδίες από τις σκηνές των στρατιωτών του, περνάει στην αντίθετη όχθη και τους άνδρες του, δίνει μάχη με τη θρακική φυλή όπου και κερδίζει. Με το τέχνασμα αυτό, δηλαδή το ότι πέρασε το ποτάμι χωρίς να το γεφυρώσει όπως είχε κάνει ο βασιλιάς Δαρείος, κάνει τις εκεί φυλές να τον θαυμάσουν, και θεωρώντας τον ανίκητο, υποτάσσονται. (Τσιμπουκίδη Δ. – Γκαφούροφ Β.1992 :135- 139, Fuller J.F.C ,2004:155-157, Παπαρηγόπουλος Κ.1968:55-57)

Εν συνεχεία, στρέφεται δυτικά για να βάλει τέλος στις επιδρομές των Ιλλυριών. Πιο συγκεκριμένα ο Κλείτος και ο Γλαυκίας, δύο Ιλλυριοί αρχηγοί, είχαν συμμαχήσει και ο πρώτος είχε καταλάβει το Πήλιο. Αμέσως, κατευθύνθηκε προς τον Κλείτο, προλαμβάνοντας τον Γλαυκία και τον πολιορκήσε. Μετά από μικρό χρονικό διάστημα, εμφανίζεται στα νώτα του ο Γλαυκίας· πλέον ο Αλέξανδρος είναι περικυκλωμένος. Φαίνεται να είναι σε πολύ δυσμενή θέση, όμως πάλι με έναν ελιγμό, αιφνιδίασε μέσα στη νύχτα τους δύο ενωμένους στρατούς και ανακατέλαβε το Πήλιο. Η νίκη αυτή είχε φοβερό αντίκτυπο, τόσο, που καθ'όλη τη διάρκεια της

εκστρατείας του, έγινε μόνο μία μάχη στα βόρεια και στα ανατολικά σύνορα της Μακεδονίας. (Fuller J.F.C ,2004:157-159, Παπαρηγόπουλος Κ.1968:55-58)

Την ίδια ώρα ο Δαρείος προσπαθούσε στέλνοντας αντιπροσώπους στις ελληνικές πόλεις-κράτη, να τις δωροδοκήσει με χρήματα ώστε να τις κάνει να επαναστατήσουν. Οι σπαρτιάτες δέχτηκαν τη βοήθεια από τους Πέρσες, δεν ήταν άλλωστε μέλη της συμμαχίας. Είναι πολύ πιθανό και άλλοι να χρηματοδοτήθηκαν, όπως και ο Δημοσθένης στην Αθήνα ο οποίος μάλιστα, χρησιμοποίησε αυτά τα χρήματα για αγορά όπλων προς τους Θηβαίους. (Fuller J.F.C ,2004:157-159, Παπαρηγόπουλος Κ.1968:58-60)

Κυκλοφόρησε φήμη, ότι ο Αλέξανδρος σκοτώθηκε σε μάχη στην Ιλλυρία, πιθανόν από τον Δημοσθένη, με αποτέλεσμα την επανάσταση της Θήβας εναντίον της συμμαχίας. Μάλιστα οι Θηβαίοι διακήρυξαν την ελευθερία της πόλης σκοτώνοντας δύο αξιωματούχους του Αλεξάνδρου· εν συνέχεια πολιόρκησαν την μακεδονική Φρουρά στην Καδμεία. Εξαιτίας της νέας κατάστασης, άλλες περιοχές, όπως η Αιτωλία, η Αρκαδία αλλά και η Αθήνα ξεκίνησαν προετοιμασίες για πόλεμο. (Πλούταρχος 2005 :77-79)

Όταν πληροφορήθηκε ο Αλέξανδρος για την νέα κατάσταση, όντας στο Πήλιο, το οποίο μόλις είχε καταλάβει, αστραπιαία πήρε τα στρατεύματά του, τα οποία χρειαζόνταν μεν ξεκούραση αλλά φοβούμενος μην ενωθούν οι Αθηναίοι, οι Αιτωλείς, και οι Σπαρτιάτες με τους Θηβαίους, παίρνοντας άλλη μια φορά τον χρόνο με το μέρος του, προέλασε στη Βοιωτία με ταχείς ρυθμούς, ενώθηκε με άλλους συμμάχους κατά την πορεία του, πέρασε από τις Θερμοπύλες απαρατήρητος και έφθασε στην Ογχηστό, πόλη βορειοδυτικά της Θήβας, σε απόσταση περίπου δέκα χιλιομέτρων. (Πλούταρχος 2005 :79-81 , Σικελιώτης Δ.2014:35-37)

Την επόμενη μέρα βρέθηκε έξω από τη Θήβα, σβήνοντας και τις τελευταίες αμφιβολίες κάποιων ότι είναι νεκρός. Ζήτησε από τους Θηβαίους « Υποταγή», δεν πήρε όμως απάντηση, και έτσι μετακίνησε το στρατόπεδό του στην Ηλέκτρα Πύλη περιμένοντας μήπως οι Θηβαίοι συνετιστούν. Όταν, τελικώς, αντιλήφθηκε ότι αυτοί δεν ήταν πρόθυμοι να συνεργαστούν εισέβαλε στην Θήβα και την κατέστρεψε, ύστερα από απόφαση της έκτακτης συνεδρίας που συγκάλεσε. Ίσως και να μετανόησε αργότερα για την πράξη αυτή, το σίγουρο όμως είναι, ότι ύστερα από την ολοκληρωτική καταστροφή της Θήβας, εδραίωσε την κυριαρχία του στον

ελλαδικό χώρο. Τοποθέτησε φρουρά στον Ισθμό της Κορίνθου ώστε να μπορεί να ελέγχει τις μόνες ανυπότακτες ελληνικές πόλεις - κράτη, την Αθήνα και τη Σπάρτη. (Πλούταρχος 2005 :77-85, Fuller J.F.C, 2004:159-162)

Έπειτα από αυτά τα γεγονότα συγκάλεσε ξανά συμβούλιο στην Κόρινθο. Εκεί απεφασίσθη σχετικά με την κατανομή των στρατευμάτων των μελών της συμμαχίας. Στη συνέχεια αφού επισκέφθηκε πάλι το μαντείο των Δελφών επέστρεψε στη Μακεδονία, προς το τέλος του φθινοπώρου του 335 π.Χ (Σικελιώτης Δ.2014:37 , Αρριανός 2009:103-113)

Παράλληλα με τον Αλέξανδρο, ο στρατηγός του Παρμενίωνας βρισκόταν στα βόρεια της Μ.Ασίας με τις στρατιωτικές δυνάμεις που του είχαν διατεθεί, διατηρώντας προγεφύρωμα στην Άβυδο - είχε σημειώσει μία ήττα από τον Μέμνονα. (Fuller J.F.C ,2004:162-164)

Ο Αλέξανδρος μόλις έφθασε στην Μακεδονία, τον κάλεσε πίσω. Αποφάσισε, ότι ο Αντίπατρος θα έμενε στον ελλαδικό χώρο ως Αντιβασιλέας και ως αναπληρωματικός ηγεμόνας της συμμαχίας, με εννέα χιλιάδες πεζούς και ένα σώμα ιππέων ώστε να μπορεί να διαφυλάξει την κυριαρχία της Μακεδονίας στον ελληνικό χώρο. Ο Παρμενίωνας θα ερχόταν μαζί του ως υπαρχηγός της εκστρατείας, με τριάντα χιλιάδες πεζούς και πέντε χιλιάδες ιππείς. Συνολικά ο Αλέξανδρος πήρε μαζί του στην πολεμική επιχείρηση εναντίον των Περσών γύρω στους 40.000 ανθρώπους συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτών του. (Σικελιώτης Δ.2014:72-75)

3.3 Ανάλυση των διαστάσεων της υψηλής στρατηγικής του Αλεξάνδρου

Ο Αλέξανδρος χρησιμοποιώντας τακτικές έμμεσης προσέγγισης, και πράττοντας κινήσεις αιφνιδιασμού κατάφερε να υποτάξει τους περισσότερους αντιπάλους του, χωρίς να δώσει καν μάχη. Η στρατηγική που ακολούθησε ήταν αυτή της επέκτασης, απειλώντας τους “απείθαρχους” με ολοκληρωτική καταστροφή, όπως έπραξε στη Θήβα όταν αυτή επαναστάτησε ή με τους Τριβαλλούς και τους Ιλλυριούς, ή αυτή των συμμαχιών με όσους συμμορφώνονταν

στη θέλησή του. Δεν επέτρεψε σε κανένα στην Μακεδονία να του πάρει το θρόνο, εξοντώνοντας όλους τους επίδοξους διεκδικητές, φρόντισε να διατηρήσει την μακεδονική κυριαρχία προελαύνοντας στον Νότο, διασφάλισε τα βόρεια σύνορά του, νικώντας τους Ιλλυριούς και τους άλλους βόρειους βάρβαρους επιδρομείς. Με την καταστροφή της Θήβας δεν άφηνε περιθώριο επανάστασης σε άλλη πόλη ελληνική, και τέλος επέλεξε να αφήσει πίσω, για να καλύπτει τα νώτα του τον Αντίπατρο, ενισχύοντάς τον στρατιωτικά.

Η Μακεδονία πριν ακόμη γίνει περιφερειακή ηγεμονία στην ελληνική επικράτεια, είχε απολυταρχικό καθεστώς με βασιλιά. Από τον Φίλιππο, υπήρχε εσωτερική νομιμοποίηση για τα επεκτατικά κυριαρχικά σχέδια τόσο στην τότε ελληνική επικράτεια όσο και κατά την εκστρατεία εναντίον των Περσών. Αυτό συνέχισε να υφίσταται και με τον Αλέξανδρο.

Η Μακεδονία είχε χρυσό λόγω της εκμετάλλευσης των χρυσορυχείων του όρους Παγγαίου και της Αμφίπολης. Φαίνεται όμως, από τον μικρό σε αριθμό στρατό που αποφάσισε ο Αλέξανδρος να πάρει στην Ασία, ότι το ταμείο του δεν ήταν στην αρχή οικονομικά πολύ ενισχυμένο. Είχε περίπου 60 τάλαντα και ήταν χρεωμένο 1300.

Οι επικρατούσες διεθνείς συνθήκες και το πνεύμα της εποχής φαίνεται ότι συμβάδιζαν με τους πολεμικούς σκοπούς. Η κοινωνία τότε αποτελήτο από ανεξάρτητες μεταξύ τους πόλεις-κράτη, που ήταν ιδιαίτερα πολεμοχαρείς. Η περσική Αυτοκρατορία αποτελήτο από Σατραπείες, οι οποίες υπάκουαν στις διαταγές του Μεγάλου Βασιλιά. Όταν ο Φίλιππος κέρδισε στην μάχη της Χαιρώνειας, υπήρξε γενική αποδοχή, σχετικά με το πολεμικό εγχείρημα που ήθελε να πραγματοποιήσει κατά των Περσών. Αυτή η απόφαση μάλιστα ελήφθη και στο συνέδριο της Κορίνθου το 337π.Χ. Μετά την δολοφονία του Φιλίππου, παρά λίγο να ανατραπεί όλη η κατάσταση, αλλά ο Αλέξανδρος με τις γρήγορες και αιφνιδιαστικές επιχειρήσεις του διατήρησε την Μακεδονική ηγεμονία και τη νομιμοποίηση που πήγαζε από το συνέδριο της Κορίνθου, το οποίο συγκάλεσε ο ίδιος.

Η εξασφάλιση της σύμπραξης ή έμμεσης υποστήριξης τρίτων δυνάμεων, οι οποίες ήταν άλλες ελληνικές πόλεις – κράτη, πραγματοποιήθηκε· φαίνεται και από τις εκάστοτε αποφάσεις του συνεδρίου της Κορίνθου. Ο Αλέξανδρος

χρησιμοποίησε την ευφυΐα του και την πειθώ, έχοντας σημαντικές διπλωματικές επιτυχίες. Κατάφερε να υποτάξει τις περισσότερες ελληνικές πόλεις – κράτη χωρίς μάχη, και με καινοτόμες τακτικές στις μάχες, όπως στη μάχη με τους Τριβαλλούς, έκανε επίδοξους αντιπάλους του όχι μόνο να σκεφτούν αν θα τον πολεμήσουν, αλλά να δηλώσουν υποταγή άμεσα. Ακόμη σκεπτόμενος στρατηγικά και διπλωματικά δεν υπέταξε τους Σπαρτιάτες, μη θέλοντας να μετατρέψει την ηγεμονία της Μακεδονίας σε δεσποτάτο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΣΑΤΡΑΠΕΙΩΝΤΗΣ ΠΕΡΣΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

Εικόνα 8. Πορεία του Αλεξάνδρου στις δυτικές Σατραπείες της Περσικής Αυτοκρατορίας(http://www.defence-point.gr/news/wp-content/uploads/2017/01/Alexander-the-Great_map_conquests.jpg)

4.1 Η εκστρατεία στην Μ.Ασία

Ο Αλέξανδρος έχοντας εδραιώσει την ηγεμονία της Μακεδονίας στον ελλαδικό χώρο, ήταν έτοιμος πλέον να ξεκινήσει τον ιδεολογικό του αγώνα έναντι στο “κακό”, δηλαδή τους Πέρσες, από τους οποίους ζητούσε εκδίκηση για όλα τα δεινά που είχε προκαλέσει ο Ξέρξης με την εκστρατεία του, στους Έλληνες. Ίσως ο αντικειμενικός στόχος του, όταν ξεκίνησε την εκστρατεία, ήταν να καταλάβει την Μ.Ασία και να φθάσει ως τον ποταμό Άλυ, όμως ταυτόχρονα επεδίωξε με την πολιτική του να προσεγγίσει τους Πέρσες, και ίσως γι αυτό έφθασε τελικά, τόσο μακριά, ως τις Ινδίες. (Fuller J.F.C, 2004:166, Σικελιώτης Δ.2014:75-77)

Η εκστρατεία ξεκίνησε την άνοιξη του 334 π.Χ . Πέρασε από την Αμφίπολη, κατευθύνθηκε πιο βόρεια, έφθασε στα Δαρδανέλια, όπου και άφησε τον Παρμενίωνα για να επιβλέπει τα στενά. Ο Αλέξανδρος θαύμαζε τον Αχιλλέα, οπότε από τις πρώτες του ενέργειες ήταν να πλεύσει στο Ίλιο και να καταθέσει στεφάνι στον Τύμβο του μεγάλου ομηρικού ήρωα. Μετά από εκεί, προχώρησε στην Αρίσβη όπου ο Παρμενίωνας είχε στρατοπεδεύσει. Έπειτα κατευθύνθηκε προς τη Λάμπυα, όπου αντιμετώπισε τις δυνάμεις των Σατραπών (ο Μέμνωνας είχε συμβουλέψει τους Πέρσες, να αποφεύγουν τις κατά μέτωπο επιθέσεις, και να καταστρέφουν τις περιοχές ώστε ο μακεδονικός στρατός να έχει έλλειψη από είδη πρώτης ανάγκης, δηλαδή σίτιση και στρατοπέδευση – επίσης ζητήθηκε να μεταφέρουν κατά το δυνατόν τον πόλεμο προς την ευρωπαϊκή πλευρά). Έπειτα συνέχισε προς την Έρμωτο, στην Φρυγία. Στην ανατολική όχθη του ποταμού Γρανικού, συνάντησε συγκεντρωμένες ισχυρές περσικές δυνάμεις, πολλαπλάσιες των Μακεδόνων, διεξήχθη μεγάλη και δύσκολη μάχη, με νικητές τους Μακεδόνες λόγω της στρατηγικής ευφυΐας και τόλμης του Αλεξάνδρου. (Σικελιώτης Δ.2014:75-79, Πλούταρχος ,2005:85-93, Αρριανός , 2009:117-125)

4.2 Η μάχη του Γρανικού (334 π.Χ)

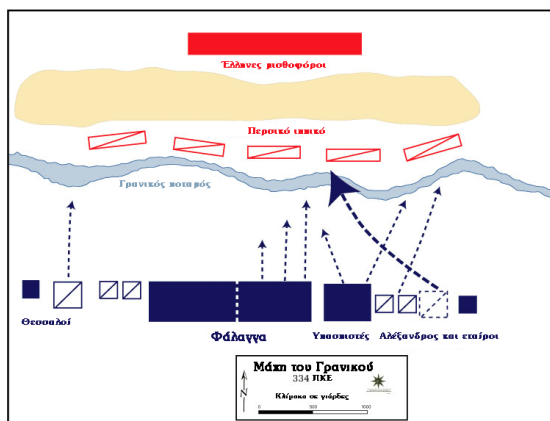
Αυτή η μάχη ήταν από τις σημαντικότερες στην εκστρατεία του. Μετά από αυτήν ανεδείχθη **κυρίαρχος της Μ.Ασίας**. (Hammond N.GI, 2007:116-118)

Εικόνα 9. Η διάβαση του Γρανικού από τον ελληνικό στρατό του Μ. Αλεξάνδρου(Musée du Louvre/A. Dequier - M. Bard)

Ο Αλέξανδρος παρέταξε τον στρατό του, ακριβώς στην απέναντι όχθη από το σημείο που ήταν οι Πέρσες. Στην αριστερή πτέρυγα των Περσών ήταν το φοβερό τους ιππικό με επικεφαλής τον Μέμωνα και τον Σατράπη Αρσαμένη, και δίπλα οι ιππείς του Αρσίτη και του Σπιθροβάτη. Στην δεξιά πτέρυγα χίλιοι Μήδοι , περίπου δύο χιλιάδες ιππείς του Ρεομίθρη και οι Βακτριανοί περίπου

ίσοι σε αριθμό. Στο κέντρο της παράταξης υπήρχαν επίλεκτοι ιππείς άλλων εθνών. Στην πλαγιά ενός λόφου είχε περίπου 10.000 πεζούς Έλληνες μισθοφόρους. Στο

Εικόνα 10. Μάχη του Γρανικού(Frank Martini. Cartographer, Department of History, United States Military Academy)

σύνολό τους οι ιππείς, ήταν περί τους είκοσι χιλιάδες, ενώ πίσω παρατεταγμένοι ήταν περίπου εκατό χιλιάδες πεζοί Πέρσες. (Αρριανός 2009:125-133, Fuller J.F.C ,2004: 168-171)

Η τοποθεσία που είχαν επιλέξει οι Πέρσες να παραταχθούν ήταν καλά οχυρωμένη, καθιστούσε αδύνατη τη χρησιμοποίηση της Μακεδονικής Φάλαγγας και του ιππικού. Ταυτόχρονα

Πέρσες ακοντιστές και τοξότες θα μπορούσαν να πλήξουν εύκολα τους στόχους τους και με αντεπίθεση να περάσουν τον ποταμό και να εξουδετερώσουν τους Μακεδόνες. (Σικελιώτης Δ.2014:79-83)

Ο Αλέξανδρος αφού έκανε αναγνώριση της τοποθεσίας, απέρριψε την πρόταση του Στρατηγού Παρμενίωνα περί αναβολής της επιχείρησης, ετοίμασε σχέδιο για κατά μέτωπο επίθεση τοποθετώντας στο κέντρο της παράταξης, την μακεδονική Φάλαγγα. Δεξιά το ιππικό, και δίπλα από αυτό, τους πελταστές²⁰, τους ακοντιστές και τους τοξότες. Στην αριστερή πτέρυγα τοποθετήθηκε ο Παρμενίωνας, με περίπου 2.500 ιππείς, ενώ στην δεξιά εγκαταστάθηκε ο ίδιος με τους Αγριάνες, τοξότες, περίπου 2.000 ιππείς, και υπασπιστές. Η δύναμή του άγγιζε τους 13.000 πεζούς και τους 5.100 ιππείς. (Hammond N.GL, 2007:119-120)

Η μάχη που διεξήχθη χωρίζεται σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση, ο Αλέξανδρος προσπάθησε και κατάφερε να φέρει την αταξία στον εχθρό και να καταλάβει ένα τμήμα της αντίπαλης όχθης, επιτέθηκε αμέσως, με ελαφρύ ιππικό και πεζικό από τα αριστερά του εχθρού. Οι Πέρσες ακοντιστές και τοξότες, τον εμπόδιζαν σθεναρά να περάσει απέναντι, ενώ κινήθηκε εναντίον του το ιππικό τους. Ο Αλέξανδρος, διέταξε το στρατό να προχωρήσει και να περάσει το ποτάμι. Τα ελληνικά στρατεύματα πέρασαν τον ποταμό και έτρεψαν σε φυγή το περσικό

²⁰ Αρχαίοι πολεμιστές οι οποίοι κρατούσαν μια πέλητη (θρακική ασπίδα), και χρησιμοποιούσαν σφεντόνες ή μικρά ακόντια. Σκοπός τους ήταν η σύγχυση του αντιπάλου.

ιππικό. Ο ίδιος ο Αλέξανδρος κινδύνευσε στη μάχη από τον Σπιθριδράτη, αλλά σώθηκε χάρη στη βοήθεια του στρατηγού Κλείτου. (Hammond N.GL, 2007:119-120-122)

Στη δεύτερη φάση, αφού ο Αλέξανδρο αναδιοργάνωσε τον στρατό, περικύκλωσε τους Έλληνες μισθοφόρους, που από λάθος τακτικής του Πέρση Βασιλιά παρέμεναν στάσιμοι, δεν καταδίωξε το περσικό ιππικό, αλλά διέταξε επίθεση στο περσικό πεζικό. Έκανε κατά μέτωπο επίθεση με το πεζικό και πλευρική με το ιππικό και κατάφερε ισχυρό πλήγμα στο αντίπαλο πεζικό. Στη μάχη αυτή σκοτώθηκαν περίπου 115 Έλληνες, ενώ από τους Πέρσες σκοτώθηκαν περίπου 1.000 ιππείς και 18.000 άνδρες (πεζικό). Αιχμαλωτίστηκαν οι 2.000 Έλληνες μισθοφόροι των Περσών, και στάλθηκαν δεμένοι ως δούλοι στην Μακεδονία. Η ήττα του επίλεκτου περσικού ιππικού, προκάλεσε μεγάλη αίσθηση στην κοινή γνώμη. (Hammond N.GL, 2007:122-123, Αρριανός,2014:85-89)

Ο Αλέξανδρος απέδωσε πολύ μεγάλες τιμές σε όλους τους νεκρούς, ενώ αντάμειψε τους συγγενείς των νεκρών Ελλήνων (τους απάλλαξε και από την φορολογία). Ακόμη έστειλε προς τιμήν της Θεάς Αθηνάς, από τα λάφυρα της μάχης, 300 περσικές πανοπλίες με την επιγραφή:« *Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες πλην Λακεδαιμονίων, από των βαρβάρων των την Ασίαν οικούντων*». (Αρριανός, 2014:90-91, Fuller J.F.C ,2004: 168-169 , Πλούταρχος, 2005:96)

Στη θέση του Σατράπη της Φρυγίας Αρσίτη, τοποθέτησε τον Μακεδόνα Στρατηγό Κάλα. Κάνοντας φιλοπερσική πολιτική, διατήρησε τον περσικό τίτλο «σατράπης» και συνέχισε να συλλέγει τους ίδιους φόρους όπως και ο Δαρείος. Επέτρεψε, στους Πέρσες που τράπηκαν σε φυγή από το πεδίο της μάχης και κατέφυγαν στα βουνά, να γυρίσουν πίσω στα σπίτια τους χωρίς συνέπειες. (Πλούταρχος , 2005: 96-100)

Η μάχη αυτή αναπτέρωσε το ηθικό των Ελλήνων, αύξησε την πίστη τους στον αρχηγό τους, και την εμπιστοσύνη τους για την επιτυχία της εκστρατείας. Απελευθερώθηκαν οι αιολικές και οι Δυτικές Ιωνικές πόλεις, ουσιαστικά κατελήφθη η Δυτική Μ.Ασία. Ο περσικός στρατός δεν είχε ακόμη νικηθεί ολοκληρωτικά, αντιθέτως συγκεντρώνονταν από τον Μέμνονα στον Νότο, ενώ και ο Περσικός στόλος ήταν ισχυρός και ανέπαφος. (Σικελιώτης Δ.2014:89-91)

4.3 Κάθοδος προς το Νότο

Ο Αλέξανδρος κατελάμβανε τη μία παράκτια πόλη μετά την άλλη. Η στρατηγική του αυτή είχε σκοπό να θέσει σε αχρηστία τον περσικό στόλο, αφού περιόριζε τις βάσεις του και δυσκόλευε τις οιασδήποτε επιχειρήσεις εναντίον του. Επίσης έπρεπε, να διασφαλίσει την υπερπόντια περιοχή του (κατείχε τις θαλάσσιες επικοινωνίες) και φυσικά να αφήνει πίσω του ειρηνικές περιοχές που να μη απαιτούν ισχυρές φρουρές. (Αρριανός 2009:144-145, Fuller J.F.C ,2004: 169-170)

Φεύγοντας νικητής από το Γρανικό προχώρησε στις Σάρδεις. Εκεί ο Σατράπης της Λυδίας δήλωσε υποταγή χωρίς να διεξαχθεί μάχη και ο Αλέξανδρος αυτό το εκτίμησε και τους έδωσε ελευθερία, αφήνοντάς τους τα πρότερα προνόμια. Στην πρωτεύουσα της Λυδίας ο Αλέξανδρος οργάνωσε ξανά το περσικό σύστημα των Σατραπειών το οποίο προσεταιρίστηκε. Από τους Σατράπες αφαίρεσε τις οικονομικές εξουσίες και αποφάσισε να είναι στη δική του ευχέρεια η κοπή νομισμάτων. Στη Λυδία τοποθέτησε Σατράπη τον Άσανδρο, φρούραρχο των Σάρδεων τον Πausανία και τον Νικία υπεύθυνο για τη συλλογή φόρων. (Fuller J.F.C , 2004: 171-173 , Πλούταρχος, 2005:97-99)

Στην Έφεσο επέβαλε τη Δημοκρατία, και έφερε πίσω τους εξόριστους. Ο Παρμενίωνας παράλληλα απελευθέρωσε την Μαγνησία και ο Αλκίμαχος τις αιολικές πόλεις. Σε όλες αυτές τις περιοχές ανέτρεψε τα προηγούμενα πολιτεύματα, και επέβαλε τη Δημοκρατία, κατήργησε δε τους φόρους υποτελείας. Αυτό το μέτρο έφερνε σύγχυση στους Έλληνες ναυτικούς που ανήκαν στον περσικό στόλο, όντας οι ίδιοι φτωχοί και εξόριστοι δημοκρατικοί. (Fuller J.F.C ,2004: 172-173 ,MosseC., 2010:36-38)

Προχωρώντας νότια αντιμετώπισε τον Ηγησίστρατο στη Μίλητο, ο οποίος προτίμησε να πολεμήσει αντί να υποταχθεί αμαχητί, λόγω πληροφορίας που είχε για ερχομό του περσικού στόλου. Προνοώντας ο Αλέξανδρος, είχε ήδη καταλάβει τον λιμένα της Μιλήτου με τον στόλο του, υπό τον Νικάνορα. Ο Μακεδόνας Βασιλιάς απέφυγε μια ναυμαχία, διατηρώντας το γόητρό του σε περίπτωση ήττας, εισέβαλε στην πόλη, με χρήση πολιορκητικών μηχανών και την κατέλαβε. Ο περσικός στόλος απομακρύνθηκε και οι νήσοι Λέσβος, Χίος, Τένεδος, προσήχθησαν στη συμμαχία. (Fuller J.F.C ,2004: 173-175)

Στη συνέχεια κατέστρεψε τον στόλο του, καθ' ότι δεν είχε χρήματα για να τον συντηρήσει, συν του ότι ερχόταν Χειμώνας και οι Πέρσες θα αναγκάζονταν να αφήσουν τις θαλάσσιες επιχειρήσεις. Άφησε μόνο όσα μετέφεραν πολιορκητικές μηχανές και κάποια των Αθηναίων για να τους χρησιμοποιήσει σαν "ομήρους" αν χρειαστεί, ώστε η Αθήνα να είναι υπάκουη. Μετά την Μίλητο, πήγε στην Αλικαρνασσό την οποία κατέλαβε με πολιορκία. Στην πρωτεύουσα της Καρίας διόρισε την Άδα, γυναίκα σατράπη, η οποία τον είχε υιοθετήσει και έτσι οι πολίτες της πόλης τον έβλεπαν σαν τον γιό της κυβερνήτριά τους. Τη διοίκηση του στρατού την ανέθεσε σε μακεδόνα αξιωματικό. (Αρριανός, 2009:167-175)

Στη συνέχεια ο Παρμενίωνας κατέλαβε τις δύο ακροπόλεις της Αλικαρνασσού που είχαν μείνει ανυπότακτες και ο Αλέξανδρος εισέβαλε και κατέλαβε τη Λυκία, καθιστώντας τον στόλο των Περσών άχρηστο. Έπειτα, διόρισε σατράπη στην Παμφυλία, κατέλαβε πιο βόρεια την Πισιδία και συνέχισε έως την Φρυγία. Εκεί διόρισε τον Αντίγονο ως σατράπη και έπειτα κινήθηκε προς τον Γόρδιο. (Hammond N.G.L 2007 :133-135)

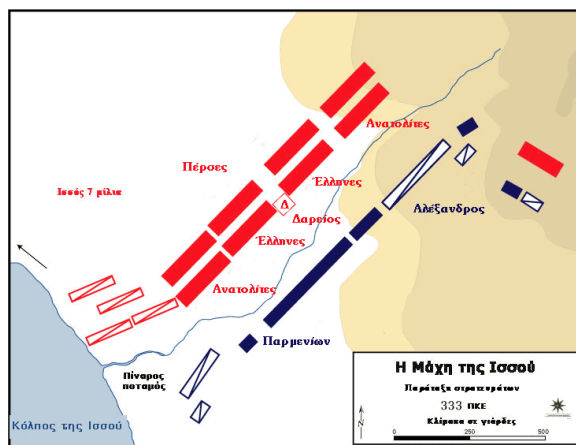
Ο Μέμνων θέλοντας να μεταφέρει τον πόλεμο στον ελλαδικό χώρο, κατέλαβε με το στόλο του, την Χίο και τη Λέσβο. Πέθανε ξαφνικά όμως, τον αντικατέστησε ο Φαρνάβαζος και οι κάτοικοι της Μυτιλήνης παραδόθηκαν σε αυτόν, σύμφωνα με τους όρους της Ανταλκείδιου ειρήνης. Στη συνέχεια κατέλαβε την Τένεδο και ήταν έτοιμος να πάει στα Δαρδανέλια. Έτσι ο Αλέξανδρος διέταξε να ξαναδημιουργηθεί ο στόλος και ζήτησε από τον Αντίπατρο να συγκεντρώσει πλοία. Ο Δαρείος όμως, αφού πέθανε ο Μέμνωνας, μη εμπιστευόμενος τον Φαρνάβαζο διέταξε να σταματήσει ο πόλεμος δια θαλάσσης και να μεταφερθεί στην ξηρά, αυτό συνέφερε τον Αλέξανδρο. (Mosse C., 2010:38, Σικελιώτης Δ., 2014:115-123)

Ο Αλέξανδρος στον Γόρδιο («λύνει» με το σπαθί του τον περίφημο δεσμό) κινήθηκε προς την Άγκυρα και από εκεί στις Κυλιακές πύλες. Ο Σατράπης της Κιλικίας φρουρούσε τα πολύ σημαντικά στενά, όμως ο Αλέξανδρος τον ανάγκασε να υποχωρήσει ως την Ταρσό. Λόγω ασθένειάς του ο Αλέξανδρος δεν πέρασε από την Ταρσό και συνέχισε την πορεία του πιο νότια. Έστειλε τον Παρμενίωνα να καταλάβει τις συριακές Πύλες αφήνοντας αφύλαχτες τις Αμανίδες πύλες. Ο ίδιος έφθασε μέχρι τον Μαλλό και εκεί έμαθε ότι ο Μεγάλος Βασιλιάς είχε συγκεντρώσει τις δυνάμεις του στους Σώχους, και ετοιμαζόταν να τον αντιμετωπίσει με σύμμαχο

τον Άμυντα. Το 333 π.Χ ο Αλέξανδρος έδωσε νέα μεγάλη μάχη περί τον Πίναρο ποταμό, την μάχη της Ισσού. (Hammond N.G.L 2007:142-145)

4.4 Η Μάχη της Ισσού(333 π.Χ)

Ο Δαρείος συγκεντρώνοντας τον στρατό του, από την Βαβυλώνα πήγε στην Κιλικία, κοντά στις όχθες του ποταμού Πινάρου απειλώντας έτσι τα νώτα των Ελλήνων, αλλά και τις συγκοινωνίες τους. Μόλις έφθασε η πληροφορία στον Αλέξανδρο, αυτός κινούμενος πολύ γρήγορα κατευθύνθηκε προς τον μεγάλο του αντίπαλο. (Hammond N.G.L 2007:146-148)

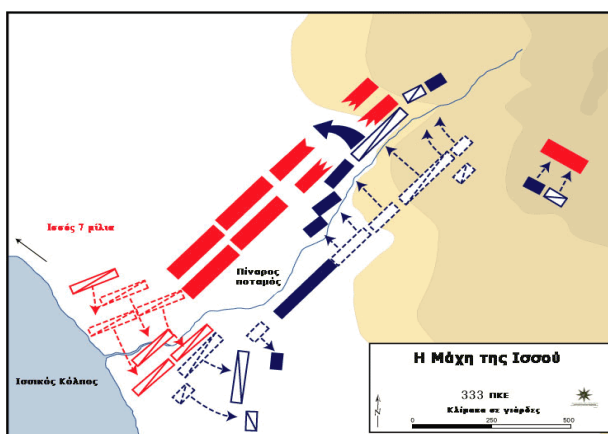

Εικόνα11. Παρατάξεις στην Μάχη της Ισσού (Frank Martini, Cartographer, Department of History, United States Military Academy)

Ο στρατός του Δαρείου, που ήταν παρατεταγμένος στην βόρεια όχθη του ποταμού. Αριθμούσε περίπου 600.000 άντρες. Απ' αυτούς περίπου οι 60.000 ήταν ιππείς και 100.000 Κάρδακες (επίλεκτοι μαχητές). Στην πρώτη γραμμή, στο κέντρο αμυνόταν σθεναρά με Έλληνες μισθοφόρους πεζικάριους όπου ανάμεσά τους ήταν ο Δαρείος με 3.000 ιππείς που αποτελούσαν τη φρουρά του· στην αριστερή πτέρυγά του και στη δεξιά βρίσκονταν το επίλεκτο σώμα των Καρδάκων. Στις όχθες του ποταμού είχε παραταχθεί μια μεγάλη μάζα ιππικού υπό τον Ναβαρζάνη και προς το όρος Άμανος βρισκόταν άλλο επίλεκτο σώμα των Καρδάκων, έτοιμο να πλήξει τα νώτα των Ελλήνων. Ο στρατός του Αλέξανδρου αριθμούσε περί τους 26.000 άνδρες πεζικού και 5.300 του ιππικού. Το ηθικό των Ελλήνων ήταν υψηλό εξαιτίας των πολλών συνεχόμενων νικών. (Σικελιώτης Δ. 2014:125-133, Mosse c. 2010:38-39)

Ο Μακεδόνας Στρατηλάτης, βρίσκονταν στην δεξιά πτέρυγα (παιονικό ιππικό, Μακεδόνες τοξότες και Αγριάνες, θεσσαλικό ιππικό, ιππικό των εταίρων υπασπιστές και τρεις ταξιαρχίες της φάλαγγας). Πιο πίσω υπήρχε άλλη μια γραμμή φάλαγγας. Η αριστερή πτέρυγα, η οποία χρησιμοποιήθηκε για άμυνα, διοικείτο από τον Παρμενίωνα, με ελληνικό ιππικό, Κρήτες τοξότες, θράκες ακοντιστές και τρεις ταξιαρχίες φαλαγγιτών (τη τελευταία την διοικούσε ο Κρατερός). Απέναντι από το περσικό τμήμα, στο όρος Άμανος, παρετάχθη το ελληνικό ιππικό και τμήματα πεζικού. Πίσω από τη παράταξη υπήρχε και ένα απόσπασμα Ελλήνων μισθοφόρων. (HammondN.G.L ,2007:152-156)

Όταν ξεκίνησε η μάχη, ο Αλέξανδρος επιτέθηκε στην αριστερή πτέρυγα των

Εικόνα 11. Η στιγμή της επίθεσης(Frank Martini. Cartographer, Department of History, United States Military Academy)

Περσών και πέτυχε να τους κατατροπώσει. Αντιμέτωπος με επιτυχία αντεπίθεση των Ελλήνων μισθοφόρων του Δαρείου, και κατά τη διάρκεια της μάχης βλέποντας τους Πέρσες να τρέπονται σε φυγή, εισέβαλε στην κεντρική τους πτέρυγα, με αποτέλεσμα να τους αποδιοργανώσει και να τους διαλύσει. Στην αριστερή πτέρυγα των Ελλήνων διεξάγονταν μεγάλη

και σθεναρή ιππομαχία. Τελικά ο Δαρείος τράπηκε σε φυγή και μαζί ο στρατός του, όπου διασκορπίζονταν προς όλες τις κατευθύνσεις. Οι Πέρσες έχασαν γύρω στους 100.000 πεζικάριους και 10.000 ιππείς, ενώ οι Έλληνες 300 και 150 αντίστοιχα με 45.000 τραυματίες. Στη μάχη αυτή αιχμαλωτίστηκε η οικογένεια του Δαρείου, και περιήλθαν επίσης στους Έλληνες 3.000 τάλαντα που είχαν μαζί τους οι Πέρσες.(Τσιμπουκίδη Δημ – Γκαφουροφ Β.,1992:232-237)

Η νίκη αυτή του Αλέξανδρου ανέβασε περισσότερο το γόητρό του. Όλοι οι Έλληνες τον υποδέχονταν σαν λυτρωτή παντού ενώ οι υπόλοιποι λαοί υποτάσσονταν σε αυτόν, μη θέλοντας να τον πολεμήσουν. Η Κιλικία πλέον ανήκε στον Αλέξανδρο. Έτσι είχε πρόσβαση προς τον Ευφράτη ποταμό, προς τη

Βαβυλώνα, τα Σούσα , την Περσέπολη και προς την Αίγυπτο. (Fuller J.F.C., 2004:183-185)

Εικόνα 12. Η μάχη της Ισού 333 π.Χ Στα αριστερά απεικονίζεται ο Αλέξανδρος και από τα δεξιά ο Δαρείος (ancient mosaic in Pompeii)

4.5 Πορεία προς την Αίγυπτο

Στον ελλαδικό χώρο, κατά την ίδια περίοδο οι Σπαρτιάτες υπό τον Άγη οργανώνονταν για να ανατρέψουν την επικρατούσα κατάσταση. Ο Δημοσθένης για άλλη μια φορά προπαγάνδιζε εναντίον του Μακεδόνα Στρατηλάτη, ενώ ο Περσικός στόλος είχε το πάνω χέρι στο Αιγαίο. Η κατάσταση άλλαξε άρδην, μόλις πληροφορήθηκαν για την νέα μεγάλη νίκη του Αλεξάνδρου. (Τσιμπουκίδη Δημ – Γκαφουροφ Β.,1992:238-239)

Ο Αλέξανδρος διόρισε στην Κιλικία Σατράπη τον Βάλακρο, στην Κοίλη Συρίας τον Μένονα και διέταξε τον Παρμενίωνα να κατάσχει το θησαυροφυλάκιο των Περσών από τη Δαμασκό. Εκεί, ο στρατηγός του Αλεξάνδρου συναντήθηκε με

αντιπροσωπεία Σπαρτιατών, Αθηναίων και Θηβαίων οι οποίοι είχαν σκοπό να ζητήσουν την βοήθεια των Περσών, για να στραφούν εναντίον της Μακεδονίας. Ο Αλέξανδρος έδειξε επιείκεια απέναντί τους, όντας ευχαριστημένος από την πρόσφατη μεγάλη νίκη και τους συγχώρησε. (Fuller J.F.C., 2004:185-189)

Επόμενος στόχος ήταν η κατάκτηση των φοινικικών παράκτιων πόλεων ώστε να γίνει ο κυρίαρχος και στη θάλασσα. Προχώρησε νοτίως των συριακών ακτών, όπου του παρεδόθησαν η Αρβάδ και η Μάραθος. Στο διάστημα που βρίσκονταν στη Μάραθο, ο Δαρείος έστειλε επιστολή με την οποία τον

Εικόνα 13. Πορεία Αλεξάνδρου από Αίγυπτο προς Βαβυλών(http://lit.auth.gr/dimodis/index.php?option=com_chronoforms&chronoform=showErgo&ergoID=56)

παρακαλούσε να απελευθερώσει την οικογένειά του και σαν αντάλλαγμα θα προσέφερε φιλία και συμμαχία. Ο Αλέξανδρος απάντησε ότι αν το επιθυμούσε να έλθει ο ίδιος αυτοπροσώπως να το ζητήσει, ξεκαθάρισε ότι δεν είναι ισότιμοι, και ότι θα πρέπει να απευθύνεται στον Βασιλιά της Ασίας. Επίσης επισήμανε όλα τα εγκλήματα που είχαν διαπράξει οι Πέρσες σε βάρος των Ελλήνων και τον προκάλεσε σε μονομαχία μεταξύ τους, τονίζοντάς του να μην διαφεύγει. (Τσιμπουκίδη Δημ –Γκαφουροφ Β.,1992:238-245)

Συνέχισε νότια περνώντας από τη Βηρυτό και τη Σαΐντα που χωρίς μάχη παραδόθηκαν, έπειτα κατευθύνθηκε στην Τύρο. Έπρεπε να την κατακτήσει με κάθε τρόπο ούτως ώστε να δώσει το τελικό χτύπημα στο περσικό ναυτικό, το οποίο ήδη μετά την ήττα του Δαρείου στην Ισό ήταν αποδιοργανωμένο. Κατά την διάρκεια της πολιορκίας της Τύρου, οι υπόλοιπες ναυτικές φοινικικές μοίρες και λίγο αργότερα και η κυπριακή υπετάχθησαν στον Αλέξανδρο. (Σικελιώτης Δ. ,2014:147-151, Hammond N.G.L.2007:158-167)

Αυτών διαρκούντων, δεύτερη πρεσβεία αντιπροσώπων του Δαρείου εμφανίστηκε στον Μακεδόνα, αυτή τη φορά, του προσέφερε 10.000 τάλαντα για να του επιστρέψει την οικογένειά του και μια από τις κόρες του για να την νυμφευθεί. Ακόμη παρέδιδε εδάφη από τον Ευφράτη έως το Αιγαίο Πέλαγος. Ο Παρμενίωνας λέγεται, ότι τον συμβούλεψε να τερματίσει τον πόλεμο και να δεχτεί

την πρόταση του Δαρείου, λέγοντάς του, ότι αυτό θα έκανε ο ίδιος αν ήταν ο Αλέξανδρος, για να πάρει την απάντηση, ότι και αυτός το ίδιο θα έκανε αν ήταν ο Παρμενίωνας. Στον Δαρείο απάντησε πάλι με υποτιμητικό ύφος, λέγοντάς του, ότι όλα αυτά που του προσφέρει ήδη τα έχει και ότι δεν χρειάζεται χρήματα, εάν δε, θέλει, κάποια από τις κόρες του να την νυμφευθεί, απλά θα το έκανε. Ζήτησε για άλλη μία φορά, να έρθει αυτοπροσώπως και να του ζητήσει ότι επιθυμεί. (Fuller J.F.C., 2004:189-190)

Το 332 π.Χ η Τύρος κατελήφθη, λεηλατήθηκε και οι κάτοικοί της σφαγιάστηκαν. Έτσι ο Αλέξανδρος έθεσε γερές βάσεις ώστε να γίνει κυρίαρχος στην Ανατολική Μεσόγειο. Συνέχισε την πορεία του προς την Αίγυπτο, και ο Παρμενίωνας προς τη Συρία. (Πλούταρχος, 2005:125-132)

Στην Αίγυπτο, οι σχέσεις με τους Πέρσες δεν ήταν καλές, οπότε ο γιος του Φιλίππου, εκμεταλλεύτηκε το γεγονός και εισήλθε στην περιοχή σαν απελευθερωτής και υπερασπιστής, έτσι χωρίς πόλεμο κατέκτησε την ειρηνική και συμπαθή προς αυτόν μεγάλη δύναμη, εξασφαλίζοντας την κυριαρχία του στην Ανατολική Μεσόγειο. Συν τοις άλλοις, η Αίγυπτος ήταν μια περιοχή που είχε αφθονία σε σιτηρά, έτσι θα έλυne το πρόβλημα της σίτισης του στρατού του. (Σικελιώτης Δ., 2014:179-183)

Στην πορεία προς την Αίγυπτο, διεξήχθη δίμηνη πολιορκία της Γάζας, έπειτα συνάντησε στο Πηλούσιο το στόλο του και στη συνέχεια εισήλθε στην Αίγυπτο, χωρίς μάχη, όπως ο ίδιος είχε σχεδιάσει. Νυμφεύθηκε την Μέμφιδα και ανακηρύχθηκε ο ίδιος Βασιλιάς της Αιγύπτου (Φαραώ). Ο Πέρσης Σατράπης του έδωσε ακόμη και 800 τάλαντα. Προέβη και σε θυσίες προς τους Αιγυπτίους Θεούς· αυτό ανέβασε τη δημοφιλία του στους Αιγυπτίους ακόμη περισσότερο. (Αρριανός, 2004:15-19)

Στη συνέχεια ίδρυσε την πόλη Αλεξάνδρεια, πήρε χρησμό από το μαντείο του Άμμωνα στην όαση Σίβα, και αξιοσημείωτο είναι το κάλεσμα του Ιερέα προς αυτόν «Υιέ του Άμμωνα». Εκμεταλλεύτηκε ακόμη και αυτό, με αποτέλεσμα η δημοφιλία του στην Αίγυπτο να είναι ιδιαίτερα υψηλή αφού στο πρόσωπό του, εκτός από απελευθερωτή και υπερασπιστή τους, έβλεπαν τον Φαραώ τους, αλλά και τον γιο του Θεού τους, Άμμωνα – Ρα. (Σικελιώτης Δ., 2014:187-189)

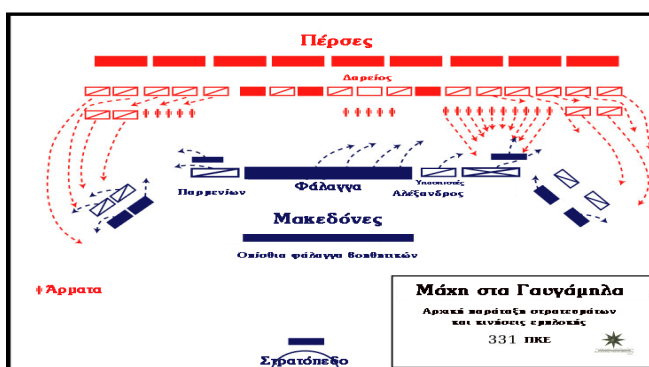

Μετά την Αίγυπτο πήγε στη Μέμφιδα όπου αναδιοργάνωσε την Αιγυπτιακή διοίκηση. Λόγω του μεγάλου πλούτου που είχε η Αίγυπτος αλλά και της δύναμής της αποφάσισε να διανείμει την εξουσία σε αρκετούς αξιωματούχους, όχι μόνο σε έναν. Ακόμη διαχώρισε την οικονομική και την στρατιωτική διοίκηση από πολιτική διακυβέρνηση. (Fuller J.F.C ,2005:193- 199)

Το 331 π.Χ επέστρεψε στην Τύρο, διόρισε Σατράπη της Συρίας τον Ασκληπιόδοτο (άφησε αυτόνομες τις φοινικικές πόλεις με τους βασιλείς τους) όρισε τον Κοίρανο ως υπεύθυνο για τη συλλογή του φόρου - υποτελείας από τη Φοινίκη και τον Φιλοξένη για την περιοχή εκτινόμενη μέχρι τον Ταύρο. Επόμενη κίνηση του Αλεξάνδρου ήταν να κατευθυνθεί προς τον Βορρά ,να περάσει τον Ευφράτη, να πάει στη Θάψακο και από κει να κινηθεί τελικά βορειοανατολικά από τη Μεσοποταμία στον Τίγρη ψάχνοντας τον Δαρείο. Επέλεξε αυτή τη διαδρομή, διότι το έδαφος και η περιοχή ήταν βατά και πρόσφορα για τον στρατό του. Τελικά ο στρατός του Αλεξάνδρου συναντήθηκε με τον στρατό του Δαρείου στα Γαυγάμηλα. (Hammond N.G.L. 2007:167-179)

4.6 Η Μάχη στα Γαυγάμηλα (331π.Χ)

Η Πεδιάδα των Γαυγαμήλων ευρίσκοντο μεταξύ του Τίγρη και του Βουμώδου ποταμού, περιοχή οροπεδίου, υψόμετρου γύρω στα 300 μέτρα. Η μάχη πραγματοποιήθηκε το 331π.Χ κοντά στα Άρβηλα. (Hammond N.G.L .2007:179-180)

Εικόνα14.ΠαρατάξειςστηΜάχητωνΓαυγαμήλων(The Department of History, United States Military Academy)

Ο Δαρείος είχε συγκεντρώσει γύρω στους 600.000 -1.000.000 άνδρες για πεζικό, 40.000 έως 200.000 ιππείς, 200 δρεπανηφόρα άρματα και 15 ελέφαντες για πολεμική χρήση²¹. Είχε παρατάξει τα στρατεύματά του, σε εθνότητες και τους

²¹Όσον αφορά τον αριθμό των ανδρών κάθε ιστορικός μας δίνει διαφορετικές περιγραφές.

πεζούς τους είχε στην πίσω γραμμή. Στην πρώτη γραμμή, στο κέντρο ήταν παρατεταγμένο το καριακό ιππικό, οι Έλληνες μισθοφόροι, η περσική φρουρά πεζικού και ιππικού, το ινδικό ιππικό και Μαρδοί τοξότες· στα αριστερά ήταν ο Μαζαίος τοποθετημένος με το βάκτριο ιππικό, το δαϊκό, το αραχώτικο, το περσικό, το σουσικό, το καδουσικό, το σκυθικό και άρματα· στα δεξιά ο Βήσος με το ιππικό της Κοίλης Συρίας, το μεσοποταμιακό, το μηδικό, το παρθικό, το σακικό, το ταπουρικό, το υρκανικό, το αλβανικό, το σακεσινικό, το καππαδοκικό και το αρμένικο. Κάθε στρατιά αποτελούνταν από 100 ζυγούς. Ο Δαρειός είχε τοποθετηθεί με φρουρά 50 αρμάτων και 15 ελέφαντες στο κέντρο. Το ιππικό το είχε τοποθετήσει πλευρικά των στρατιών και συνολικά η παράταξη του Δαρείου κάλυπτε πλάτος περίπου 9 χιλιομέτρων. Ο στρατός του, προχωρούσε σιγά σιγά πλησιάζοντας το στρατό του Αλέξανδρου. (Hammond N.G.I 2007:181-183, Fuller J.F.C, 2005:306- 313)

Ο Αλέξανδρος είχε δύναμη 40.000 πεζών και 7.000 περίπου ιππέων. Στα δύο άκρα από τα δεξιά και τα αριστερά της παράταξης είχαν τοποθετηθεί δύο φρουρές. Η δεξιά φρουρά αποτελείτο από το ελληνικό μισθοφορικό ιππικό, υπό τον Μενίδα, οι Λογχοφόροι υπό τον Αρέτη, το παιονικό ιππικό υπό τον Αρίσωνα, το μισό σώμα των Αγριανών υπό τον Άτταλο, το μισό σώμα Μακεδόνων τοξοτών υπό τον Βρίσωνα και οι βετεράνοι μισθοφόροι υπό τον Κλέανδρο. Η δεξιά πτέρυγα αποτελείτο από το ιππικό των εταίρων υπό τον Φιλώτα, τους ακοντιστές υπό τον Βάλακρο, το υπόλοιπο σώμα των Μακεδόνων τοξοτών, οι υπόλοιποι Αγριάνες υπό τον Άτταλο, οι Υπασπιστές υπό τον Νικάνωρα και τέσσερις φάλαγγες υπό τον Κοίνο, Περδίκκα, Μελέαγρο και Πολυπέρχοντα. Στην αριστερή πτέρυγα ήταν δύο φάλαγγες υπό τον Σιμμία και τον Κρατερό, το συμμαχικό ελληνικό ιππικό υπό τον Εριγύιο, το θεσσαλικό ιππικό υπό τον Φίλιππο, οι Κρήτες τοξότες υπό τον Κλέαρχο και το αχαϊκό μισθοφορικό πεζικό. Η αριστερή φρουρά αποτελείτο από το ελληνικό μισθοφορικό ιππικό υπό τον Ανδρόμαχο, το θρακικό ιππικό υπό τον Σιτάλη, το συμμαχικό ελληνικό ιππικό υπό τον Κοιρανό και το οδρυσιακό ιππικό υπό τον Αγάθωνα. Διοικητής της αριστερής πλευράς ήταν ο Στρατηγός Παρμενίωνας. Πίσω από την πρώτη γραμμή της παράταξής του, ο Αλέξανδρος είχε τοποθετήσει 2.000 άτομα να φρουρούν το στρατόπεδο. (Hammond N.G.I .2007:181-183, Fuller J.F.C, 2005:313- 314)

Ο ευφυής Μακεδόνας Στρατηλάτης επίσης είχε επινοήσει τρόπους για να μπορούν οι στρατιώτες του να αντιμετωπίσουν τα δρεπανηφόρα άρματα. Όταν τα άλογα με τα τρομερά για την εποχή άρματα των Περσών πλησίαζαν, είχε δώσει εντολή στους πεζούς της Φάλαγγας να ενώνονται και να χτυπούν τις ασπίδες τους με τις σάρισές²² τους, ώστε να τα τρομάζουν, να μπερδεύονται και να αλλάζουν κατευθύνσεις. Ακόμη τους είχε πει όταν σχεδόν φθάνουν στη φάλαγγα, να δημιουργούν ανοίγματα, ώστε με τα δόρατά τους, να τα σκοτώνουν. (Fuller J.F.C, 2005:314-317)

Η επίθεση ξεκίνησε σχεδόν ταυτόχρονα και από τους δύο στρατούς. Ο Αλέξανδρος προχωρούσε σε λοξό σχήμα με τη δεξιά του μεριά, η πιο ισχυρή, να προπορεύεται. Τα δρεπανοφόρα άρματα προκαλούσαν μεγάλο τρόμο στους Μακεδόνες, που όμως ακολουθούσαν τις διαταγές του Αλέξανδρου και τα αντιμετώπιζαν. Στην αριστερή πτέρυγα των περσών και αντίστοιχα στη δεξιά του Αλέξανδρου είχε ξεκινήσει πολύ ισχυρή ιππομαχία. Στην αρχή ο Δαρείος είχε επιτυχίες, και προσπαθούσε με τακτικές να περικυκλώσει τους αντιπάλους του. (Τσιμπουκίδη Δημ – Γκαφουροφ Β. 1992:295-302)

Το περσικό ιππικό όμως κάποια στιγμή μέσα στη μάχη αντί να κατευθυνθεί εναντίον του Αλέξανδρου και οι υπόλοιποι να υποστηρίξουν τον Βήσσο, πήγε προς τον δεύτερο με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί κενό στην παράταξη του Δαρείου το οποίο ο Αλέξανδρος το εκμεταλλεύτηκε και αμέσως άρχισε να καταδιώκει τον ίδιο τον Μεγάλο Βασιλέα. Μέσα στην αναταραχή που δημιουργήθηκε η φρουρά του Δαρείου νομίζοντας ότι σκοτώθηκε ο Πέρσης Βασιλιάς άρχισε να διαλύεται μέχρι που αποδιοργανώθηκε εντελώς, ακολουθώντας η αριστερή πτέρυγα των Περσών και το κέντρο τους. Η Αριστερή πλευρά των Ελλήνων όμως δεχόταν ισχυρά πλήγματα και ο Παρμενίωνας που ήταν σε δυσμενή θέση, έστειλε αγγελιοφόρους να ζητήσουν οπισθοφυλακή από τον Αλέξανδρο. Τελικά αυτός σταμάτησε την καταδίωξη του Δαρείου και επέστρεψε στο πεδίο της μάχης να βοηθήσει τον Παρμενίωνα. Τελικώς οι Πέρσες τράπηκαν σε φυγή και ο Αλέξανδρος πήρε μία τεράστια νίκη. (Σικελιώτης Δ. 2014:203-218)

---

²² Ήταν ένα δόρυ πιο μεγάλο από τα συνηθισμένα, το οποίο το χρησιμοποιούσε η Μακεδονική φάλαγγα. Είχε μήκος περίπου 5,5 μέτρα. Ήταν κατασκευασμένη από κρανιά, με σιδερένια αιχμή και σαυρωτήρα στο αντίθετο άκρο. Ο στρατιώτης της φάλαγγας τη κρατούσε με τα δυό του τα χέρια .

4.7 Πορεία προς τα Εκβάτανα

Ο Αλέξανδρος μετά την νίκη του στα Γαυγάμηλα πήγε στη Βαβυλώνα η οποία του παραδόθηκε χωρίς μάχη παρέχοντάς του το θησαυροφυλάκιο της. Διέταξε την αναστήλωση των Ναών της και αναδιοργάνωσε την διοίκησή της. Διόρισε σατράπη τον Μαζαίο, ο οποίος ήταν ο ικανός στρατηγός του Δαρείου. Έτσι και οι Πέρσες υπήκοοι ήταν πιο ευχαριστημένοι με Πέρση σατράπη αλλά και οι υπόλοιποι Σατράπες είχαν κίνητρο να εγκαταλείψουν τον Δαρείο. Βέβαια για τη στρατιωτική και οικονομική διοίκηση έβαλε Μακεδόνες αξιωματούχους. (Hammond N.G.L 2007:190 -193 ,Fuller J.F.C ,2005:202-204)

Συνέχισε στα Σούσα, πήρε 50.000 τάλαντα από το θησαυροφυλάκιο της πόλης, βρήκε Αθηναϊκά ορειχάλκινα αγάλματα τα οποία είχαν κλαπεί από τον Ξέρξη - τα έστειλε πίσω στην Αθήνα ως ένδειξη φιλίας. Ακόμη εκμεταλλεύτηκε προς όφελός του, την βασιλική ακαδημία των Περσών. Επίσης, ενισχύθηκε με νέα στρατεύματα που ήρθαν από τη Μακεδονία, άφησε Σατράπη τον Πέρση Αβουλίτη και συνέχισε υποτάσσοντας στην πορεία του τις Ουζίτες και έδωσε μάχη στις Περσίδες Πύλες. (Hammond N.G.L 2007:193 - 196)

Προχώρησε ύστερα στην Περσέπολη. Εκεί βρήκε στο θησαυροφυλάκιο 120.000 τάλαντα και στη διπλανή πόλη τις Πασαργάδες άλλες 6.000. Έκαψε το ανάκτορο του Ξέρξη και κατέστρεψε την πόλη. Παράλληλα πληροφορήθηκε ότι οι Σπαρτιάτες, αφού τους νίκησε ο Αντίπατρος σε μία μάχη που διεξήχθη σε πόλη της Αρκαδίας, είχαν υποχρεωθεί να εισέλθουν στη συμμαχία παύοντας έτσι να αποτελούν απειλή γι αυτόν. (Hammond N.G.L 2007:196 -200, Fuller J.F.C ,2005:204-207)

Πληροφορήθηκε ο Αλέξανδρος ότι ο Δαρείος βρισκόταν στα Εκβάτανα, οπότε αμέσως κατευθύνθηκε προς τα εκεί για να τον βρει. Λίγο πριν φθάσει στον νέο του προορισμό, έμαθε ότι ο Δαρείος πάλι είχε διαφύγει, αυτή τη φορά στη Βακτρία. Στα Εκβάτανα ο Αλέξανδρος άλλαξε τη δομή του στρατού του. Απέλυσε όλους τους συμμάχους και τους υπόλοιπους Έλληνες δίνοντάς τους 2.000 τάλαντα και προσέλαβε μισθοφόρους, πολλοί από αυτούς ήταν είτε εξόριστοι είτε χωρίς πατρίδα. Αυτό το έκανε ώστε να φρουρεί και να εποικίζει τις νέες κατακτημένες περιοχές του. Ακόμη μετέφερε όλο του τον πλούτο από Σούσα, Περσέπολη και Παρασαγάδες, στην ακρόπολη των Εκβατάνων, όπου μάλιστα δημιούργησε και βασιλικό νομισματοκοπείο. (Fuller J.F.C ,2005:208-209)

Τον Δαρείο συνέχισε να τον κυνηγάει, στις Ράγες , στο Αραντάν μέχρι που τον βρήκε νεκρό στο Νταμγκάν ή στο Σαχρούντ. Το σώμα του, το μετέφερε στην

Περσέπολη, το έθαψε με μεγάλες τιμές, ενώ την οικογένειά του την περιποιήθηκε με βασιλικές αξιώσεις. (Fuller J.F.C ,2005:207-212)

Ο θάνατος του Δαρείου οφείλεται στον σατράπη της Βακτριανής τον Βήσσο, ο οποίος ήταν ο νέος ανώτατος διοικητής των Περσών. Ο Αλέξανδρος πλέον είχε γίνει ο Μέγας Βασιλιάς της Αυτοκρατορίας, στόχος του τώρα ήταν να σταματήσει τον ανταγωνισμό μεταξύ Ελλήνων και Περσών, ώστε να διατηρηθεί η αυτοκρατορία, και αυτό απαιτούσε παράλληλα την ικανοποίηση των λαών αλλά και για να κερδίσει την καλή τους βούληση. Ο Μέγας Αλέξανδρος υιοθέτησε τις περσικές συνήθειες, απαίτησε να αποδίδονται οι ίδιες τιμές που αποδίδονταν και στους προηγούμενους Πέρσες Βασιλείς και φόρεσε περσική ενδυμασία. Αυτό το έκανε ώστε οι Μακεδόνες Ηγεμόνες να είναι δημοφιλής στους νέους υπηκόους και να μην τους βλέπουν σαν ξένους και εχθρούς, αλλά αντίθετα σαν δικούς τους. Οι περισσότεροι Μακεδόνες δεν μπόρεσαν να καταλάβουν την πολιτική αυτή κίνηση. Μετά τον θάνατο του Δαρείου, όλοι επιθυμούσαν τον τέλος του πολέμου. Ο Αλέξανδρος τους έπεισε για την ανάγκη της συνέχισης των πολεμικών επιχειρήσεων, όμως αυτοί συνέχισαν να έχουν αυτήν την επιθυμία και δεν μπορούσαν επίσης να συμβιβαστούν σε αυτήν την φιλοπερσική πολιτική. (Fuller J.F.C ,2005:212-214, Mosse C,2010:43 -47)

4.8 Ανάλυση των διαστάσεων της υψηλής στρατηγικής του Αλεξάνδρου

Ο Αλέξανδρος ακολουθούσε καθαρά στρατηγική επέκτασης, εξασφαλίζοντας με τις κινήσεις του τα νώτα του κάθε φορά, τοποθετώντας κατάλληλους ανθρώπους σε σημαντικά γεωγραφικά σημεία. Η φιλοσοφία του σταθερή, όσες περιοχές δεν του αντιστέκονταν, υποτάσσονταν, είχαν προνομιακή μεταχείριση, αντιθέτως αν έπρεπε να διεξαχθή μάχη, αυτήν θα ήταν αποφασιστική.

Επειδή, δεν είχε ικανοποιητικούς οικονομικούς πόρους να διαθέσει για τη δημιουργία ενός ανταγωνιστικού στόλου, καταλάμβανε τις παράκτιες πόλεις, που ήταν εγκατεστημένες ναυτικές βάσεις των Περσών, ώστε να αχρηστεύει το στόλο. Αφού κατέκτησε την Τύρο έπρεπε να ενσωματώσει την Αίγυπτο στην αυτοκρατορία που έχτιζε, ώστε να γίνει κυρίαρχος της Α.Μεσογείου. Το κατάφερε με επιτυχία και χωρίς πόλεμο, αποκτώντας και μεγάλη δημοφιλία από τον Αιγυπτιακό λαό.

Ο Αλέξανδρος κερδίζοντας την μάχη του Γρανικού είχε γίνει κύριος της Δ. Μ.Ασίας και εδραίωσε τη θέση του στην ηγεμονία της ελληνικής επικράτειας. Μετά τη νίκη του στην Ισσό ήταν ένα βήμα πριν γίνει κύριάρχος της Ασίας. Δεν άκουσε τη συμβουλή του Ισοκράτη να παραμείνει στις κατακτήσεις του στη Μ.Ασία και συνέχισε με σκοπό να κατακτήσει όλη την περσική αυτοκρατορία. Αυτό δηλώνει ότι δεν έκανε έναν αμυντικό πόλεμο αλλά ένα καθαρά επεκτατικό.

Μετά την μάχη στα Γαυγάμηλα, έχοντας φθάσει στα Εκβάτανα και μαθαίνοντας ότι οι Σπαρτιάτες δεν αποτελούν πλέον απειλή, άλλαξε τη δομή του στρατού του, απολύοντας τους Έλληνες και προσλαμβάνοντας μισθοφόρους.

Η πολιτική που ακολουθούσε για την εδραίωση της ανερχόμενης Αυτοκρατορίας του ήταν ο μόνος τρόπος για να διατηρήσει τις κατεχόμενες περιοχές, που όλες μαζί αποτελούσαν μια αχανή έκταση. Θα έπρεπε οι διάφοροι λαοί να μην τον βλέπουν ως έναν νέο Τύρρανο, αλλά αντιθέτως ως ένα φιλικό τους πρόσωπο, το οποίο ήρθε να τους απελευθερώσει, αλλά και να υπερασπίσει τα δικαιώματά τους. Σεβάστηκε της θρησκευτικές αξίες των κατεκτημένων, κάτι που δεν περνούσε απαρατήρητο στους λαούς, ήταν μάλιστα ιδιαίτερα αξιοσέβαστο, και προσπαθώντας να θέσει τις βάσεις για τη διαίωνιση μιας μεγάλης αυτοκρατορίας προσπάθησε να εξαλείψει τον ελληνοπερσικό ανταγωνισμό. Έτσι διατήρησε το περσικό σύστημα των σατραπειών, το αναδιοργάνωσε και το εκσυγχρόνισε αναλόγως των συμφερόντων του, και μάλιστα σε κάποιες περιοχές άφησε τους Πέρσες Σατράπες χωρίς να τους αντικαταστήσει. Βέβαια, με την αναδιοργάνωση του συστήματος διοίκησης, ανεξαρτητοποίησε τη στρατιωτική διοίκηση και την οικονομική, όπου επικεφαλής διοριζόταν Μακεδόνας Αξιωματούχος. Σε κάποιες περιοχές επέβαλλε το δημοκρατικό σύστημα, όπως στην Έφεσσο. Ακόμη θέλοντας να έχει ευχαριστημένους και τους στρατιώτες του, τους αντάμειβε σε κάθε ευκαιρία. Μετά την κατάκτηση της Μιλήτου, έδωσε άδεια σε πρόσφατα παντρεμένους στρατιώτες, μαζί και στον Πτολεμαίο, τους έστειλε πίσω στην πατρίδα τους, και τους ζήτησε να επιστρέψουν πίσω λίγο πριν τις αρχές της Άνοιξης μαζί με ενισχύσεις. Τέτοιου είδους πράξεις τον έκαναν συμπαθή και δημοφιλή στις τάξεις του μακεδονικού στρατού.

Ο Αλέξανδρος γνώριζε επίσης ότι κάποιοι Πέρσες σατράπες δεν ήταν ιδιαίτερα συμπαθείς στους πολίτες. Αντιλαμβανόταν, ότι οι πολίτες τους ήταν

εχθρικοί απέναντι στον Μ.Βασιλέα, οπότε σκοπός του ήταν να τους πάρει με το μέρος του και να τους δώσει αυτοδιάθεση (επέτρεπε να επιλέξουν οι ίδιοι το πολίτευμα που επιθυμούσαν). Έτσι συμμαχούσε με κάθε αντίπαλο των περσών ώστε όσο αυτός προχωρούσε προς την καρδιά της Αυτοκρατορίας να δημιουργηθεί μια εσωτερική νέα κατάσταση, φιλική προς το πρόσωπό του. Δεν είχε κάποιο «πρωτόκολλο» που ακολουθούσε σχετικά με τον διορισμό των Σατραπών αλλά δρούσε κατά περίπτωση.

Ίσως όταν αρνήθηκε τους όρους για τερματισμό του πολέμου, στη δεύτερη επιστολή του Δαρείου, αγνοώντας και τη συμβουλή του Παρμενίωνα, ήρθε σε ρήξη με τους άνδρες του οι οποίοι είχαν ξεκινήσει να έχουν την επιθυμία για τον τερματισμό του πολέμου. Ο Αλέξανδρος έχοντας απομακρυνθεί αρκετά από τη Μακεδονία και έχοντας ξεπεράσει τις προσδοκίες της συμμαχίας ουσιαστικά είχε γίνει ένας υπερεθνικός μονάρχης. Αυτό δίχασε τους Μακεδόνες οι οποίοι παράλληλα έβλεπαν ότι η Μακεδονία περσοποιείται και κάποιοι έβλεπαν ως ηγέτη τους τον Παρμενίωνα.

Ο Αλέξανδρος, αύξησε τους οικονομικούς πόρους σημαντικά από τα χρήματα, τα λάφυρα, τα πλούτη και τα θησαυροφυλάκια των κατεκτημένων πόλεων, ακόμη και από τις συνεισφορές της συμμαχίας. Μόνο το θησαυροφυλάκιο της Περσέπολης περιείχε 120.000 τάλαντα. Σημαντικά ποσά συγκέντρωσε από την κατάκτηση της Δαμασκού(333 π.Χ), της Αιγύπτου (332 π.Χ), της Βαβυλώνας, και των Σουσών. Τα πλούτη αυτά τα συγκέντρωσε στην Ακρόπολη των Εκβάτανων, δημιούργησε Βασιλικό Νομισματοκοπείο, και έκοψε τετράδραχμα και ράβδους χρυσού. (Χολέβας Κ.Ι.,1994:149)

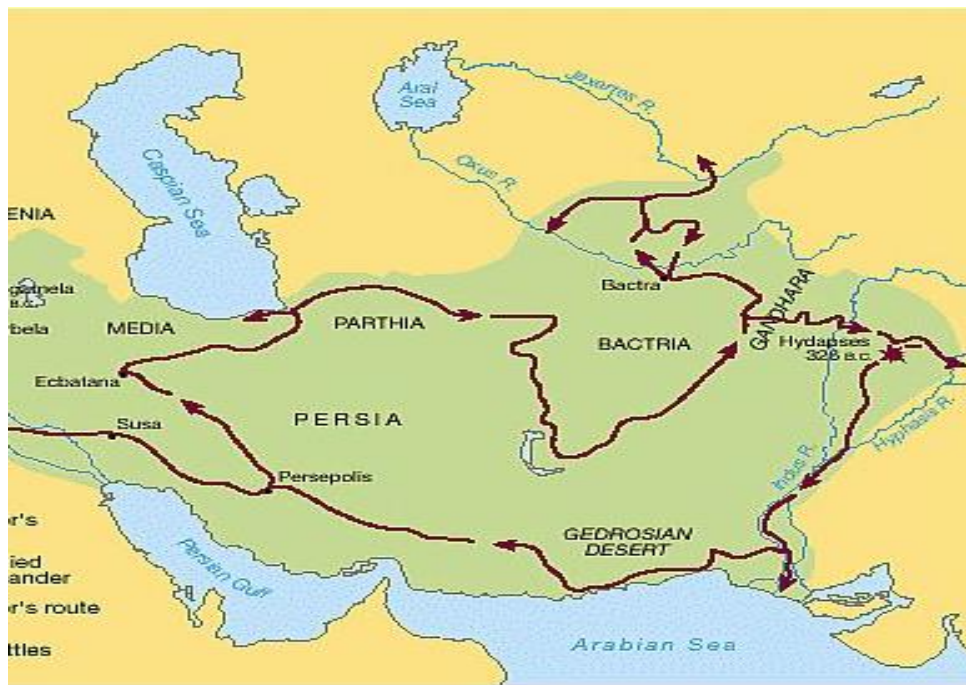
Στον ελληνικό χώρο, η κατάσταση με τις ελληνικές πόλεις κράτη ήταν περίεργη. Προσπαθούσαν σε κάθε ευκαιρία να ξεσηκωθούν και να επαναστατήσουν. Μεγάλο πρόβλημα προκαλούσε ο Βασιλιάς της Σπάρτης Άγης, και ο Δημοσθένης με την ρητορία του και τον αντιμακεδονισμό του. Ακόμη ένα πρόβλημα ήταν ο περσικός στόλος στο Αιγαίο. Αν και μετά τη μάχη της Ισού φαίνεται να ηρέμησαν τα πράγματα στην ελληνική επικράτεια, όταν ο Παρμενίωνας βρέθηκε στην Δαμασκό βρήκε Λακεδαιμόνιους, Αθηναίους και Θηβαίους να προσπαθούν να πάρουν βοήθεια από τον Δαρείο για να στραφούν εναντίον της Μακεδονικής Ηγεμονίας. Όλα αυτά υποδηλώνουν ότι ακόμη και αν το

συνέδριο της Κορίνθου και φυσικά η Μακεδονική υπεροχή έδινε νομιμοποίηση στον αγώνα κατά των Περσών δεν μπορούσε να παραμένει ήσυχος. Σημαντική επιτυχία καταλογίζεται στον Αντίπατρο, που άλλαξε ουσιαστικά αυτήν την κατάσταση, με την ενσωμάτωση των Σπαρτιατών στην συμμαχία, μετά τη συντριβή και τον θάνατο του Άγη στην Αρκαδία.

Εικόνα 15. Ο Αλέξανδρος υποδέχεται με θλίψη και τιμή τη σορό του Δαρείου (Πίνακας του Antonio Pelegrini, Μουσείο Σαουασόν Γαλλίας)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΣΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

Εικόνα 16. Πορεία του Αλεξάνδρου στις Ανατολικές Σατραπείες της Περσικής Αυτοκρατορίας (http://www.defence-point.gr/news/wp-content/uploads/2017/01/Alexander-the-Great_map_conquests.jpg)

5.1 Εκστρατεία στη Βακτρία και στη Σογδιανή

Ο Αλέξανδρος κινήθηκε βόρεια προς την Κασπία θάλασσα, θέλοντας να έχει καλυμμένα και εξασφαλισμένα τα νώτα του, όπως άλλωστε έπραττε καθ' όλη τη διάρκεια της εκστρατείας του, ο Βήσσος κατευθύνθηκε πιο νότια στη Βακτρία. Στην οροσειρά Ελμπούρζ ο Μακεδόνας υπέταξε τους Ταπούρους και τους Μαρδούς. Παραδόθηκαν οι Σατράπες της Ταπουρίας και της Μαρθίας τους οποίους και κράτησε στα αξιώματά τους· ο Ναβαρζάνης, Ο Αρτάβαζος, και περίπου 1500 Έλληνες μισθοφόροι. (MosseC.2010:51-53, Σικελιώτης Δ.,2014:257-265)

Κατευθύνθηκε νοτιοανατολικά της Κασπίας στην Ζαδράκαρτα. Συνέχισε στο Μεσέντ όπου και παραδόθηκε ο Σατράπης της Αρείας, Σατιβαρζάνης. Ακολουθώντας την ίδια πολιτική, τον κράτησε και αυτόν στο αξίωμά του. Όμως αργότερα όταν ο Αλέξανδρος απομακρύνθηκε από το Μεσέντ, πληροφορήθηκε ότι ο Σατιβαρζάνης τον πρόδωσε και μάζευε στρατό για να συμμαχήσει με τον Βήσσο. Ο Αλέξανδρος επέστρεψε πίσω για να επαναφέρει την τάξη, μη μπορώντας να αφήσει την Αρεία να επαναστατήσει. Τελικά ο Σατράπης αν και προσωρινά διέφευγε, λίγο αργότερα τον βρήκαν και τον σκότωσαν. Στην θέση του, διόρισε τον Αρσάμη. Από εκεί πήγε στην Δραγγιανή και στη συνέχεια προχωρώντας κατά μήκος του ποταμού Χελμούντ πήγε στην Αραχωσία. Είχε προηγηθεί η ίδρυση της Αλεξάνδρειας Αρείας και η εκτέλεση του Φιλώτα και του Παρμενίωνα, μετά την αποκάλυψη της συνωμοσίας εναντίον του. Στη συνέχεια υποτάχθηκαν οι Σατράπες της Γεδρωσίας και της Καρμανίας. Σατράπη της Αραχωσίας διόρισε τον Μένονα και στη συνέχεια ίδρυσε άλλη μία πόλη, την Αλεξάνδρεια εν Αραχωσία. Οι Μόνοι που δεν είχαν

Εικόνα 17. ο Σατράπης Βήσσος
(<https://vntas.wordpress.com/tag/vissos>)

υποταχτεί ήταν οι Βακτριανοί και οι Σογδιανοί. Ήταν φιλοπόλεμοι λαοί, υπερήφανοι και η περιοχή τους δύσβατη. Από τις μεγάλες πόλεις είχε μείνει μόνο η Βάκτρα· οι κάτοικοι των δύο σατραπειών αυτών ζούσαν σε χωριά ή σε νομάδες. (Mosse C.2010:53-55,Σικελιώτης Δ.,2014:265-265-274)

Ο Αλέξανδρος από το Γκαζνί έφθασε το 329 π.Χ στις Παραπαμισάδες, ίδρυσε ακόμη μια πόλη την Αλεξάνδρεια του Καυκάσου, διόρισε Σατράπη της περιοχής τον Προέξη και συνέχισε για την επόμενη Σατραπεία, την Βακτρία. Ο Βήσσος, με τον Σπιταμένη και τον Οξυάρτη της Σογδιανής, εβρίσκοντο με στρατό από 7.000 Βάκτριους και Δάες, στην Άορνο. Εκεί κατευθύνθηκε ο Αλέξανδρος από τα Ανατολικά. Ο Βήσσος υποχώρησε πέρα από τον Ώξο ποταμό. Η Άορνος αλλά και η Βάκτρα υποτάχθηκαν στον Μέγα Στρατηλάτη. Ο Αρτάβαζος διορίσθηκε Σατράπης της Βακτρίας. (Fuller J.F.C ,2005:214-218)

Πλέον έμενε ανυπότακτη η Σογδιανή. Ο Αλέξανδρος από την Βάκτρα, πέρασε στο Κιλίφ και από εκεί κατευθύνθηκε προς τη θέση που εβρίσκετο ο Βήσσοσ. Κατά την πορεία του, από μήνυμα του Σπιταμένη, πληροφορήθηκε ότι ο Βήσσοσ είχε αιχμαλωτιστεί και ήταν διατεθειμένος να του τον παραδώσει. Ο Πτολεμαίος με τους άνδρες του, τελικά δεν συνάντησαν στο στρατόπεδο του Σπιταμένη, τον Βήσσο, αλλά μερικές μέρες αργότερα τον βρήκαν σε ένα χωριό. (Fuller J.F.C ,2005:218-228, Hammond N.G.L.2007:239-243)

Ο Αλέξανδρος, μόλις επέστρεψε ο Πτολεμαίος, ξεκίνησε για τη Σογδιανή. Πέρασε από τα Μαράκανδα αφήνοντας μια φρουρά, και μετά πήγε στην Κυρούπολη ένα από τα οκτώ φρούρια που είχε κατασκευάσει ο Βασιλιάς Κύρος, τα οποία ήταν πολύ ισχυρά και προστάτευαν τα βορειοανατολικά σύνορα της Αυτοκρατορίας. Σε όλα αυτά τα φρούρια ο Αλέξανδρος τοποθέτησε φρουρές από μισθοφόρους, και νομίζοντας ότι η Σογδιανή ήταν υποταγμένη κάλεσε όλους τους βαρόνους της, στην Βάκτρα για διαβουλεύσεις. (Hammond N.G.L.2007:244-250, Fuller J.F.C ,2005:218-221)

Ο Σπιταμένης αιφνιδιάζοντας τον Αλέξανδρο, επαναστάτησε και κατέλαβε τα φρούρια και την Κυρούπολη. Η αντίδραση του Μακεδόνα ήταν να καταλάβει τη Γάζα και να πολιορκήσει με τον Κρατερό την Κυρούπολη. Τελικά ο Αλέξανδρος ανακατέλαβε όλα τα φρούρια, διεξάγοντας μάχες απίστευτης αγριότητας και σφάζοντας όλους τους υπερασπιστές. Ο λόγος της μεγάλης αγριότητας που επέδειξε, ήταν ο παραδειγματισμός των άλλων Σογδιανών που θα ήθελαν να αντισταθούν, αλλά και για εκφοβισμό των άγριων φυλών που πρόσμεναν απειλητικά στις όχθες του Ιαξάρτη ποταμού. Ακριβώς όπως είχε φερθεί και στη Θήβα. (Fuller J.F.C ,2005:221-222, Παπαρηγόπουλος Κ,1968:104-107)

Στη συνέχεια ο Σπιταμένης πολιορκήσε τα Μαράκανδα, ενώ ο Αλέξανδρος ίδρυσε ακόμα μία Αλεξάνδρεια, την Εσχάτη, στην αριστερή όχθη του Ιαξάρτη. Αυτή η πόλης ουσιαστικά ήταν ένα φρούριο, για την αναχαίτιση των νομάδων. Οι Σκύθες που βρίσκονταν στην απέναντι όχθη προσέβαλαν και προκαλούσαν τον Αλέξανδρο έως ότου σε αποφασιστική μάχη, τους έπληξε σοβαρά και ο βασιλιάς τους υποτάχθηκε. Εκείνη την περίοδο ο Βήσσοσ δικάστηκε στη Βάκτρα και εκτελέστηκε στα Εκβάτανα. (Hammond N.G.L 1997:245-250, Fuller J.F.C ,2005:222-224)

Στη Βάκτρα ο Μακεδόνας Βασιλιάς έλαβε ενισχύσεις από τους συμμάχους από τον ελλαδικό χώρο και από δυτικούς Σατράπες. Παρέμεινε εκεί ο Κρατερός για να ελέγχει τη περιοχή και ο υπόλοιπος στρατός διαιρέθηκε σε πέντε τμήματα. Ο ίδιος με το τμήμα του πήγε στα Μαράκανδα και οι υπόλοιποι τον συνάντησαν εκεί αφού πρώτα καθάρισαν τη γύρω περιοχή από εχθρούς. Στον Ηφαιστίωνα ανατέθηκε η ανέγερση οχυρωματικών σταθμών και αποικιών ενώ ο Κοίνος και ο Αρτάβαζος στάλθηκαν στην Σκυθία για να βρουν τον Σπιταμένη. (Fuller J.F.C, 2005:225-227)

Ο Σπιταμένης αιφνιδιαστικά χτύπησε ένα βακτριανό φρούριο και έπειτα επιτέθηκε στη Βάκτρα προκαλώντας μεγάλες υλικές ζημιές. Ο Αλέξανδρος από το Ναύτακα παρέσχε ισχυρή δύναμη στον Κοίνο, ώστε να ξεκινήσει την αναζήτησή του. Ο Αλέξανδρος είχε καταφέρει να καταλάβει όλες τις περιοχές της τελευταίας Σατραπείας, να χτίσει οχυρά και αυτό έκανε τον Σπιταμένη, ο οποίος ήταν εγκλωβισμένος να προσπαθήσει να επιτεθεί στον Κοίνο με 3.000 Μασσαγέτες. Ο Κοίνος τον πρόλαβε και νίκησε τη μάχη που ακολούθησε. Οι Μασσαγέτες όταν έμαθαν ότι ο Αλέξανδρος έρχονταν προς αυτούς, σκότωσαν τον Σπιταμένη και παρέδωσαν το πτώμα του στον Μακεδόνα Βασιλιά. (Τσιμπουκίδη Δημ – Γκαφούροφ Β.1992 :415-424)

Μετά τον Σπιταμένη, απειλή για τον Αλέξανδρο στην περιοχή, ήταν άλλοι τέσσερις βαρόνοι. Ο Αλέξανδρος για να τους αντιμετωπίσει νυμφεύτηκε τη κόρη του Οξυάρτη το 328 π.Χ, που είχε αιχμαλωτίσει προηγουμένως όταν επιτέθηκε στο προπύργιο του πατέρα της. Αυτός ο γάμος μαζί με την νίκη του Κρατερού στη μάχη που έδωσε εναντίον του Κατάνη έθεσαν και την υποταγή της Σογδιανής στον Αλέξανδρο. (Hammond N.G.L 2007:258-261)

Ίδρυσε άλλες δύο Αλεξάνδρειες στο Μερβ και στο Τερμέζ και επιπλέον δημιούργησε πολλές αποικίες στη Σογδιανή και στη Βακτριανή, για αμυντικό σκοπό. Τέλος ο στρατός του συγκεντρώθηκε στη Βάκτρα και ετοιμάζονταν για τις Ινδίες. (Hammond N.G.L 2007:261-268, Fuller J.F.C ,2005:227-231)

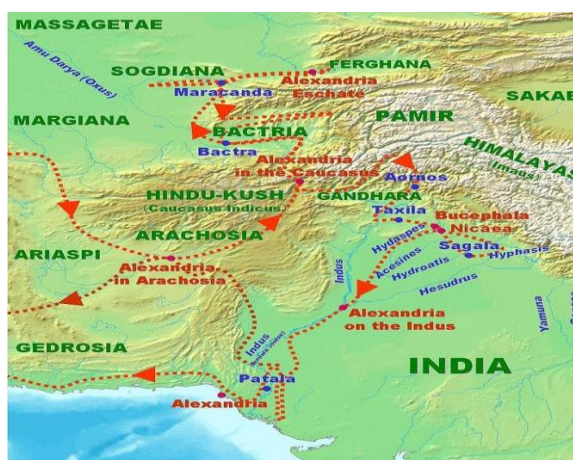
5.2 Εκστρατεία στην Ινδία

Η Ινδία ήταν ένας κόσμος πρακτικά άγνωστος για τους Έλληνες. Ο Αλέξανδρος όταν ξεκίνησε από την Βάκτρα, την εκστρατεία για την Ινδία, 327π.Χ είχε την αίσθηση ότι ακολουθούσε τα ίχνη του Διονύσου και του Ηρακλή.

Σκοπός του ήταν να ολοκληρώσει την κατάκτηση όλης της Ασίας, και να δώσει μια απάντηση σχετικά με το ζήτημα του ωκεανού που απασχολούσε τους επιστήμονες της εποχής. Ήδη από το 328 π.Χ είχε μαζί του στο στράτευμά του ναυτικούς και ναυπηγούς από την Αίγυπτο. (Fuller J.F.C ,2005:231-232, Hammond N.G.L,2007:269-270)

Ο στρατός του ήταν μεγάλος σε αριθμό. Είχε αρκετές και σημαντικές ενισχύσεις, πολλούς μισθοφόρους, ακόμη γυναικόπαιδα και επιστήμονες. Ήταν ουσιαστικά ένα κινούμενο κράτος και ένα διοικητικό κέντρο. Χώρισε τον στρατό του σε 2 ομάδες, μία με επικεφαλής τον Ηφαιστίωνα και τον Περδίκκα, που αποστολής τους ήταν να διεισδύσουν όσο πιο γρήγορα στην κοιλάδα του Ινδού, ενώ η άλλη αποτελούταν από επίλεκτα τμήματα τα όποια ακολουθούσαν τις παρυφές των Ιμαλαίων. Αυτά συνάντησαν πολύ δυνατές αντιστάσεις από τοπικούς άρχοντες που αμύνονταν σε οχυρωμένες θέσεις. (Fuller J.F.C ,2005:232-235, Hammond N.G.L,2007:270-272)

Ο Αλέξανδρος αντιμετώπισε μεγάλη αντίσταση στον Χοοάσπη ποταμό. Στη συνέχεια, ακολούθησαν πολιορκίες και παραδόσεις, η μάχη του Αριγαίου και η πολιορκία του φρουρίου των Ασασκηνών στη Μάσσαγα. Τοποθέτησε φρουρές στην Ώρα, τη Βαζίρα, και την Πευκελαώτιδα, έφθασε στα Εμβόλιμα και από εκεί κατευθύνθηκε στην Άορνο. Την Άορνο ήθελε οπωσδήποτε να την καταλάβει

Εικόνα 18. Η πορεία του στην Ινδία(<https://chilonas.com/2016/11/03/httpwp-mep1op6y-4pm/>)

διότι εθεωρείτο απόρθητη και αυτό το γεγονός θα έριχνε το ηθικό των αντιπάλων. Αφού το κατάφερε, χρησιμοποιώντας τελειοποιημένες πολιορκητικές μηχανές, το 326 π.Χ τοποθέτησε φρουρά και προωθήθηκε στο Οχίντ και από εκεί στο Ατόκ για να συναντηθεί με τον στρατό του Ηφαιστίωνα και του Περδίκκα. (Τσιμπουκίδη Δ.- Γκαφουροφ β.1992:459-467)

Ενώθηκαν οι δύο στρατιές, πέρασαν τον Ινδό και εισχώρησαν στο Βασίλειο της Ταξίλας. Μία Χώρα ανάμεσα στον Ινδό και τον Υδάσπη. Ο Μέγας Αλέξανδρος έγινε κύριος εύκολα αυτής της χώρας, υποτάσσοντας όλους τους τοπικούς αρχηγούς. Εκεί αναδιοργάνωσε το ιππικό, τοποθέτησε φρουρά, διόρισε τον Φίλιππο Σατράπη της Γανδαρίτιδας και κατευθύνθηκε προς τον ποταμό Υδάσπη. (Τσιμπουκίδη Δ.-Γκαφουροφ β.1992:467—471)

Χρησιμοποιώντας την ίδια τεχνική με αυτή της διάβασης του Ινδούποταμού, (γέφυρα από σκάφη) πέρασε τον Υδάσπη για να συναντήσει τον Μονάρχη Πώρο που είχε στρατοπεδεύσει. Δόθηκε αποφασιστική μάχη εναντίον του Ινδού Ηγεμόνα. (Fuller J.F.C, 2005:235-239)

5.3 Η Μάχη του Υδάσπη(326 π.Χ)

Στις δύο όχθες του Υδάσπη ποταμού, το 326 π.Χ είχαν στρατοπεδεύσει οι δύο αντίπαλοι στρατοί, του Αλεξάνδρου και του Πώρου. Ο στρατός του Αλεξάνδρου αριθμούσε περί τους 75.000 στρατιώτες, ενώ του Πώρου περί των 35.000 και 200 ελέφαντες. Ο Αλέξανδρος κρυφά, περίπου 27 χιλιόμετρα μακριά από το σημείο που είχε στρατοπεδεύσει, κινήθηκε μία νύχτα βροχερή με κεραυνούς στην απέναντι όχθη με περίπου 5.000 ιππείς και 6.000 πεζούς. Ο Κρατερός που είχε μείνει πίσω διατάχθηκε να αποβιβασθεί στην απέναντι όχθη όταν το απόσπασμα του Αλεξάνδρου εμπλακεί σε μάχη. (Τσιμπουκίδη Δ.-Γκαφουροφ β.1992:479-482)

Ο Πώρος μόλις πληροφορήθηκε την αποβίβαση του Αλεξάνδρου, έστειλε τον γιό του με περίπου 120 άρματα και 2.000 ιππείς για να τον αντιμετωπίσει, και μερικούς ελέφαντες εναντίον του Κρατερού. Παρέταξε στην όχθη περί τους 30.000 πεζούς και μπροστά τοποθέτησε 200 ελέφαντες. Σε κάθε πτέρυγα τοποθέτησε 150 άρματα και ανάμεσά τους 2.000 ιππείς. (Hammond N.G.L,2007:274-280)

Ο Αλέξανδρος έστειλε περίπου 1.000 ιππείς υπό τον Κοίνο στο δεξιό άκρο του Πώρου για παραπλάνηση και για να απασχολήσει τους 2.000 ιππείς. Περίπου 1.000 Δάες και έφιπποι τοξότες συγκρούστηκαν με τα άρματα του Πώρου από τα αριστερά προκαλώντας αναστάτωση και πανικό την ίδια ώρα που ο Αλέξανδρος αντιμετώπιζε με 1.000 ιππείς αντίπαλους Ινδούς ιππείς. Όταν κατάφερε τελικά να απομακρύνει το πεζικό από τους ιππείς του Πώρου, διέταξε τον Κοίνο να χτυπήσει το ινδικό ιππικό στα νώτα και πλευρικά. Ο Πώρος είχε ήδη στείλει ελέφαντες από τα αριστερά για βοήθεια του ιππικού αλλά ο Αλέξανδρος τους αντιμετώπισε με 10.000 περίπου στρατιώτες που είχαν σχηματίσει φάλαγγα. Ακόμη ο Κρατερός διέβη τον ποταμό και επιτέθηκε κι αυτός. Η μάχη ήταν πολύ δύσκολη και αβέβαιη. (Fuller J.F.C ,2005:340-372)

Τελικά το μακεδονικό πεζικό και οι Μακεδόνες ιππείς επικράτησαν, ο στρατός του Πώρου αποδιοργανώθηκε. Τελικά ο Πώρος ο οποίος αντιστάθηκε και πολέμησε ηρωικά παραδόθηκε στον Αλέξανδρο, ζητώντας του να του φερθεί βασιλικά. Ο Μακεδόνας Βασιλιάς αναγνώρισε τις πολεμικές αρετές του Πώρου, τον σεβάστηκε και μάλιστα τιμώντας τον για την σπουδαία μάχη που έδωσε, του εμπιστεύτηκε την διοίκηση. Σε αυτή τη μάχη έχασε το άλογό του τον Βουκεφάλα. Προς τιμήν του, και χάριν της μεγάλης του νίκης ίδρυσε δύο πόλεις, την Βουκέφαλος Αλεξάνδρεια και την Αλεξάνδρεια Νίκαια. (Fuller J.F.C ,2005:239-246)

5.4 Πορεία προς τον Ανατολικό ωκεανό

Ο λόγος ο οποίος άφησε τον Πώρο στη διοίκηση ήταν για να εδραιώσει την κατάκτησή του στο Παντζάμπ. Ο Αλέξανδρος είχε να κάνει τώρα με τοπικά βασίλεια, των οποίων οι ηγεμόνες είχαν τους δικούς τους ανταγωνισμούς. Αυτούς έπρεπε να τους υποτάξει, να δημιουργήσει μία ισορροπία ισχύος μεταξύ τους και να τους χρησιμοποιεί κατά το δοκούν. Ίδρυσε άλλες δύο Αλεξάνδρειες, την μία την ονόμασε Νίκαια και την άλλη Βουκεφάλα, ώστε να μπορεί να προστατεύει και να ελέγχει καλύτερα την περιοχή, αλλά και για πιθανή χρήση ως βάσεις για τη μελλοντική του εκστρατεία προς τα νότια. (Fuller J.F.C, 2005:246-248)

Ο Αλέξανδρος κατευθύνθηκε προς τον ποταμό Ακεσίνη, τον πέρασε και συνέχισε προς τον Υδραώντη. Κατά την πορεία του, ίδρυε ταυτόχρονα σταθμούς με ισχυρές φρουρές για βοήθεια του Κρατερού. Ακολούθησε η νίκη του Ηφαιστίωνα στη μάχη εναντίον του Πώρου (ανηψιό του Πώρου) και καθώς ο στρατός πέρασε τον Υδραώντη, στα νότια, ακολούθησε μια μεγάλη μάχη στα Σάγγαλα, όπου μετά από αυτήν υποτάχθηκαν οι Μαλλοί και οι Οξυδάρες. ο Στρατός του Μεγάλου Αλεξάνδρου υπέστη μεγάλες απώλειες, οπότε αναγκάστηκε να επιστρέψει στον Πώρο για ανασυγκρότηση και ενισχύσεις και έπειτα συνέχισε προς τον Ύφαση ποταμό. (Hammond N.G.L ,2007:280-285 ,Fuller J.F.C, 2005:248-249,Mosse C.,2010:55-59)

Σε εκείνον τον ποταμό ο στρατός του Αλεξάνδρου έπειτα από οκτώ χρόνια εκστρατείας από την Μακεδονία έως τα βόρεια της Ανατολής σταμάτησε την πορεία του, διαμαρτυρόμενος και ζητώντας τον τερματισμό της εκστρατείας. Ακολούθησαν συνελεύσεις όπου ο Αλέξανδρος προσπάθησε μάταια να τους μεταπείσει. Αυτοί είχαν πάρει την απόφασή τους, και δεν επιθυμούσαν να διαβούν τον ποταμό. Αντιλήφθηκε ότι ο στρατός, με τέτοια ψυχολογία και τέτοιο ηθικό δεν θα μπορούσε να συνεχίσει με επιτυχία την εκστρατεία του, ακόμη και αν τον έπειθε. Οπότε, είτε ήταν κοντά, είτε μακριά ο ανατολικός ωκεανός που θα αποτελούσε το ανατολικό σύνορο, αποφάσισε ότι δεν είχε νόημα να συνεχίσει και ανακοίνωσε την λήξη της εκστρατείας. Έκτισε στη δυτική όχθη του Ύφαση ποταμού δώδεκα μνημειακούς βωμούς, οι οποίοι αποτελούσαν τα ανατολικά σύνορα της αυτοκρατορίας του, και ενσωμάτωσε και αυτήν την περιοχή στο βασίλειο του Πώρου. Έπειτα επέστρεψε στον Υδάσπη ποταμό για ανασυγκρότηση και προετοιμασία για τις επόμενες κινήσεις. (Mosse C.2010:55-59, Fuller J.F.C, 2005:249-251)

5.5 Πορεία προς τον Νότιο ωκεανό

Ο Αλέξανδρος αποφάσισε για τον δρόμο της επιστροφής να ακολουθήσει την κοιλάδα του Υδάσπη και του Ινδού ποταμού ώστε να φθάσει στον νότιο ωκεανό. Δεδομένου ότι η ανεξερεύνητη αυτή περιοχή αποτελούσε κάποτε τμήμα της περσικής αυτοκρατορίας, σήμαινε ότι οπωσδήποτε έπρεπε να την υποτάξει. Επιπλέον θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει μια εναλλακτική διαδρομή μέσω θαλάσσης αν εύρισκε τον Νότιο ωκεανό. Το 326-325π.Χ προχώρησε σε ναυπήγηση πλοίων, και όσο ήταν στον Υδάσπη ενισχύθηκε σημαντικά από άνδρες και πλοία, εκ του Άρπαλου. Ο στόλος του αριθμούσε περί τα 800 έως και 2000 πλοία. (Fuller J.F.C, 2005:251-253, Mosse C.2010:58-60)

Όρισε διοικητή του στόλου τον Κρητικό Νέαρχο και διέταξε τους στρατούς του Ηφαιστίωνα και του Κρατερού να βαδίσουν κατά μήκος του ποταμού και από τις δύο όχθες. Ο Ηφαιστίωνας από αριστερά και ο Κρατερός από δεξιά. Ο ίδιος θα επέβαινε στον στόλο που θα έπλεε στον Υδάσπη. Με τρεις μέρες διαφορά θα βάδιζε κατά μήκος του Υδάσπη και ο στρατός του Φιλίππου. Στη συμβολή των ποταμών Υδάσπη και Ακεσίνη διεξήχθησαν σφοδρές μάχες με τους Μαλλούς και τους Οξυδάρκες. Ο Αλέξανδρος χρησιμοποιώντας την εφυΐα του, την ευελιξία του, τον αιφνιδιασμό, αλλά ακόμη και το θάρρος του και τη ρώμη του όταν χρειάστηκε κατάφερε να φύγει και από εκεί νικητής. Κατά τη διάρκεια της μάχης στην πόλη των Μαλλών, στην οποία χρειάστηκε να βγει μπροστά ο ίδιος για να συμπαρασύρει τους στρατιώτες τους που έπασχαν από έλλειψη θάρρους και ηθικού, λαβώθηκε πολύ σοβαρά από ένα βέλος στον θώρακα. Τον έσωσαν ο Πευκέτας και ο Λεοννάτος, ενώ ακολούθησε αποφασιστική μάχη και καταστροφή της πόλης με αγριότητα. (Hammond N.G.L 2007:294-297, Fuller J.F.C, 2005:253-254)

Είχε τραυματιστεί τόσο σοβαρά που οι στρατιώτες του τον επόμενο καιρό θεωρούσαν ότι είχε πεθάνει. Για να τους πείσει ότι είναι ζωντανός και να τους ανεβάσει το ηθικό μεταφέρθηκε πάνω σε φορείο σε ένα πλοίο όπου έπλευσε κατά μήκος της όχθης του ποταμού. Μετά την ανάρρωσή του συνεχισε την πορεία του. Στη συμβολή Υδάσπη και Ινδό ίδρυσε μία Αλεξάνδρεια, και επέκτεινε την

σατραπεία του Φιλίππου από τον ποταμό Χοάσπη έως το σημείο εκείνο. Στην περιοχή νότια της σατραπείας αυτής έως τη θάλασσα, δηλαδή της κάτω Ινδίας, διόρισε σατράπη τον Πείθωνα. Αργότερα πληροφορήθηκε ότι στην Αραχωσία και στη Δραγιανή υπήρχε διασάλευση και αναστάτωση, οπότε έστειλε τον Κρατερό να επιληφθεί της καταστάσεως και τον διέταξε να τον περιμένει στην Καρμανία. Ο Αλέξανδρος τον Ιούνιο του 325 π.Χ έγινε κύριος του Βασιλείου των Παττάλων. Έφτιαξε λιμάνι και ναυπηγείο και ουσιαστικά έκανε μία ναυτική βάση για να ενώσει ακτοπλοϊκά την Ινδία με την Περσίδα. Έπειτα εξερεύνησε το δέλτα του Ινδού και ανέθεσε στον Νέαρχο την διοίκηση της παράκτιας εκστρατείας, ενώ ο ίδιος βάδιζε προς την Γεδρωσία. (Fuller J.F.C, 2005:253-255)

Ο Αλέξανδρος πορευόταν κατά μήκος της και ουσιαστικά αποτελούσε εγγύηση για την τροφοδοσία του στόλου. Στη πόλη Ώρα ίδρυσε άλλη μία Αλεξάνδρεια και διόρισε τον Απολλοφάνη Σατράπη τον οποίο αργότερα τον έδιωξε αναθέτοντας την διοίκηση της Σατραπείας στον Ταξίλη. Ο Νέαρχος περιέπλευσε μέχρι τη βόρεια ακτή της Αραβικής θάλασσας και εν τέλει συναντήθηκε με τον Αλέξανδρο στην Καρμανία. Αυτό ήταν και το τέλος της ινδικής περιπέτειας το οποίο γιορτάστηκε με πανηγυρισμούς, με αθλητικούς αγώνες, θεατρικές παραστάσεις και διονυσιακά συμπόσια. *«Αυτό που είχε αποδειχθεί ήταν ότι ο Ινδός μπορούσε να συνδεθεί με τον Ευφράτη και τα Πάτταλα με τα Σούσα.»* (Fuller J.F.C, 2004:255, Hammond N.G.L 2007:298-301)

5.6 Επιστροφή προς Σούσα και Βαβυλώνα

Προς τα τέλη του 325π.Χ, αρχές του 324π.Χ, ξέσπασε βαριά κρίση στην Αυτοκρατορία. Οι Σατράπες, Μακεδόνες και Πέρσες έπαιρναν πληροφορίες, ότι ο Αλέξανδρος είχε πεθάνει. Αυτό είχε συνέπεια κάποιοι να ανακηρύξουν ανεξαρτησία. Ο Αλέξανδρος αντιδρώντας ταχύτατα, τους αντικατέστησε με έμπιστους του Μακεδόνες. Έδωσε διαταγή να απολύσουν τους μισθοφόρους για να προβλεφτούν νέες ανταρσίες. Αξιοσημείωτη αναφορά είναι η φυγή του Άρπαλου ο οποίος ήταν ο θησαυροφύλακας του βασιλιά. Διέφυγε προς την Ευρώπη - συγκεκριμένα στην Αθήνα μόνο, έδωσε 5.000 τάλαντα και προσπάθησε

να τους προέτρεπε προς επανάσταση. Λίγο καιρό αργότερα δολοφονήθηκε στην Κρήτη. (Fuller J.F.C , 2004:256-260, Mosse C.2010:60, Hammond N.G.L,1997:302-311)

Ο Αλέξανδρος για να επαναφέρει την ομαλότητα, διόρισε Σατράπη της Περσίδος και της Σουσιανής τον Πευκέστα - έξυπνη κίνηση καθώς ήταν δημοφιλής και είχε υιοθετήσει την περσική κουλτούρα. Αρχές φθινοπώρου του 324π.Χ έφθασε στα Σούσα, όπου ακολούθησαν γάμοι Μακεδόνων με ευγενείς Περσίδες νύμφες, με τον ίδιο να νυμφεύεται την Βαρσίνη, κόρη του Δαρείου. Το γεγονός αυτό προκάλεσε μεγάλη δυσαρέσκεια σε μερίδα Μακεδόνων. Προχώρησε σε διαγραφή χρεών των στρατιωτών του και στη συνέχεια εστίασε την προσοχή του στον ελλαδικό χώρο. (Fuller J.F.C ,2004:260-263, Mosse C.2010:61,Hammond N.G.L, 1997:311-318, Κορδάτος Ι.Σ.2014:165--173)

Ο τρόπος διοίκησης του Αντιπάτρου, ήταν ιδιαίτερα σκληρός. Είχε δημιουργήσει μεγάλο αριθμό εξόριστων από τις διάφορες πόλεις, με αποτέλεσμα αυτοί περιπλανώμενοι να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, αντί αμοιβής. Οι ελληνικές πόλεις είχαν έριδες και αντιπαλότητες μεταξύ τους, και η όλη κατάσταση ήταν έκρυθμη. Ο Αλέξανδρος, θέλοντας μια Αυτοκρατορία ενωμένη και ειρηνική, προέβη σε διάταξη νόμου, βάση του οποίου όλοι οι εξόριστοι είχαν τη δυνατότητα επιστροφής στην πατρίδα τους, έτσι πολλοί εξ'αυτών, όντας εχθροί της Μακεδονίας, επέστρεψαν. Αργότερα, και όσο καιρό εβρίσκοντο στην Ώπη, αποφάσισε να στείλει τον Κρατερό να αντικαταστήσει τον Αντίπατρο, με βετεράνους στρατιώτες, ενώ ο ίδιος φημολογείτο ότι είχε σκοπό να παραμείνει μόνιμα στην Ασία, πράγμα που προκάλεσε αναστάτωση στις τάξεις του στρατού, με αποτέλεσμα να είναι έτοιμοι για στάση. Με την βαρύτητα της προσωπικότητάς του, τελικά, κατάφερε να τους μεταπείσει και να συμφιλιωθεί μαζί τους. (Fuller J.F.C, 2004:263-267, Mosse C.2010:62, Hammond N.G.L,1997:318-325 Κορδάτος Ι.Σ.2014:181-208)

Το Φθινόπωρο του 324 π.Χ ήλθε ο ξαφνικός θάνατος του αδερφικού του φίλου, Ηφαιστίωνα. Ο Αλέξανδρος συγκλονίστηκε πολύ, του απέδωσε μεγάλες τιμές , και έφυγε αμέσως για εκστρατεία εναντίων των Κοσσαίων. Αρχές της άνοιξης του 323 π.Χ έφθασε στη Βαβυλώνα, όπου και συγκέντρωνε πληροφορίες σχετικά με τα μελλοντικά του (επιχείρηση περίπλου της αραβικής χερσονήσου από τον Περσικό κόλπο έως την Αίγυπτο – ναυπήγηση στόλου υπό Νέαρχο για

μελλοντική προσάρτηση της Αραβίας κλπ). Δεν πρόλαβε να υλοποιήσει όμως τα σχέδιά του. Τον Ιούνιο του 323π.Χ αρρώστησε πολύ σοβαρά από πυρετό (πιθανή δηλητηρίαση) και λίγες μέρες αργότερα πέθανε. Υποψίες για την αιτία του θανάτου του υπάρχουν προς όλες τις κατευθύνσεις. (Fuller J.F.C, 2004:267-270, Mosse C. 2010:63, Hammond N.G.L,1997:325-329, Κορδάτος Ι.Σ.2014:193-208)

5.7 Ανάλυση των διαστάσεων της υψηλής στρατηγικής του Αλεξάνδρου

Η στρατηγική του Αλέξανδρου καθ' όλη τη διάρκεια της εκστρατείας του ήταν επεκτατική, και συνεχίστηκε και κατά την προέλασή του, στις ανατολικές Σατραπείες, αλλά και στην εκστρατεία του στην Ινδία. Στόχος του ήταν, αφού εξασφάλιζε τα νώτα του να προχωράει προς την επόμενη κατάκτηση.

Στην περιοχή της Βακτριανής και της Σογδιανής συνάντησε πολύ μεγάλες δυσκολίες, και όχι συνηθισμένες για την μέχρι τότε εκστρατεία του. Οι περιοχές ήταν αρκετά δύσβατες, αντιμετωπίζοντας έφιππους αντάρτες οι οποίοι τον πολεμούσαν, προβαίνοντας σε αιφνιδιαστικές επιθέσεις, συνήθως στα νώτα του και ύστερα εξαφανίζονταν. Ο ίδιος για να τους αντιμετωπίσει εισχώρησε στα στρατεύματά του έφιππους ακοντιστές και βασίστηκε στην ευλυγισία και στην κινητικότητα. Παράλληλα, ίδρυσε αρκετές πόλεις για αμυντικό σκοπό και στρατιωτικούς σταθμούς περιορίζοντας την κινητικότητα του εχθρού και αυξάνοντας ταυτόχρονα την δικιά του. Επιπρόσθετα τοποθετούσε φρουρές και έχτιζε οχυρά.

Συνέχισε την ίδια πολιτική για να πετυχαίνει την εσωτερική νομιμοποίηση στις κατεκτημένες περιοχές, διορίζοντας Σατράπες ακόμη και πρώην εχθρούς του με αποτέλεσμα κάποιες φορές αυτοί να τον προδώσουν, αντικαθιστώντας τους βέβαια άμεσα. Συνεχώς αντιμετώπιζε φαινόμενα επαναστάσεων μέσα στις κατεκτημένες σατραπείες, τα οποία τα αντιμετώπιζε πολύ γρήγορα και αποτελεσματικά.

Με τα τεχνάσματά του, τις καινοτόμες τακτικές, τις συνεχόμενες νίκες του, αλλά και την ευφυΐα του πετύχαινε να υποτάσσει αρκετές περιοχές χωρίς να δώσει μάχη. Είχε αποδειχτεί εξαιρετος διπλωμάτης, και δε δίστασε ακόμη να προβεί σε

γάμο με την κόρη του Οξυάρτη, εξαλείφοντας την απειλή στη Σογδιανή των τοπικών αρχηγών.

Οι οικονομικοί του πόροι ενισχύονταν από τις κατακτήσεις, λαμβάνοντας χρήματα, λάφυρα και θησαυρούς από τα θησαυροφυλάκια των πόλεων, πρόσοδα από τη φορολογία, ακόμη και εισφορές από την ελληνική συμμαχία. Η αύξηση της οικονομικής του δύναμης φαίνεται από τις δαπάνες που έκανε για να χτίζει νέες αποικίες, να ανεγείρει πολλούς ναούς και βωμούς. Άλλαξε τη μορφή ακόμη και του στρατεύματός του, χρησιμοποιώντας μισθοφόρους.

Ακριβώς την ίδια πολιτική και στρατηγική ακολούθησε στις Ινδίες. Διέσχισε τους ποταμούς από τον Ινδό έως τον Ύφαση. Τοποθετούσε φρουρές κατά μήκος της πορείας του, ίδρυσε πόλεις για να ελέγχει τα κατεκτημένα εδάφη και εφάρμοσε τη πολιτική «διαίρει και βασίλευε» στα διάφορα τοπικά βασίλεια χρησιμοποιώντας τους ηγεμόνες κατά το δοκούν.

Σεβάστηκε την επιθυμία του στρατού του, όταν του ζήτησαν το τερματισμό της εκστρατείας και έτσι διατήρησε την δημοφιλία του, χωρίς να το χάσει.

Σπουδαία κίνηση ήταν η κατασκευή λιμανιού και ναυπηγείου στο Βασίλειο των Πεττάλων δημιουργώντας ουσιαστικά μία ναυτική βάση που ένωνε ακτοπλοϊκά την Ινδία με την Περσία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σε ηλικία μόλις είκοσι ετών ο Αλέξανδρος κατάφερε να παραμείνει στο θρόνο που διαδέχτηκε από τον Φίλιππο, παρά τους επίδοξους ανταγωνιστές του, διατήρησε την Ηγεμονία της Μακεδονίας και εδραιώθηκε στον ελλαδικό χώρο.

Σημαντικό του επίτευγμα ήταν, ότι ξεκίνησε με ένα μικρό σε αριθμό στρατό (αριθμούσε μόλις τους 30.000 πεζούς και 5.000 ιππείς), εισέβαλε στην Περσική Αυτοκρατορία, με τους αμέτρητους πολεμιστές και την κατέκτησε. Στις μάχες του Γρανικού, της Ισσού, των Γαυγαμήλων, (οι πηγές που ίσως είναι υπερβολικές) ,αντιμετώπισε και νίκησε αντίπαλους στρατούς που αριθμούσαν τους 600.000 άνδρες. Η ευφυΐα του και η Υψηλή Στρατηγική του ήταν αυτές, που του έδωσαν την επιτυχία και τις νίκες.

Ξεκίνησε την εκστρατεία με 60 τάλαντα, εφόδια για ένα μήνα και με χρέη που κληρονόμησε από τον πατέρα του, για τα οποία δανείσθηκε ώστε να τα εξοφλήσει. Τελικά, από τις εισφορές της συμμαχίας, από την κατάκτηση της Δαμασκού, της Αιγύπτου, της Βαβυλώνας, των Σουσών, της Περσέπολης, αλλά και από τους προσόδους από τη φορολογία των κατεκτημένων περιοχών, έφτασε σε σημείο να χτίζει ολόκληρες πόλεις, να ανεγείρει ναούς , και να έχει μισθοφορικό στρατό.

Κατάφερε όχι μόνο να εδραιώσει την κυριαρχία του στον ελληνικό χώρο, αλλά να ενώσει και να διατηρήσει όλη την αυτοκρατορία, υιοθετώντας και εκσυγχρονίζοντας το ήδη περσικό σύστημα των Σατραπειών. Διόριζε έμπιστους Μακεδόνες αξιωματούχους αλλά κρατούσε και τους Πέρσες κατά περίπτωση. Με τις κινήσεις που έκανε, τις τακτικές που ακολουθούσε, το σεβασμός προς τους Θεούς των άλλων λαών, κατάφερε να πετύχει την εσωτερική νομιμοποίηση που χρειαζόταν. Πέτυχε να τον βλέπουν οι κατεκτημένοι λαοί ως λυτρωτή και ως απελευθερωτή.

Ακόμη και στις περιπτώσεις που ξεκινούσε κάποια αναταραχή σε κάποιο σημείο ή μια επανάσταση, ο Αλέξανδρος πολύ γρήγορα την αντιμετώπιζε. Ήταν τόσο καλός διπλωμάτης που πολλούς λαούς τους υπέταξε χωρίς να δώσει μάχη.

Λαμβάνοντας υπόψιν τα κριτήρια αξιολόγησης της Υψηλής στρατηγικής, η στρατηγική του χαρακτηρίζεται απόλυτα επιτυχής. Ήταν προσαρμοσμένη στις εξελίξεις του διεθνούς περιβάλλοντος. Ο ίδιος, δρώντας ιδιαίτερα γρήγορα και ευέλικτα αντιμετώπιζε τις απειλές που προέκυπταν αποτελεσματικά. Προσάρμοσε, εκσυγχρόνισε το περσικό σύστημα διοίκησης και ένωσε ολόκληρη την Αυτοκρατορία. **(κριτήριο καταλληλότητας)**

Στις πολεμικές επιχειρήσεις του είχε αλληλοϋποστήριξη από τους εξαίρετους Στρατηγούς του και από τους στρατιώτες τους, στους οποίους ήταν ιδιαίτερα δημοφιλής. Υπήρχαν περιπτώσεις υπονόμησης και προδοσίας, οι οποίες αντιμετωπίστηκαν αποτελεσματικά. Το γεγονός και μόνο ότι πέτυχε το σκοπό του για κατάληψη της περσικής Αυτοκρατορίας, ξεπερνώντας τις φιλοδοξίες της ελληνικής συμμαχίας αποδεικνύει την επιτυχή στρατηγική του. **(κριτήριο εσωτερικής συνοχής)**

Πρώθησε τους πολιτικούς σκοπούς με ευφυή τρόπο, χρησιμοποιώντας διπλωματία, απέκτησε τέτοια οικονομική άνεση που του έδωσε τη δυνατότητα, όπως προαναφέρθηκε, να χτίζει πόλεις και αποικίες και να προσλαμβάνει μισθοφόρους στρατιώτες. **(κριτήριο αποδοτικότητας)**

Οι στόχοι και οι φιλοδοξίες που είχε η ελληνική συμμαχία σχετικά με την εκστρατεία δεν ξεπεράστηκαν απλώς, αλλά επιτεύχθηκαν, σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα, μάλιστα.

Παράλληλα το εκπολιτιστικό του έργο ήταν πολύ μεγάλο. Δημιούργησε έναν καινούριο κόσμο, μετέδωσε έως τα βάθη της Ασίας των ελληνισμό, και εκπολίτισε τους λαούς της Ασίας. Ο Μέγας Αλέξανδρος είναι μια πολύ μεγάλη ιστορική προσωπικότητα, και η εκστρατεία του περιέχει διαχρονικά διδάγματα πολύ σημαντικά, και άξια μελέτης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αρριανός (2004), *Αλέξανδρου Ανάβασις*, Βιβλία III,IV,V, Θεσσαλονίκη:Ζήτρος

Αρριανός (2009), *Αλέξανδρου Ανάβασις*, Βιβλία I,II, Θεσσαλονίκη:Ζήτρος

Βλαχογιάννης Γ. – Κυριακού Κ.(1966) , *Ηροδότου Οι Περσικοί Πόλεμοι V-IX*, Αθήνα :
ΟΕΔΒ

ΓΕΣ(1989) *Ευρετήριο πολεμικών γεγονότων του ελληνικού έθνους*, Αθήνα:
Διεύθυνση ιστορίας στρατού

Δομή (1971) , *Έγχρωμη Εγκυκλοπαίδεια*, Αθήνα: Δομή Ελλάς

Ζαφείρης Η. (1992) , *Στρατιωτική Ιστορία της Ελλάδος*, Αθήνα :Έκδοση 7^η ΕΓ/ΓΕΣ

Θουκιδίδης (1910), *Ιστορίαι, Πελοποννησιακός Πόλεμος*, Αθήνα: Οίκος Γεωργίου
Φέξη

Καργάκος Ι.Σ.(2014), *Μέγας Αλέξανδρος, Ο άνθρωπος φαινόμενο*, Αθήνα: RealNews

Κολιόπουλος Κ.(2008) *Η Στρατηγική Σκέψη από την Αρχαιότητα έως και Σήμερα*,
Αθήνα :Ποιότητα

Κορδάτος Γ. (1956), *Μεγάλη Ιστορία της Ελλάδος IV* ,Αθήνα :20ς Αιώνας

Κουσκούβελης Η.Ι.(2010), *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, Αθήνα: Ποιότητα

Κουσκουβέλης Ι.Η (2010), *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις ΣΤ Έκδοση*, Αθήνα:
Ποιότητα

Παπαρηγόπουλος Κ. (1968) ,*Επίτομος Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Αθήνα: Δέλτα

Παπαρηγόπουλος Κ.(1968),*Τόμος Δεύτερος Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*
Αθήνα:Ε.Ο.Ελευθερουδάκη

Παπασωτηρίου Χ.(1996) *Ο Αγώνας για την Ελληνική Ανεξαρτησία*, Αθήνα:Ι.ΣΙΔΕΡΗΣ

Παπασωτηρίου Χ.(2000) *Ο Βυζαντινή Υψηλή στρατηγική 6ος -11ος αιώνας* , Αθήνα:
Ποιότητα

Πλατιάς Α.(1999) *Διεθνείς σχέσεις και στρατηγική στον Θουκιδίδη*, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας

Σικελιώτης Δ. (2014), *Ιστορική Βιβλιοθήκη, Βιβλία ΙΖ'-ΙΗ', Ιστορικά Στοιχεία από το 334π.Χ ως το 324 π.χ, Η Στρατιωτική και Πολιτική Δράση του Μ. Αλεξάνδρου και οι Αγώνες των Διαδόχων του ως το τέλος του 4^{ου}αιω.π.Χ*, Θεσσαλονίκη: Ζήτρος

Τσιμπουκίδη Δ. – Γκαφούροφ Β.(1992), *Αλέξανδρος ο Μακεδών και η Ανατολή*, Αθήνα: Παπαδήμα

Χολέβας Κ.Ι (1994), *Τα οικονομικά του Μεγάλου Αλεξάνδρου*, Αθήνα: Πελασγός

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Bull H.(2001) *,Η Άναρχη Κοινωνία* , Αθήνα :Ποιότητα

Fine J.V.A. (1985), *The Ancient Greeks, A Critical History*, Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press.

Fuller J.F.C. (2004), *Η Ιδιοφυής Στρατηγική του Μεγάλου Αλεξάνδρου*, Αθήνα: Ποιότητα

Green P.(1996) *The Greco-Persian Wars*, U.S.A.: University of California Press

Holland T.(2005)*Persian Fire, The first World Empire and the Battle for the West*, USA: Material

J.B.Bury& Russwell Meiggs (1975), *Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας Α'– Β'*, Οξφόρδη: Καρδαμίτσας

J.B.Bury& Russwell Meiggs (1975), *Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας Γ'*, Οξφόρδη: Καρδαμίτσας

Jackson R. & Sorensen G. (2006), *Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων*, Αθήνα: Gutenberg

Jackson R.-Sorensen G. (2006), *Θεωρία και μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων*, Αθήνα: Gutenberg

Jervis R., (1991-1992) *The future of World Politics: will it Resemble the Past*, USA: MIT Press

Jervis R., (1997) *System Effects Complexity in Political and Social Life*, USA: Princeton University Press

Klauswitz K. V (1999), *Περί του Πολέμου*, Θεσσαλονίκη: Βάνιας

Liddell H.B. (1995), *Στρατηγική της έμμεσης Προσεγγίσεως*, Θεσσαλονίκη: Βάνιας

Mosse C. (2010), *Αλέξανδρος Το Πετρωμένο ενός Μύθου*, Αθήνα: Παπαδήμα Δ.Ν.

Wight M. (1998): *Διεθνής Θεωρία, Τα τρία ρεύματα Σκέψεως*, Αθήνα: Ποιότητα

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Κολιόπουλος Κ. (1998), *ΗΥψηλή Στρατηγική της Αρχαίας Σπάρτης (750- 192 π.Χ)*, Αθήνα: Ποιότητα

Σουν Τσου (2015), *Η Τέχνη του Πολέμου*, Αθήνα: Δίαυλος

